BBC

OGRÓD W DONICACH: GOTOWE POMYSŁY DO WZIĘCIA

Marzec 3 (64)/2024

Gardeners' World

EDYCJA POLSKA

NOWA SERIA ARTYKUŁÓW

Duże zbiory bez wysiłku

NIEZAWODNE *gruntowe pomidory*

Łatwe w uprawie

STORCZYKI

Narzędzia nie muszą być drogie

Ruszaj do akcji!

Monty układa plan działań na wiosnę

ŁĄCZKA dla zapylaczy

PROJEKTOWANIE
Alan radzi, jak urządzić miejsca do relaksu

PRZYCINANIE
Frances wyjaśnia, jak przycinać trawy ozdobne

KOLCE I CIERNIE
Łukasz pomaga polubić kłujące rośliny

Marzec 3/2024
cena 17,90 zł (w tym 8% VAT)
ISSN 2391-8381 Indeks 403636
03
9 772391 838142

eprasa.pl 53dab403e3

Prenumerata

Gardeners' World. Edycja Polska to wydanie licencyjne największego brytyjskiego magazynu ogrodniczego BBC *Gardeners' World Magazine*. W polskiej edycji dzielimy się z wami naszymi odkryciami – od inspirujących ogrodów (angielskich i polskich) i zachwycających roślin, po zakupowe wskazówki i podpowiedzi, co zrobić, by ogród był zawsze w kwitnącej formie.

Zaprenumeruj *Gardeners' World. Edycja Polska* w wersji drukowanej z rabatem

5% na kwartał (3 wydania)
10% na rok (10 wydań)
25% na dwa lata (20 wydań)

Zamów prenumeratę na
www.UlubionyKiosk.pl
Przesyłka gratis

Welcome

Większość z nas na jej nadejście czeka już od jesieni. Gdy wreszcie w marcu wiosna zacznie rzucać na ogród swój urok, pora zakasać rękawy i zabrać się do wymarzonych zajęć. Po miesiącach stagnacji jest tyle do zrobienia, że często nie wiemy, od czego zacząć.

Przejdź się najpierw po ogrodzie – sprawdź, które rośliny zareagowały już na cieplejsze promienie słońca i ożywiają rabaty. Jeśli w marcu pogoda jest łaskawa, być może pierwsze magnolie uwolnią kolorowe płatki z otulonych futrem pąków. Kalina wonna, choć może mniej efektowna, roztacza wokół siebie niezwykły aromat, a wesołe pierwiosnki i wczesne narcyzy krzyczą głośno jaskrawymi kolorami, że najwyższy czas na zmianę pory roku.

Adam udowadnia (str. 29), że świeże powietrze, ruch i zapach ziemi mają na nas magiczne działanie! Uporządkuj więc rabaty, doprowadź do ładu rozczochrane trawy ozdobne (str. 104), a już po paru chwilach poczujesz przypływ energii i poprawę nastroju. Jeśli potrzebujesz podpowiedzi, nad jakimi pracami skupić się o tej porze, Monty dzieli się własnym planem działania na wiosnę i przedstawia ulubione wiosenne rośliny (str. 24).

Z pewnością Twoje myśli krążą już wokół wysiewów i planów na cały sezon. To odpowiedni moment, by zatroszczyć się nie tylko o tegoroczne plony warzyw i wysiać pomidory (str. 91), ale też zadbać o środowisko (str. 74), a przy okazji zacząć działać oszczędniej, wykorzystując materiały z recyklingu oraz korzystając z wypożyczalni sprzętu (str. 65).

Jeśli pragniesz w tym sezonie wygospodarować przestrzeń do wypoczynku – Alan dzieli się wskazówkami dotyczącymi urządzenia miejsca, w którym będzie można przysiąść i wsłuchać się w rytm ogrodu (str. 38).

Ale jeśli chcesz urozmaicić ogród roślinami, mamy kilka rozwiązań do wyboru. Każdy, nawet najmniejszy zakątek, można udekorować kompozycjami w donicach (str. 43). Do zadarniania rabat przydadzą się zimozielone barwinki – wbrew pozorom wybór odmian jest dość duży (str. 69). Jeśli jednak szukasz czegoś bardziej wyrazistego, sięgnij po rośliny z kolcami i cierniami o wyjątkowej urodzie (str. 86). Początek wiosny to idealny czas na pierwsze nasadzenia, więc nie ma na co czekać. Ruszaj do akcji!

Małgorzata Wójcik
Redaktor naczelna
malgorzata.wojcik@avt.pl

Eksperci Gardeners' World

Monty Don
Ogrodnik-samouk, główny prowadzący Gardeners` World. Entuzjasta psów i upraw ekologicznych, z czytelnikami spotyka się w swoim ogrodzie w Longmeadow.

Carol Klein
Ogrodniczka, łączy występy w telewizji z pisaniem i obowiązkami w jej własnym ogrodzie w Glebe Cottage. Inspiruje nas niezwykłą energią i bogatym doświadczeniem.

Alan Titchmarsh
Autor poczytnych poradników i kilku programów telewizyjnych. Dzieli się bogactwem wiedzy o uprawie roślin, dba o swoje grządki w Hampshire.

Rekha Mistry
Ogrodniczka, influencerka i prezenterka. Z zapałem uprawia na działce warzywa, zioła i owoce w zgodzie z naturą. Prezentuje przepisy na dania z ich udziałem.

Adam Frost
Utytułowany architekt krajobrazu, zdobywca wielu nagród na Chelsea Flower Show. Pokazuje, że pielęgnacja ogrodu wcale nie musi być skomplikowana.

eprasa.pl 53dab403e3

Lista zakupów

▲ Duńskie i angielskie szklarnie ogrodowe

Ponad 30 modeli szklarni i oranżerii ogrodowych, wykonanych z aluminium lub drewna cedrowego. Wypełnione są szkłem hartowanym lub ogrodniczym. Doskonałą jakość potwierdza 12-letnia gwarancja. Ofertę uzupełnia bogaty wybór akcesoriów przydatnych do uprawy, m.in. ogrzewacz powietrza.

www.topszklarnie.pl

▶ Seria nasion

Balkony i tarasy

To propozycja wyselekcjonowanych gatunków roślin, które z powodzeniem można uprawiać w donicach na balkonie lub tarasie. Bogaty asortyment zapewni różnorodność upraw, zawiera ona bowiem nasiona zarówno roślin ozdobnych, ziół, jak i warzyw. Dzięki tej serii zazielenisz i ukwiecisz przestrzeń balkonową, zyskując wspaniałe miejsce do relaksu oraz dostęp do świeżych warzyw i ziół.

www.esklep.legutko.com.pl

◀ Nożyczki ogrodniczo-florystyczne Sentei

Uniwersalne nożyce ogrodowe przydatne w sztuce ikebana, do cięcia kwiatów i ziół lub delikatnego przycinania żywopłotów. Niewielkie rozmiary sprawiają, że nożyce sprawdzą się również u osób z niewielkimi dłońmi.

www.uprawiaj.pl

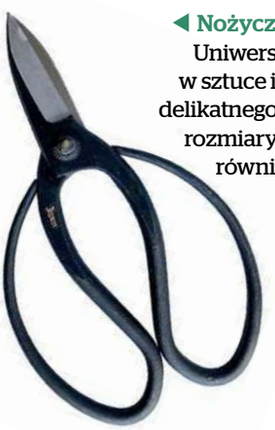

◀ Gotowe podłoże Osmocote® Uniwersalne

Dobrze dobrane podłoże jest kluczem do sukcesu uprawy roślin. Podłoże Substral jest doskonałe do sadzenia i przesadzania roślin oraz pikowania sadzonek. Bogaty skład zapewnia roślinom optymalne warunki wzrostu. Jest wzbogacone nawozem długodziałającym Osmocote®, który uwalnia się do gleby codziennie w małej dawce, zapewniając roślinom składniki pokarmowe przez cały sezon.

www.lovethegarden.pl

▼ Kamienne podkładki pod kubek z nadrukiem

Cztery kwadratowe podstawki wykonane z piaskowca o jasnej barwie, umieszczone na metalowym stojaku idealnym do przechowywania w czasie, gdy nie są użytkowane. Na każdej podstawce można umieścić spersonalizowany nadruk.

www.murrano.pl

▲ Trawa Słoneczna

Przygotuj się na sezon pełen słońca! Unikalna mieszanka nasion traw do miejsc nasłonecznionych - ukorzenia się aż do 80 cm, dzięki czemu pozyskuje wodę z głębszych warstw gleby. Nasiona mają zieloną otoczkę, a więc są niewidoczne dla ptaków i nie są tak łatwo zdmuchiwane przez wiatr jak zwykłe nasiona. Zawarte w otoczce składniki odżywcze wspierają szybki rozwój i wzrost kiełków.

www.lovethegarden.pl

▶ Spirala do usuwania korzeni chwastów

Kuta ze stali narzędziowej spirala do łatwego usuwania korzeni chwastów. Narzędzie, które przyda się w każdym ogrodzie, a dzięki jakości wykonania będzie służyło przez długie lata. Posiada lekki, a zarazem bardzo wytrzymały lakierowany trzonek wykonany z jesionu (długości 40 cm).

www.krumpholz.pl

eprasa.pl 53dab403e3

▲ Rzeźba kinetyczna Wisley
Ustaw rzeźbę w dowolnym miejscu w ogrodzie i zachwycaj się jej niezwykłą formą o każdej porze roku. Rzeźba wiatrowa Wisley to wyjątkowy przykład sztuki kinetycznej, łączącej rzeźbę plenerową z inżynierią mechaniczną. Ta unikalna forma artystyczna powstała z inspiracji pięknem natury oraz pragnienia, aby nadać konkretną formę dynamicznym zjawiskom pogodowym. Artyści wykorzystali siłę wiatru, aby współtworzyć dzieła sztuki o trwałej formie. Wysokość 184 cm, średnica 62 cm
www.aurora-garden.pl

▶ Ziemia uniwersalna warzywno-kwiatowa z biostymulacją
Idealne podłoże do uprawy kwiatów doniczkowych, balkonowych i rabatowych. Doskonale nadaje się także do hobbystycznej uprawy rozsad i warzyw. Składniki odżywcze w nim zawarte gwarantują roślinom odpowiednie warunki do zdrowego rozwoju, zapewniają ładny wygląd i obfite kwitnienie. Dostępne w opakowaniach foliowych 5, 10, 20 i 50 litrów.
www.ggarden.eu

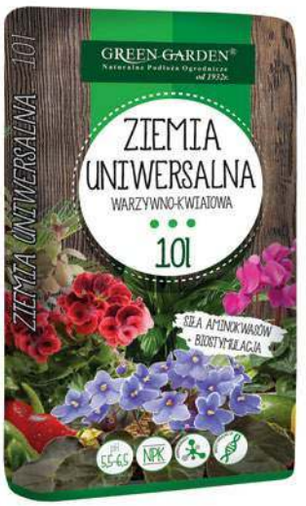

◀ Wazon na tulipany
Elegancki wazon o stylowych, płynnych kształtach od duńskiej marki Aida. Jest wykonany z dmuchanego szkła, a jego organiczna forma sprawia, że ułożone w nim kwiaty pięknie się prezentują. Wysokość 20 cm.
www.nordicnest.pl

▲ Gra planszowa Kwiatki
Gra dla par, której uczestnicy starają się ułożyć jak najpiękniejszy bukiet kwiatów. Korzystając z dostępnych akcji będą sadzić i pielęgnować kwiaty w doniczkach, dbając by urosły jak największe. Następnie będą je ścinać i dodawać do własnych zbiorów, gromadząc punkty i torując sobie drogę do zwycięstwa.
www.rebel.pl

▶ Kroplówka do roślin doniczkowych
Płynny nawóz organiczny przeznaczony do stosowania w uprawie ozdobnych roślin doniczkowych. Zalecany do nawożenia zarówno roślin ozdobnych z liści, jak i kwitnących. Nawóz w formie gotowej do użycia, bez potrzeby rozpuszczania w wodzie. Zawiera naturalne substancje regenerujące podłoże.
www.agrecol.pl

▲ Porcelanowa zawieszka Mini Flower Bells
Ręcznie malowane wiosenne kwiaty jako porcelanowe dzwoneczki to urocze i filigranowe ozdoby z kolekcji Mini Flower Bells. Mogą być ozdobą wielkanocnego bukietu, okna, stołu lub wiszącą ozdobą i doskonale nadają się do kolekcji i na prezent. Produkt dostarczany w wielkanocnym opakowaniu prezentowym.
www.villeroy-boch.pl

◀ Znacznik ogrodowy
Stalowy znacznik ogrodowy w kolorze miedzi, ułatwiający wszystkie wiosenne wysiewy, wyznaczanie rabat kwiatowych, grządek z warzywami i nowych ścieżek w ogrodzie. Składa się ze szpuli z nawiniętym sznurkiem, która będzie się obracać po wbiciu w ziemię oraz igły z dużym oczkiem.
www.bonami.pl

eprasa.pl 53dab403e3

SPIS TREŚCI

marzec 2024

LUBIMY

8 Gwiazdy marca
20 Bukszpany wśród bylin
22 Wczesne narcyzy

INSPIRACJE

24 Ruszaj do akcji
Wiosenny plan działań Monty'ego
29 Ogrodowa forma
Jak ogród poprawia nastrój
34 Kwitnące rośliny domowe
Pielęgnacja storczyków
38 Projektowanie
Miejsca wypoczynku
43 Ogród w pojemnikach
Efektowny cały rok
Ogrody Roku 2022
– ogrody czytelników
48 naturalistyczny
54 nadmorski na skarpie
59 Angielskie otwarte ogrody
Bodnant Garden
65 Oszczędne ogrodnictwo
Narzędzia za grosze
69 Barwinki
Odmiany i sposób uprawy
74 Ogrodnicy dla planety
Wiedza w pigułce
86 Kolce i ciernie
Piękne, lecz niebezpieczne
102 Jadalne kwiaty
Dania z forsycji
104 Cięcie
Trawy ozdobne

FAUNA W OGRODZIE

80 Łączka dla zapylaczy
84 Ślimaki bezskorupowe

WŁASNE UPRAWY

91 Pomidory – najlepsze odmiany
97 Bezproblemowe zbiory

FELIETON

19 Cały Monty
121 Opowieści Titchmarsha

38
Alan podpowiada, w jaki sposób uczynić ogród miejscem wspólnego wypoczynku

34
Kwitnące miesiącami storczyki to wspaniałe rośliny domowe – Sarah Gerrard-Jones podpowiada, jak dbać o te egzotyczne skarby

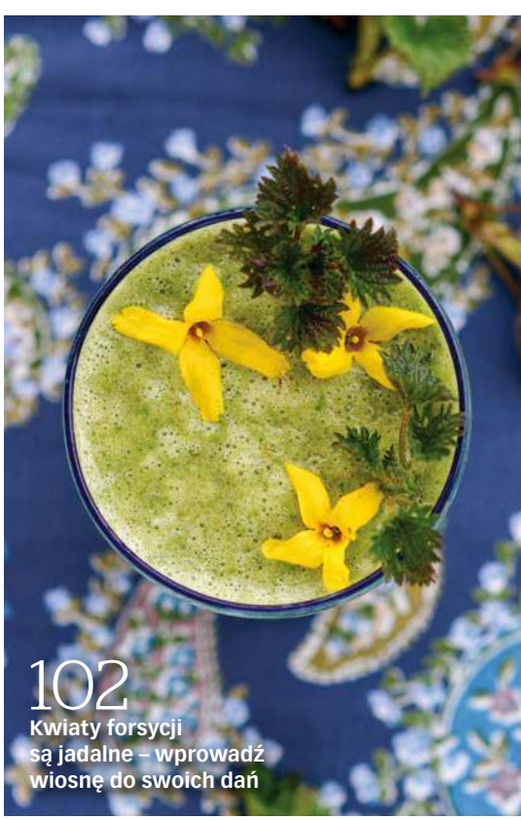

102
Kwiaty forsycji są jadalne – wprowadź wiosnę do swoich dań

eprasa.pl 53dab403e3

TEMATY Z OKŁADKI

Zdjęcie: Jason Ingram

91 ..... 20, 43
97
34
65
24 80
38, 104, 86

Plan działań

107 Posadź dalie w donicach
108 Posadź szalotki
109 Przytnij budleje
110 Przytnij hortensje
111 Nawieź krzewy
112 Posadź mieczyki w donicach
113 Posadź kanny w donicach
114 Wysiej papryki
115 Rozmnóż krzewy

PRENUMERATA s. 120

pytania i odpowiedzi

116-119 Eksperci radzą czytelnikom

43
Skorzystaj z przewodnika Lucy Bellamy i stwórz ogród w pojemnikach na cały rok

91
Które z odmian pomidorów polecamy do uprawy pod gołym niebem? Poznaj najlepsze!

86
Łukasz przedstawia intrygujące, choć kłujące rośliny i podpowiada, jak się z nimi obchodzić

97
Uzyskaj plony przy niewielkim wysiłku, stosując się do wytycznych Jacka

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE, JASON INGRAM, PAUL DEBOIS, NEIL HEPWORTH, MAŁGORZATA KALEMBA DROŻDŻ

eprasa.pl 53dab403e3

„Był to jeden z tych marcowych dni, gdy słońce piecze, a wiatr mrozi”

Charles Dickens, „Wielkie nadzieje”

Przełożył Antoni Mazanowski

eprasa.pl 53dab4f03e3

Lubimy marzec

„Strzeż się, gdy nastaną Idy marcowe!" – to złowieszcze ostrzeżenie przekazał Juliuszowi Cezarowi wróżbita przechadzający się po forum (według Szekspira). Idy przypadają na piętnastego marca i mogą zgotować ogrodnikom zgoła różną pogodę – bo w końcu to najbardziej zmienny ze wszystkich miesięcy. Marzec może przynieść syberyjski ziąb i lodowate podmuchy, które przenikną nawet najgrubsze płaszcze, albo być nietypowo łagodny, przez co nierozsądne drzewa będą balansować na krawędzi przedwczesnego kwitnienia. Kto wie? Jakby na to nie spojrzeć, Idy marcowe potrafią zadać cios i są niebezpieczne, nawet bez Brutusa, Cassiusa i całej reszty.

TEKST JAMES ALEXANDER-SINCLAIR

GWIAZDA MIESIĄCA

Magnolia pośrednia
(*Magnolia* x *soulangeana*)

Na razie oglądamy film, w którym akcja dopiero się zawiązuje. Niespiesznie poznaliśmy wszystkie postacie w naszym ogrodzie: widzieliśmy, jak pierwsze cebule pokazały nad ziemią swoje spiczaste noski, roślinom zielnym zaczęły nieznacznie wyrastać nowe liście, a pąki na krzewach stawały się coraz bardziej nabrzmiałe. Coś musi się niedługo wydarzyć. W końcu fabuła zaczyna się zagęszczać. Futrzaste pąki magnolii uwalniają swoje wspaniałe kwiaty, ale musimy się modlić, żeby nie było późnych przymrozków!

Rozmnażaj jesienią z nasion (owocostany są atrakcją samą w sobie!), albo z sadzonek wiosną lub latem. Jeśli musisz, przytnij w pełni lata. **Wysokość x Szerokość 5 m x 5 m**

ZDJĘCIA: GETTY/WHITEWAY

eprasa.pl 53dab403e3

TRIUMFALNY POWRÓT

Pierwiosnek jest pierwszą oznaką zmiany pór roku. Tak, mamy przebiśniegi, krokusy i tym podobne, ale nie ma nic lepszego niż skromny pierwiosnek, jeśli chcesz celebrować wiosnę. Zaczynam przyglądać się poboczom i skrajom pól mniej więcej w lutym, gdy pojawiają się liście. Z każdym tygodniem pierwiosnki stają się coraz okazalsze, aż w końcu – mniej więcej teraz – otwierają kwiaty.

Pierwiosnek bezłodygowy (*Primula vulgaris*)

Niewiele trzeba, aby pierwiosnki były szczęśliwe. Rosną tam, gdzie im się podoba i można je łatwo wykopać, a później przesadzić w inne miejsce.
W x S 10 cm x 15 cm

PROMIENNE UŚMIECHY

Posadzone mniej więcej w listopadzie, w tym samym czasie co tulipany, fiołki są naszymi radosnymi kompanami. Świetnie sprawdzają się w pojemnikach, w których moszczą się niczym kwoczące kury i wysiadują cebulki, gdy wokół szaleje zima. W słoneczne dni rozsyłają uśmiechy, ale ich pięć minut prawie dobiega końca, bo gdy pojawiają się tulipany, nie będą już najbardziej wyrazistym kolorem w naszych ogrodach.

Fiołek (*Viola*) Sorbet Yellow Blue

Obficie kwitnąca odmiana – pod warunkiem, że na bieżąco będziesz usuwać przekwitłe kwiaty. Seria Sorbet to fiołki w wielu różnych kolorach. Sadzonki zrób wiosną lub latem.
W x S 15 cm x 30 cm

ZDJĘCIA: GETTY/SCHNUDDEL; JASON INGRAM

eprasa.pl 53dab403e3

WISIENKA NA TORCIE

To bardzo popularne drzewo do małych ogrodów – szybko rośnie i obsypuje się chmurą uroczych, jasnoróżowych kwiatów, które rozjaśnią każdy szary dzień. Mają apetyczne, śliwkowopurpurowe środki i szypułki – wyglądają jak ciasteczka z marmoladą. Niestety, wkrótce opadają, ale z pewnością dodają marcowi trochę otuchy. Jeśli będziesz mieć szczęście, zamienią się w śliwki.

Śliwa wiśniowa (*Prunus cerasifera*) 'Nigra'

Jeśli urośnie zbyt duża, przytnij ją latem, aby uniknąć porażenia drzewa srebrzystością liści.
W x S 10 m x 10 m

eprasa.pl 53dab403e3

WIELKA NIESPODZIANKA

Nie chcę nikogo rozczarowywać, ale „jeśli pójdziesz dziś do lasu”* (w przebraniu lub nie), jest bardzo mało prawdopodobne, że spotkasz „każdego misia, jaki tam mieszka”. Przepraszam, ale czasami trzeba stawić czoła rzeczywistości. Zamiast misiów, prędzej natkniesz się na tysiące zawilców. Może nie są tak milutkie jak mnóstwo pluszaków, które „wesoło się włóczą”, ale są równie wspaniałe.

*fragmenty „Teddy Bear’s Picnic” – klasycznej angielskiej piosenki dla dzieci – red.

Zawilec grecki (*Anemone blanda*) ‘White Splendour’

Bulwy dziel latem, po kwitnieniu. Załóż rękawice, aby uniknąć kontaktu z sokiem. **W x S** 15 cm x 15 cm

NA CZELE PARADY

Kupiłem ten krzew na stoisku szkółki wystawiającej się na jednym z zimowych wydarzeń organizowanych przez RHS w Londynie. Walczyłem z nim w metrze i zatłoczonym pociągu, zanim posadziłem go na rabacie, gdzie dobrze go widać z kuchni. Złota zasada dotycząca krzewów atrakcyjnych zimą: sadź je tam, gdzie będziesz je regularnie widywać, a nie schowane na tyłach ogrodu.

Stachiurek wczesny (*Stachyurus praecox*)

Piękne wiszące kwiatostany. Świetnie sprawdza się posadzony przy ścianie, ale także na rabatach. Rozmnażaj latem przez sadzonki z piętką. **W x S** 3 m x 3 m

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE: GETTY/IGAGURI_1

eprasa.pl 53dab403e3

Sukces w uprawie zaczyna się od podłoża

Podłoże dobrane do potrzeb i wymagań roślin to pierwszy i najważniejszy krok na drodze do sukcesu w uprawie. Poznaj potrzeby swoich zielonych przyjaciół, aby dać im to, co najważniejsze: dobry start i doskonałe warunki wzrostu.

Właściwe podłoże pełni niezwykle istotną rolę w uprawie wszystkich roślin – od domowych kwiatów doniczkowych, przez warzywa i gatunki owocowe w ogrodzie, po rośliny kwitnące na rabatach i balkonach. To właśnie podłoże jest podstawowym źródłem składników odżywczych, które rośliny pobierają poprzez swoje korzenie, więc to od jego zasobności w substancje pokarmowe w dużej mierze zależy zdrowy wygląd, bujny wzrost, odporność na choroby i obfite kwitnienie oraz plonowanie wszystkich uprawianych gatunków. Podłoża, które nie są wzbogacone dodatkiem nawozów, z reguły zapewniają roślinom substancje odżywcze, które wystarczają na około sześć tygodni wzrostu – po upływie tego czasu należy rozpocząć nawożenie. Podłoża wzbogacone nawozami dostarczają roślinom wszystkie niezbędne substancje. Niezwykle wygodnym oraz skutecznym rozwiązaniem, eliminującym potrzebę dodatkowego nawożenia roślin przez cały sezon, jest wykorzystanie podłoży Substral z nawozem długodziałającym Osmocote®, które zapewniają dostęp do składników odżywczych do sześciu miesięcy.

Jednak nawet najbardziej zasobne podłoże nie zapewni idealnych warunków do kiełkowania i wzrostu, jeśli nie będzie posiadało odpowiedniej struktury. Dobre podłoże powinno posiadać zdolność pochłaniania wody, a następnie skutecznego oddawania jej roślinom. Nie może się przy tym zbrylać, ponieważ nie tylko nadziemne części roślin, ale też korzenie, potrzebują dostępu do powietrza. Taki dostęp umożliwia właściwa struktura podłoża – lekka i gruzełkowata, którą zapewnia odpowiedni stosunek dwóch rodzajów torfu – niskiego i wysokiego. Często podstawowym składnikiem wielu mieszanek do uprawy roślin jest właśnie torf, jednak w nowoczesnych podłożach coraz częściej jest on zastępowany lub uzupełniany składnikami o podobnych właściwościach, lecz pozyskiwanych ze źródeł odnawialnych. Są nimi między innymi włókna drzewne i kora, które są wolne od zanieczyszczeń, poprawiają strukturę gleby, przeciwdziałają rozwojowi chwastów i zapobiegają wysychaniu gleby, a przy tym ich pozyskiwanie jest bardziej przyjazne dla środowiska.

Wybierając odpowiednie podłoże do uprawy roślin powinniśmy kierować się więc przede wszystkim potrzebami roślin, w tym wymaganiami pokarmowymi, zapotrzebowaniem na wodę i odpowiednie napowietrzenie korzeni. Na rynku dostępnych jest wiele specjalistycznych podłoży dopasowanych do wymagań konkretnych grup roślin, a nawet poszczególnych gatunków. Dla najczęściej uprawianych roślin, które nie mają nietypowych wymagań, odpowiednim wyborem będzie Substral Gotowe Podłoże Osmocote Uniwersalne, które zaspokoi ich wszystkie potrzeby, a zawartość długodziałającego nawozu umożliwi im stały dostęp do niezbędnych składników odżywczych. Z dodatkiem odrobiny Twojej miłości, rośliny będą rosły jak szalone!

Podłoże Uniwersalne Substral Osmocote®

- torf wysoki (utrzymuje powietrze)
- torf niski (utrzymuje wilgoć)
- włókna drzewne i kora
- nawóz długo działający Osmocote®
- nawóz startowy (wspiera ukorzenianie i aklimatyzację roślin do 2 tygodni)

SUBSTRAL

Więcej informacji o Podłożach Substral Osmocote® znajdziesz na stronie www.lovethegarden.pl

eprasa.pl 53dab403e3

SŁONECZNE OGNIWA

Liście zimozielonych drzew i krzewów tracą wodę także zimą, ale korzenie nie zawsze mogą uzupełnić jej niedobór – szczególnie wtedy, gdy jest mróz. Ostre słońce przyspiesza jej utratę, więc rośliny składają je jak parasolki, aby zmniejszyć powierzchnię, na jaką padają promienie. Te zielone kukiełki wkrótce przejdą wielką transformację. Ich główki zamienią się w ogromne kwiatostany, a pelerynki w ogniwa fotowoltaiczne, łapiące każdy promień.

Różanecznik Geralda (*Rhododendron* x *geraldii*)

Oprócz kwiatów, które mają purpurową lub czerwoną plamkę w gardzieli, ozdobą tego różanecznika są także okazałe liście. Wytrzymuje mróz do -26°C. Najlepiej rośnie w półcieniu. **W x S** 3 x 3 m

TEKST ŁUKASZ SKOP
ZDJĘCIA BOŻKA PIOTROWSKA

eprasa.pl 53dab403e3

PURPUROWY DESZCZ

Purpurowe kwiaty to niepopularny widok wczesną wiosną, kiedy królują przede wszystkim białe i żółte kwiaty walczące o uwagę pierwszych zapylaczy. Ten nieco-dzienny duet to niepowtarzalne zjawisko: cyklameny znane są bardziej ze swojej doniczkowej wersji (cyklameny alpejskie), kwitnącej w środku zimy, a większość różaneczników kwitnie w maju. Te dwa gatunki kwitną natomiast w marcu, zapewniając zastrzyk intensywnego koloru.

Cyklamen dyskowaty (*Cyclamen coum*)

Lubi przycupnąć pod osłoną gęstych krzewów i iglaków. Kwitnie w lutym i marcu. Przed zimą warto okryć go igliwiem. W lecie liście zasychają, nowe wyrastają jesienią.
W x S 15 cm x 20 cm

Różanecznik sichoteński (*Rhododendron sichotense*)

Naturalnie rośnie w górach Sichote-Aliń we wschodniej Rosji. Kwiaty wydzielają ziołowy zapach. Jest odporny na zimne wiatry. Ogrodowy rarytas.
W x S 2 x 1,2 m

eprasa.pl 53dab403e3

AUTOSTRADA DO NIEBA

Staśmienie pędów można zaobserwować u wszystkich roślin, chociaż występuje raczej rzadko. U tej odmiany wierzby sachalińskiej zdarza się nagminnie i jest jej atutem – im bliżej wierzchołka, tym pędy stają się coraz bardziej płaskie, zamieniając się w autostrady zakorkowane baziami, z których wszystkie zmierzają w tym samym kierunku: ku wiośnie!

Wierzba sachalińska (*Salix udensis*) 'Sekka'

Najlepiej rośnie na wilgotnym stanowisku. Regularne cięcie (w lutym-marcu) pobudza wytwarzanie nowych pędów, wśród których wiele, chociaż nie wszystkie, odznacza się staśmieniami. Odcięte gałęzie wystarczy wbić w ziemię, aby się ukorzeniły.
W x S 3 x 5 m

eprasa.pl 53dab403e3

WIELKI WYBUCH

Ogrodniczy początek wszystkiego wypada w marcu. Galaktyki kwiatów rodzą się w zimowej nicości, chłodzie i ciszy z małych pąków pełnych życiowej energii. Jedne, jak u kaliny wonnej, rozwijają się w skupiska gwiazdkowatych kwiatów, wypełniając mroźne powietrze przyjemnym zapachem, a inne, jak u pierisa, formują pasy planetoid. Dopóki się nie ociepli, włóż skafander i ruszaj na podbój kosmosu – wystarczy zrobić mały krok do ogrodu.

Kalina wonna (*Viburnum farreri*) 'Nanum'

Niski i gęsty krzew, doskonały na rabaty, które wypełni zimą kolorem i zapachem. Dobrze rośnie w słońcu i w półcieniu. Całkowicie mrozoodporna.
W x S 1 x 1,5 m

Pieris japoński (*Pieris japonica*) 'Scarlet O'Hara'

Zimozielony, niewielki krzew, który do prawidłowego wzrostu wymaga półcienia i kwaśnej, próchniczej ziemi. Wiosenne młode liście stanowią dodatkową ozdobę – są wybarwione na czerwono i pomarańczowo.
W x S 1,5 x 1,5 m

eprasa.pl 53dab403e3

GWIAZDKA Z NIEBA

Jeśli jest roślina, którą warto wybrać dla jej zapachu, to z pewnością jest nią ten jaśmin. Tworzy plątaninę nagich pędów, których nawet jaskrawożółte kwiaty nie są w stanie satysfakcjonująco udekorować. Posadź go jednak przy drzwiach wejściowych, a każdy gość zostanie przywitany piorunująco przyjemnym zapachem.

Jaśmin nagokwiatowy (*Jasminum nudiflorum*)
Roślina o luźnym pokroju, którą można dowolnie kształtować, w tym także prowadzić wzdłuż balustrady przy schodach. Nie jest w pełni odporny na mróz, ale gruba ściółka pomoże mu przezimować.
W x S 1,2 x 1,8 m

eprasa.pl 53dab403e3

Felieton

Cały Monty

Wraz z przesuwaniem się definicji „średniego wieku" w rejony niegdyś zarezerwowane dla „starości", zmieniają się nasze oczekiwania odnośnie ogrodów i sposób, w jaki je użytkujemy – snuje refleksje **Monty**

ZDJĘCIA: MARSHA ARNOLD

Moja mama miała 34 lata, gdy mnie urodziła, drugą wojnę światową za sobą i narodziny czworga innych dzieci. Mój tata miał wtedy 40 lat i od dwudziestu służył w wojsku. Obydwoje byli zdecydowanie w średnim wieku. Sposób, w jaki przeżywali swoje życie, był zgodny z jasnym paradygmatem wieku średniego. W niedzielę ojciec kosił trawę z fajką w ustach, krawatem pod szyją (choć na koszuli w kratkę, a nie, jak w ciągu tygodnia, białej) i wypastowanych butach na nogach – klasyczny obrazek z lat 50. XX wieku.

Moje dzieci to osoby 35+ i postrzeganie ich jako ludzi w średnim wieku absolutnie by je przeraziło. W ciągu ostatnich czterdziestu lat coś naprawdę się zmieniło – coś fundamentalnego, istotnego, co powoli przedostaje się do naszych ogrodów za domem.

> *„Ogród to miejsce, w którym domowa codzienność ma wymiar cudu"*

Ludność na świecie starzeje się i trend ten będzie trwał, choć niewiele różni się od prawdziwej katastrofy – masowego wymierania. Wiążą się z tym różnego rodzaju problemy – i możliwości – towarzyszące niezbadanemu jeszcze terytorium starzejącej się populacji. Pod wieloma względami znacznie bardziej ciekawe wydają się być następstwa tego zjawiska, bo wraz z wydłużającą się starością wydłuża się też wiek średni. Skoro moi rodzice byli w średnim wieku, będąc trzydziestolatkami, byli już starzy, mając po sześćdziesiąt lat (i obydwoje zmarli przed siedemdziesiątymi urodzinami). Pięćdziesiąt lat temu osoby pracujące po 65 roku życia były rzadkością. Oczekiwana długość życia wynosiła 70 lat – cokolwiek więcej należało traktować jak dar od losu.

Teraz jednak jesteśmy w średnim wieku do sześćdziesiątego piątego lub nawet siedemdziesiątego roku życia, a za starych jesteśmy uważani koło osiemdziesiątki. Nawet wówczas wielu z nas ma jeszcze przed sobą sporo życia. Skutki tego zjawiska dla świata ogrodnictwa – zarówno z perspektywy każdego z nas, jak i handlu – są fascynujące. Drętwy wizerunek kojarzący się ze średnim wiekiem nie pasuje już do nikogo poniżej czterdziestki. Ale w średnim wieku jesteśmy nadal skupieni na domu i rodzinie. W średnim wieku to my zajmujemy się innymi i dbamy o innych, natomiast młodość i starość to czas, gdy to inni w znacznej mierze zajmują się nami i o nas dbają. W średnim wieku masz proaktywny stosunek do życia, prowadząc dom, wychowując dzieci i zarabiając na życie. Położono temu kres, formalnie ustalając próg 65 lat, ale obecnie wiek średni rozciąga się do siódmej dekady życia.

Osoby próbujące „sprzedawać" ogrodnictwo, czy to z branży, czy z mass mediów, zwykle skupiają się na przyciąganiu „młodych" (czyli w słownictwie ogrodniczym osoby poniżej trzydziestego piątego roku życia), jednocześnie przyznając, że największy rynek ogrodniczy to osoby powyżej sześćdziesiątego roku życia. Podejrzewam jednak, że wszystkie karty w grze należą do osób z nowej, poszerzonej definicji wieku średniego – pomiędzy czterdziestką a siedemdziesiątką. Nie jest to tak zwana młodość i nie jest to emeryturowa starość, tylko luźny, wymagający, centralny okres naszego życia.

I nie tyle chodzi tu o zdrowie fizyczne, ile o postawę. W młodości wielkie, szerokie gesty wydają się być znacznie bardziej odpowiednie i palące, niż materia codzienności. Starość przynosi rezygnację postrzegającą jako idealne jedynie rzeczy najdrobniejsze. Tymczasem w stale rosnącym międzyczasie wieku średniego konkurujące ze sobą w życiu wzloty i upadki idą ramię w ramię. Wielki obraz nadal ma znaczenie, ale małe promyki zwykłego szczęścia są coraz bardziej cenione i – to ważne – ma się poczucie, że można samemu coś z tym zrobić.

Ogrody są dla nas zarówno wybawieniem, jak i polem bitewnym, na który wycofujemy się z chaosu i nieuchronnie przytrafiających się porażek, ale też sprawiają, że domowa codzienność ma wymiar cudu. To w ogrodach zajmujemy się bezpośrednio takimi kwestiami, jak zmiany klimatyczne, zanieczyszczenia, problemy ekologiczne i środowiskowe, nie wspominając już o rosnącym stresie codziennego życia. Ogrody są w coraz większym stopniu naszym wybawieniem i inspiracją.

Ale nie należy na to patrzeć wyłącznie przez różowe okulary. Życie nigdy nie jest proste. Ponieważ rosnąca populacja osób w wieku średnim musi pracować i często ma inne osoby na swoim utrzymaniu, jest nikła szansa, że w ich ogrodach będzie idealnie. Ogród musi wpasować się w nasze życie: dzieci, zwierzęta i przyjaciół, a jednocześnie zapewniać ukojenie, jedzenie i przyjemność natury estetycznej. To naprawdę trudne zadanie – wymaga żonglowania zasobami i rozwijania umiejętności. Ale najciekawsze, najbardziej twórcze rzeczy zawsze wynikają z trudnych sytuacji związanych z brakiem zasobów. Nasza relacja z ogrodem zmienia się, bo my się zmieniamy – i to jest fascynujące.

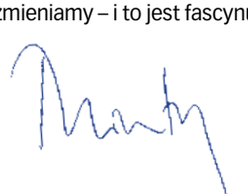

eprasa.pl 53dab403e3

eprasa.pl 53dab40

Kompozycja miesiąca

Wprowadź do ogrodu całoroczną ozdobę w postaci formowanego krzewu przystrojonego kolorowymi kwiatami i listowiem

Przystrój wejście do domu lub patio kompozycją w donicy, która nie tylko zapewni natychmiastowy rozweselający efekt, ale doda też atrakcyjności na cały rok.

Chociaż w marcu dni stają się coraz dłuższe, na dworze nadal często bywa wietrznie i mokro, a ogród wygląda na zupełnie płaski. Donica z rośliną zimozieloną w postaci krzewu, takiego jak bukszpan (*Buxus sempervirens*), będzie stanowić mocny, wyrazisty akcent ozdobny przestrzeni przed domem lub w ogrodzie. Wniesie tam również formę, tak bardzo teraz potrzebną, zanim reszta roślin będzie gotowa do wysadzenia na zewnątrz lub zacznie rosnąć. Wybierz ciężką donicę i – jeśli planujesz pozostawić ją na dworze przez cały rok – upewnij się, że jest wykonana z mrozoodpornej gliny.

Pojedyncza donica po jednej stronie drzwi doda wejściu do domu uroku, lecz możesz także ustawić symetrycznie dwie po obu stronach, aby aranżacja wyglądała na bardziej formalną. Jeśli masz obawy co do chorób bukszpanu wywoływanych przez grzyby lub ataku ćmy bukszpanowej, rozważ zakup innych alternatywnych roślin, np. suchodrzewu lśniącego (*Lonicera nitida*) lub pospornicy (*Pittosporum*) 'Tom Thumb'.

1 **Wypełnij** do połowy dużą donicę podłożem bez torfu; podczas wsypywania ziemi na przemian rozdrabniaj ją dłońmi i uciskaj.

2 **Dodaj** nawóz o spowolnionym działaniu, który przez kolejne miesiące będzie stopniowo uwalniał składniki odżywcze, utrzymując rośliny w dobrej kondycji.

3 **Wyjmij** krzew z pojemnika, delikatnie rozluźnij korzenie i umieść go na środku donicy.

4 **Obsyp** go kilkucentymetrową warstwą podłoża, po czym posadź wokół niego pozostałe rośliny. Wypełnij puste przestrzenie ziemią.

Wykorzystaliśmy

1. **Bukszpan zwyczajny (*Buxus sempervirens*) uformowany w kształcie kuli x 1**
2. **Stokrotka pospolita (*Bellis*), odmiany z serii 'Bellisima' x 3**
3. **Bluszcz pospolity o dwukolorowych liściach x 3**
4. **Żurawka (*Heuchera*) 'Peach Crisp' x 3**
5. **Okrągła, żebrowana gliniana donica x 1**

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

eprasa.pl 53dab403e3

'February Gold'
Falbankowy złocisty przykoronek (trąbka) i lekko odchylone żółte płatki. Dobrze się rozmnaża.
Wysokość x Szerokość 30 cm x 10 cm

'W. P. Milner'
Płatki blade, z tyłu żółte; żółta trąbka szybko przebarwiająca się na biało. Atrakcyjny, naturalny wygląd.
W x S 20 cm x 10 cm

'Thalia'
Białe płatki i trąbka; do czterech pachnących kwiatów na pędzie. Kwitnie do kwietnia. **W x S** 40 cm x 15 cm

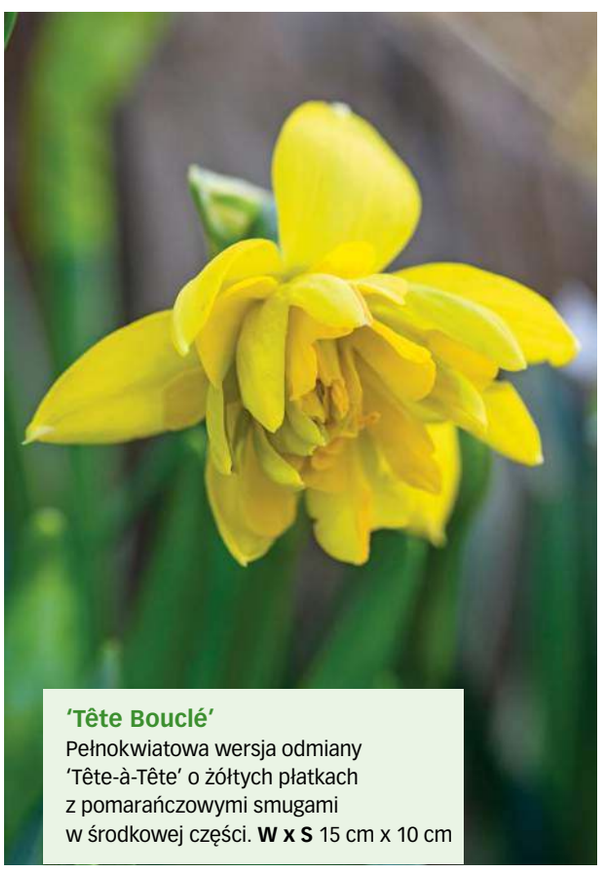

'Tête Bouclé'
Pełnokwiatowa wersja odmiany 'Tête-à-Tête' o żółtych płatkach z pomarańczowymi smugami w środkowej części. **W x S** 15 cm x 10 cm

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE, JASON INGRAM

Wczesne narcyzy

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Sadzenie												
Kwitnienie												

eprasa.pl 53dab403e3

Eksperci polecają

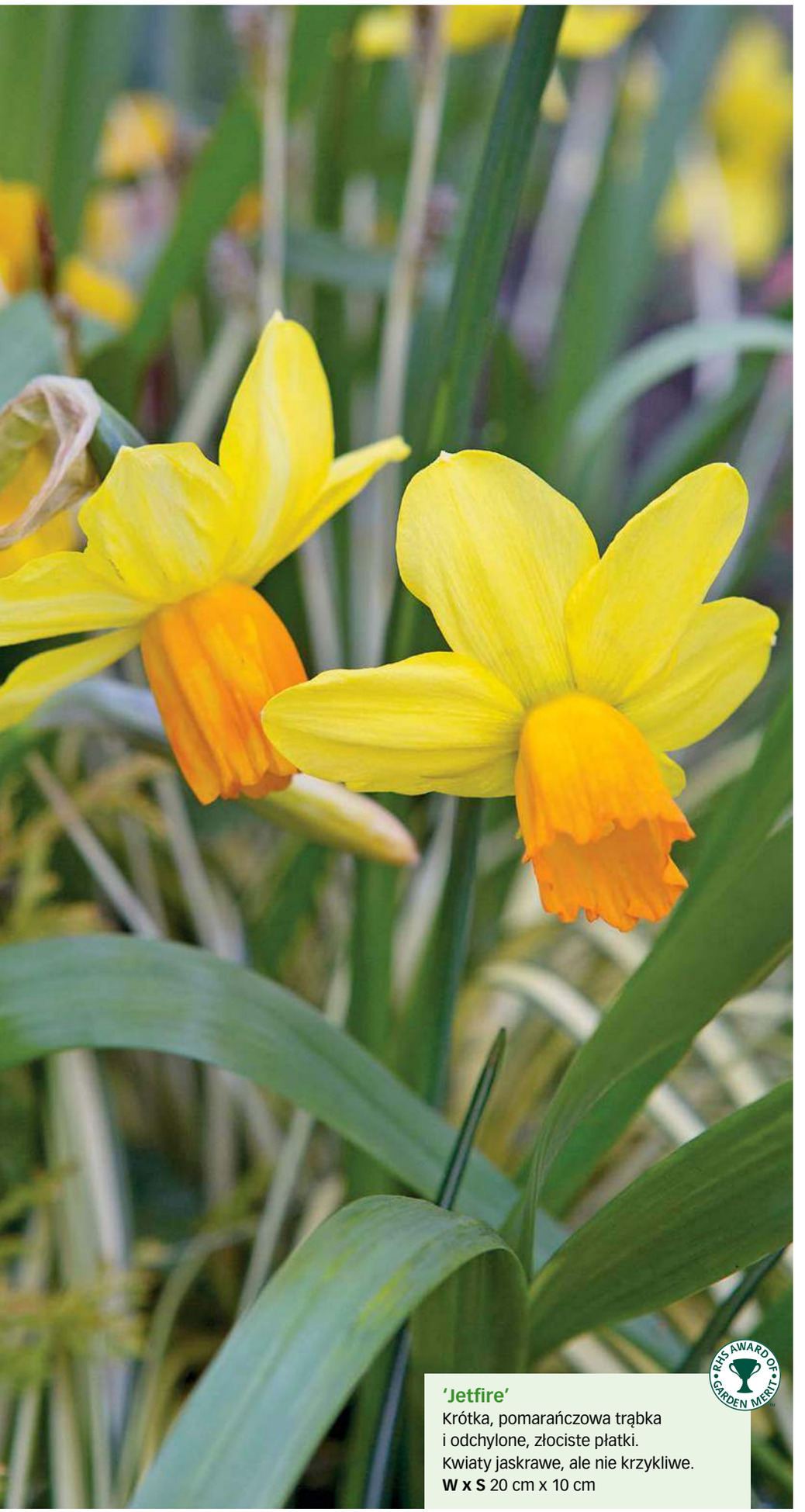

'Jetfire'
Krótka, pomarańczowa trąbka i odchylone, złociste płatki. Kwiaty jaskrawe, ale nie krzykliwe.
W x S 20 cm x 10 cm

Wczesne narcyzy

Z wielką radością witamy wiosną rozmigotany tłum – narcyzy – ale trzeba uważać, gdzie się je sadzi, ostrzega **Graham Rice**

Już wiosna – na widok wczesnych odmian narcyzów przepełnia mnie radość… i irytacja. Czy jest ktoś, kto nie odczuwa uniesienia na widok tańczących kielichów wczesnych odmian narcyzów – rosnących w doniczkach, na rabatach czy wśród trawy? Oczywiście każdy może sadzić takie narcyzy, jakie lubi – i tam, gdzie chce. To, co robimy z własnymi narcyzami, w naszym własnym ogrodzie, to nasza prywatna sprawa. Sadzenie wczesnych odmian narcyzów w trawie często dobrze się sprawdza, bo trawa jest od nich niższa, co uwydatnia ich urodę.

Ale dobre intencje nie sprawdzają się, gdy entuzjaści pragnący upiększyć świat sadzą najbardziej jaskrawe odmiany na porośniętych trawą skrajach wiejskich dróg. Wybierają odmiany o największych, najbardziej żółtych kwiatach i umieszczają je między delikatnymi polnymi kwiatami. Chcąc dać wyraz naturalnej wiejskiej gościnności, sprawiają, że musimy zakładać okulary przeciwsłoneczne, bo blask kwiatów aż oślepia.

Zatem wybierz dowolne ulubione narcyzy i zasadź je tam, gdzie możesz cieszyć nimi oko – w doniczkach, skrzynkach, na rabatach lub w porośniętych trawą zakamarkach ogrodu – ale proszę, na skraj drogi wybierz coś wyglądającego bardziej naturalnie niż jaskrawe, oślepiająco żółte odmiany 'Carlton', 'Dutch Master' czy 'Fortune'. Lub zwyczajnie pozwól przyrodzie robić swoje.

- **Stanowisko** Najlepiej w pełnym słońcu lub częściowym cieniu, w przepuszczalnej, żyznej glebie.
- **Sadzenie** Sadź w skupiskach do tuzina cebul, w odstępach co 10-15 cm. Cebule sadzone w pojemnikach mogą się prawie dotykać. Większość można wyjąć z ziemi, podzielić i zasadzić ponownie, gdy zamierają liście.
- **Pielęgnacja** Podlewaj, gdy wiosną jest sucho, zasilaj na początku wiosny nawozem o wysokiej zawartości potasu. Uszczykuj więdnące kwiaty i usuwaj brązowiejące liście.
- **Gdzie kupić** www.dejager.co.uk, www.kevockgarden.co.uk, www.qualitydaffodils.com

WEJDŹ NA STRONĘ
www.GardenersWorld.com/daffodils
i poznaj więcej odmian narcyzów oraz wskazówki dotyczące ich uprawy

eprasa.pl 53dab403e3

RUSZAJ DO AKCJI

Odkryj, jakie ważne zadania masz przed sobą w tym miesiącu – **Monty** zdradza swój plan działania na wiosnę i ujawnia, jakie są jego ulubione rośliny tej pory roku

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

Widok rozkołysanych kwiatów ciemierników i szachownic kostkowatych w odcieniach fioletu, różu i bieli w Ogrodzie Wiosennym naprawdę podnosi na duchu

eprasa.pl

“Marzec niesie ze sobą aspekt ogrodnictwa, o którym mówi się zdecydowanie za mało – czystą przyjemność przebywania na powietrzu i współdziałania z przyrodą”

Marzec jest dla mnie zawsze jak pierwsza odcinek nowej serii programu *Gardeners' World* – jak rozpoczęcie nowego semestru w szkole. Poza tym doświadczenie mówi mi, że jedyną pewną rzeczą w tym miesiącu jest to, że wydarzy się coś nieoczekiwanego, bo marcowa pogoda jest pełna sprzeczności. Może będzie słońce, może deszcz, śnieg albo mróz – a często wszystko tego samego dnia – i właśnie to jest bardzo prawdopodobne albo wręcz nie do uniknięcia. Ale marca nie definiuje pogoda, tylko coraz większa ilość nieuchronnie pojawiającego się światła, które naprawdę wszystko przeobraża.

Ptasie chóry o brzasku i zmierzchu są w tym miesiącu najbardziej intensywne i przeciągają się coraz bardziej poza krańce dnia. Światło, którego przybywa bez względu na wahania pogody, niesie ze sobą wiosnę – prawdziwą, przepełnioną nadzieją wiosnę, a nie tylko rzadkie strzępki lutowego ciepła czy pojedyncze kwiatki podnoszące główki na parapecie. To jest właśnie to i pod koniec marca wszyscy ludzie przy zdrowych zmysłach znajdują się już w stanie upojenia – są na nowo zakochani w tym przedziwnym świecie.

W marcu zaczynamy odczuwać wewnętrzne ponaglenie, mamy poczucie, że ogród wpadł na taśmę transmisyjną, która zaczęła szybko się poruszać, że jeśli ogrodnik ma nadążyć, musi zrobić naprawdę wiele. Zawsze mówię ogrodnikom, że powinni ufać swoim odczuciom, a nie niewolniczo trzymać się wytycznych kalendarza, ale czasami to czas popycha nas do działania, a marzec jest w ogrodzie prawie zawsze punktem zwrotnym.

Istnieją tu wyjątki, ale zasadniczo są rzeczy, które najlepiej jest zrobić przed końcem marca. To niesamowite, ile można zdziałać w ciągu kilku godzin w balsamiczne marcowe popołudnie i jak ogród, który wymknął nam się zimą spod kontroli, może wrócić na właściwe tory za sprawą odrobiny troski i uwagi.

Przygotuj się na nowy sezon

Nowe projekty potrzebują zastrzyku świeżej energii. Pierwszą fazą zakładania rabaty jest oczyszczenie i przygotowanie gleby. Znacznie lepiej jest poświęcić na to czas i zrobić to dobrze, niż pójść po linii najmniejszego oporu i zacząć sadzić rośliny, a potem musieć wszystko zmieniać i przerabiać. Marzec to świetna pora na rozpoczęcie tego rodzaju prac – zanim wszystko zacznie rosnąć za szybko i, co tak bardzo ważne, bo ziemia robi się coraz cieplejsza.

Gdy nowy ogrodniczy rok rozkłada przed nami skrzydła do lotu, powinniśmy starać się poprawić strukturę gleby, dodając do niej żywą i przekompostowaną materię, poprawiając sytuację w miejscach, które zostały zadeptane i unikając dalszego utwardzania gleby. Dbaj o zdrową populację dżdżownic. Rób kompost i rozkładaj go w charakterze suplementu dla stworzeń żyjących w glebie, które już teraz ciężko pracują. Staraj się jak najmniej przekopywać ziemię. Dobieraj rośliny mądrze – tak, aby współpracowały z podłożem, a nie realizowały twoje pragnienia.

Zdrowa roślina maksymalnie wykorzysta zasoby gleby i aby to zrobić, ograniczy zarówno tempo swojego wzrostu, jak i wielkość. Rośliny zawsze współdziałają z glebą, w której rosną. Ogrodnik również powinien to robić.

Jeśli twoja gleba jest już gotowa, czas na sadzenie i przesadzanie roślin – marzec jest na to odpowiednim czasem. „Gotowa" znaczy przede wszystkim odpowiednio ciepła – możemy to sprawdzić jedynie przez dotyk. Weź do ręki garść ziemi. Jeśli jest zimna i kleista, nasiona nie wykiełkują i korzenie nie będą rosły. Jest idealna, gdy czujesz, że jest ciepła i po ściśnięciu nie rozpada się, ale można ją łatwo rozkruszyć.

Żegnajcie, zeszłoroczne radości

Choć marzec jest ekscytujący i każda najmniejsza oznaka wiosny to powód do świętowania, prawdą jest też, że gdy pogoda jest ponura, w ogrodzie może być jak na pustkowiu. Jako ogrodnik możesz mieć pełne ręce roboty, ale przez jakiś czas nie zobaczysz skutków swojej ciężkiej pracy. Bardzo kusi, aby zostawić jeszcze

ZDJĘCIA: MARSHA ARNOLD; JASON INGRAM

eprasa.pl 53dab403e3

> *Wszyscy powinniśmy próbować poprawić strukturę gleby, dodając do niej żywą i przekompostowaną materię*

W GŁĘBI PO LEWEJ **Nowe rośliny będą miały w tym miesiącu udany start**
PO LEWEJ **Siej groch bezpośrednio do gruntu, gdy podłoże zacznie być ciepłe**
PONIŻEJ **Przytnij niezimozielone trawy do samej ziemi, zanim pojawią się nowe pędy**

pozostałości po kompozycjach ostatniego lata, choć – bo nie da się tego uniknąć – są już naprawdę wymęczone.

Kiedyś zostawiałem trawy na rabatach aż do kwietnia, ale myślę, że to w marcu nadchodzi pora, aby usunąć zimowe straty i zrobić miejsce na nowe pędy. Jest to szczególnie ważne w przypadku traw ozdobnych zrzucających liście na zimę, takich jak miskanty, trzcinniki i śmiałki, które trzeba przyciąć do samej ziemi. Trzeba to zrobić, zanim pojawią się nowe pędy, aby nie ryzykować ich uszkodzenia.

Traw zimozielonych, np. pampasowych i większości rodzajów ostnic, nie należy przycinać. Zamiast tego po prostu przeczesz je rękami w rękawicach (bo bywają ostre) lub grabiami, aby wyciągnąć martwe liście. Gdy już skończysz poprawiać im wygląd, dobrze jest zastosować wokół kęp grubą warstwę ściółki.

W tym miesiącu można dzielić rośliny zielne i o ile tylko będziesz je dobrze podlewać, nawet tego nie zauważą. Wykop całą roślinę, wyrzuć jej centralną część na pryzmę kompostową i zasadź bardziej energiczne części zewnętrzne w kępach – będą rosły razem, tworząc jedną dużą roślinę. Warto postępować tak z bylinami zielnymi co trzy-pięć lat.

Jak siać warzywa i owoce pod osłoną

1 Wypełnij kuwetkę podłożem do siewu wymieszanym z perlitem. Rozsyp nasiona rzadko na powierzchni.

2 Delikatnie dociśnij podłoże, aby nasiona miały dobrą styczność z podłożem.

3 Zakryj cienką warstwą wermikulitu lub przesiej na wierzch jeszcze trochę podłoża.

4 Wstaw kuwetkę na kilka minut do płytkiej wody, aby podłoże nieco podsiąkło. Ustaw w ciepłym, słonecznym miejscu.

eprasa.pl 53dab403e3

Trzeba też skosić trawę na trawniku. Nie ulegnij pokusie przycięcia jej za nisko. Lekko ją przytnij na resztę miesiąca, a w rezultacie będzie zdecydowanie zdrowsza i lepiej poradzi sobie z letnią suszą. Porządne zagrabienie metalowymi grabiami usunie nawarstwione przez zimę martwe źdźbła i mech. Jeśli masz w sobie mnóstwo entuzjazmu, możesz ponakłuwać trawnik widłami i miotłą wprowadzić do otworów gruboziarnisty piasek, ale coraz trudniej jest mi dbać o nieskazitelną jakość murawy. To tyrania narzucona przez arbitra z zewnątrz, która ma niewiele wspólnego z moją radosną wizją ogrodu. Jeśli twój trawnik ci się podoba, jest miły w dotyku i realizuje funkcje, które dla niego przewidziałeś – można na nim grać w piłkę albo się opalać, dla mnie jest ok. Sam koszę teraz jak najmniej, ograniczając się prawie wyłącznie do ścieżek i pozwalam, aby po wiosennym kwitnieniu roślin cebulowych reszta trawy rosła wysoko.

W warzywniku lubię zasadzić ziemniaki już pod koniec marca. To nie zawsze możliwe, ale jest to świetna opcja w przypadku odmian wczesnych. Dlatego na początku tego miesiąca podpędzam ziemniaki, aby zapewnić im świetny start, gdy ziemia będzie już na nie gotowa. Niebezpieczeństwo polega na tym, że mogą one dobrze rozwijać się przez kilka tygodni, a potem na skutek kwietniowych chłodów w ogóle przestać rosnąć. Aby tego uniknąć, dobrze je okopczykuj, aby porządnie urosły zanim wychyną na powierzchnię i okryj je agrowłókniną, gdy tylko będzie je widać.

Sieję też pod chmurką buraki, bób, marchew, sałaty, cebulę, pasternak, groszek, rzodkiewki, rukolę, szalotki i szpinak. Nie jest to coś, co trzeba zrobić – lepiej siać za późno, niż za wcześnie: kwiecień i maj mogą być zaskakująco zimne, zaś wrzesień i październik są teraz prawie zawsze ciepłe. Ale jeśli pogoda będzie stosunkowo łagodna, na przednówku w maju i czerwcu, gdy nie ma prawie nic do zebrania, będą z tego jakieś plony. Pod osłoną sieję karczochy, bazylię, kapustę, kalafiory, selery korzeniowe i naciowe, buraki liściowe, cukinię, ogórki, sałaty, pietruszkę, paprykę i pomidory.

Słyszymy mnóstwo porad, jak robić różne rzeczy w ogrodzie, ale o jednej kwestii mówi się zdecydowanie za mało – a to właśnie ją przynosi nam w darze marzec. To czysta radość z przebywania na powietrzu i pracy w harmonii z naturą. Daje to natychmiastową satysfakcję, bez względu na to, jak skromny mamy ogród lub jak proste zadania akurat wykonujemy. To ostatecznie dlatego wszyscy działamy w ogrodzie.

WEJDŹ NA STRONĘ
www.GardenersWorld.com/sowing
po więcej porad i inspiracji dotyczących siewu

Wybór Monty'ego: **5 najważniejszych roślin** na wiosnę

Początek wiosny to dla mnie pierwiosnki i inne kwiaty, które rozjaśniają lasy liściaste, zanim liście zakryją je swoim cieniem. Zawilce gajowe, psizęby, ciemierniki i wilczomlecz migdałolistny to niezbędne elementy dobrze przeżywanego życia i kochanego ogrodu. Późną wiosną tę elegancką subtelność trzeba zastąpić nieposkromioną energią jaskrawych kolorów. Niezbędne są tulipany – mnóstwo tulipanów.

"Marcowa pogoda jest pełna sprzeczności, ale coraz większa ilość światła naprawdę wszystko przeobraża"

◀ Orientalne ciemierniki mieszańcowe
Ciemierniki to najbardziej spektakularne kwiaty tej pory roku. Ich ciemne kwiaty są modne i piękne, ale uwielbiam całe spektrum ich barw: od głębokiej, śliwkowej purpury po delikatną zielonkawą kość słoniową z różowymi smugami i kropkami.

▲ Szachownica cesarska
Szachownica cesarska (*Fritillaria imperialis*) kwitnie na spłaszczonych, czekoladowych, wysokich na 90 cm pędach – jej wyraziste kwiaty zwieszają się pod koczkiem liści z przypominających dredy. Roślina wypełnia Wiosenny Ogród wonią lisa i kocura.

◀ Szachownica kostkowata
Zwieszające się kwiaty szachownicy kostkowatej (*Fritillaria meleagris*) mają ostro zakończone płatki w szachownicę o różnych odcieniach różu, fioletu, zieleni i bieli. Niektóre są prawie całkowicie białe, a inne intensywnie fioletowe.

▲ Pierwiosnki
Gdybym miał wybrać tylko jeden skarb, byłby to pierwiosnek. Żadna inna roślina nie celebruje nadejścia wiosny z takim wdziękiem i pięknem. Pierwiosnek lekarski (*Primula veris*), powyżej, to rodzaj pierwiosnka o kwiatach na długich pędach.

▼ Tulipany
Żółty tulipan 'West Point' to mój ulubiony tulipan liliokształtny. Jest świetny i ma świetnych kumpli – w Wiosennym Ogrodzie towarzyszą mu niezapominajki i kokorycze.

ZDJĘCIA: MARSHA ARNOLD; SARAH CUTTLE; JASON INGRAM

eprasa.pl 53dab403e3

OGRODOWA FORMA

Z ADAMEM FROSTEM

Lekko na duchu

Coraz częściej słyszymy, że praca w ogrodzie może poprawić nastrój, gdy jesteśmy w dołku. Ale właściwie dlaczego? **Adam Frost** bada, jaką rolę odgrywa ogrodnictwo w poprawie zdrowia psychicznego

Przebywanie w ogrodzie, w bliskim kontakcie z naturą, pomogło Adamowi wyjść z depresji

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

Zawsze wiedziałem, że przebywanie w ogrodzie poprawia mi nastrój i sprawia, że czuję się lepiej, ale nigdy nie rozumiałem, dlaczego. Tu trzeba się cofnąć do mojego dzieciństwa, gdy spędzałem sporo czasu z dziadkami z obydwu stron: cała czwórka kochała ogrody. Dziadkowie Schludni mieli ogród charakterystyczny dla lat 70. XX w. – z roślinami rabatowymi, nienagannym trawnikiem (oczywiście w paski), ścieżką z jednej strony i sznurem do wieszania prania. Na końcu ogrodu była też szklarnia i moim zadaniem było ją otworzyć, podlać rośliny i sprawdzić, czy dojrzały jakieś pomidory, co uwielbiałem. Dziadkowie mieli też działkę, na której spędziłem wiele szczęśliwych i beztroskich godzin.

Gdy nie byłem u Dziadków Schludnych, spędzałem czas u Dziadków Nieporządnych, u których za tylnymi drzwiami rozpościerała się zarośnięta dzicz. Było tam duże oczko wodne i juki rosnące tu i ówdzie między dzikimi roślinami. Na końcu ogrodu stały dwie szklarnie z aluminium – jedna była pełna kaktusów, a druga koleusów – i to właśnie tam nauczyłem się je rozmnażać. Rozstawiałem czasem przed domem straganik i sprzedawałem moje sadzonki przechodniom!

Były to cudowne lata i nie myślałem wówczas, że te ogrodnicze doświadczenia zapewnią mi zestaw narzędzi, który wykorzystam kiedyś w życiu, gdy sprawy przybiorą kiepski obrót.

Rosnąca świadomość

W ostatnich latach wielu z nas zdało sobie sprawę, jaka moc tkwi w przestrzeni za tylnymi drzwiami naszych domów. Teraz sporo mówi się o tym w mediach, a ja współpracuję nawet z krajową służbą zdrowia – pomagam zakładać ogrody przy szpitalach, co ma wielką wagę. Osobiście przez całe życie miałem problemy ze zdrowiem psychicznym i stwierdziłem, że praca fizyczna zawsze mi pomaga.

Proste prace, takie jak grabienie liści, uspokajają i zmniejszają stres

Myśl, że ogrodnictwo może być formą pomocy, zaczęła mi jednak kiełkować dopiero, gdy poznałem swoją wspaniałą żonę, która miewała długie okresy depresji. Wyglądała, jakby właśnie wyszła od makijażystki i chyba nawet nie wiedziała, czym zajmuje się architekt krajobrazu – do ogrodu wychodziła jedynie po to, żeby się poopalać! Z upływem czasu, gdy pojawiły się problemy z depresją, zaczęła powoli angażować się w prace ogrodowe. Początkowo robiła to chyba po to, żeby być bliżej mnie, ale powoli zaczęła się wciągać i stopniowo ogród stał się dla niej miejscem, w którym może się zapomnieć i znajduje ukojenie.

Szybki przeskok do ostatnich kilku lat – ludzie zaczęli mnie pytać, dlaczego zamieniliśmy dom na mniejszy. Jak dla wielu innych ludzi, lockdown był dla nas ciężkim doświadczeniem. Sulina (moja żona) bardzo źle się czuła, a jedno z naszych dzieci zaczęło mieć problemy zdrowotne. Potem, pod koniec 2021 roku, złapałem Covid i musiałem tkwić w jednym pomieszczeniu, a potem zdiagnozowano mi wypalenie i depresję.

W tamtym czasie nie chciałem przebywać w ogrodzie; co było dziwne, czułem się nim przytłoczony. Wszystko, czym normalnie się zajmowałem, było nie tak. Byłem klasycznym mężczyzną po pięćdziesiątce: nie chciałem o tym rozmawiać.

“Zakładanie nowego ogrodu rozbudziło na nowo moją namiętność do ogrodnictwa. Jestem teraz spokojny i nie postrzegam go jako miejsca, w którym muszę wykonać całą listę zadań”

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE, JASON INGRAM
PANEL TEKST: PROFESSOR HARRIET GROSS

Nigdzie nie mogłem znaleźć ukojenia i zdaję sobie sprawę, że dla osób z zewnątrz mogło to być dziwne.

Gdy w końcu zacząłem mówić, zdałem sobie sprawę, że muszę zmienić różne rzeczy, które robiliśmy jako rodzina. Przeprowadziliśmy się i powoli znów zacząłem angażować się w ogród. Z perspektywy czasu zobaczyłem, że stary, większy ogród stał się przytłaczający, gdy moi najbliżsi zaczęli chorować. Przeprowadzka pokazała mi, że gdy robimy się coraz starsi, zmieniają się nasze relacje – tak, jak zmieniła się moja relacja z ogrodem. Zakładanie nowego ogrodu rozbudziło na nowo moją namiętność do ogrodnictwa. Jestem teraz spokojny i nie postrzegam go jako miejsca, w którym muszę wykonać całą listę zadań, ale jako przestrzeń, dzięki której uśmiecham się. Często robię zdjęcie „kwiatka dnia", żeby przyjrzeć mu się szczegółowo.

Jeśli poczujecie się przytłoczeni, nie bójcie się wprowadzić jakieś zmiany – również związane z ogrodem. Pamiętajcie tylko, że mają one wam odpowiadać. Wykorzystajcie swój ogród jako miejsce do przemyśleń lub do ucieczki przed światem i skupienia się na jakiejś czynności. Sam odkryłem, że to świetna przestrzeń do rozmów z Suliną i resztą rodziny. Nie pracuj w ogrodzie ponad miarę – ciesz się drobiazgami, które przyciągają twoją uwagę i nie martw się za bardzo jego całościowym obrazem – w ogrodzie nie chodzi o stan idealny, chodzi o ciebie.

Przejdź się codziennie po ogrodzie i sprawdź, co się w nim zmieniło

Zrób to teraz

Zatem, w jaki sposób ogród może poprawić twoje zdrowie psychiczne? Oto trzy rzeczy, które możesz wypróbować od razu...

1 Wyjdź do ogrodu

Nawet kilka minut spędzonych wśród zieleni może poprawić samopoczucie poprzez obniżenie poziomu stresu i poprawę nastroju. Pochodź po ogrodzie, popatrz, jak wiatr kołysze liśćmi, posłuchaj śpiewu ptaków albo po prostu usiądź z książką ogrodniczą.

2 Pozwól sobie na fascynację

Wyznacz sobie codziennie trochę czasu na sprawdzenie, co słychać w ogrodzie i pozwól naturze, aby cię zafascynowała. Maleńkie zmiany są równie ekscytujące, jak wielkie. Bez względu na porę roku, coś zawsze przykuje twoją uwagę. Gdy pozwalasz, aby przyroda wciągnęła cię bez reszty, nabierasz dystansu i poprawia się twoje ogólne samopoczucie.

3 Zrób to i owo

Skupienie się na rutynowych zadaniach to szansa na niemyślenie o niczym lub na spokojne przemyślenia – na pozostawienie problemów za sobą. Właśnie dlatego prace na rzecz ogrodu, np. mycie doniczek czy grabienie liści, dają miejsce i czas na myślenie, a także poczucie sensu i spełnienia.

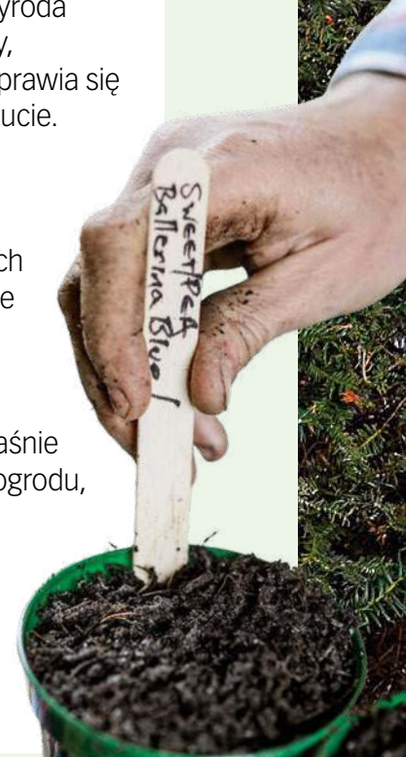

Dlaczego ogrodnictwo może poprawić nastrój

Profesor **Harriet Gross**, autorka książki *The Psychology of Gardening*, opowiada, dlaczego zajmowanie się skrawkiem ziemi – czy to większym, czy mniejszym – jest dobre dla głowy

Daj umysłowi odpocząć

Ogrodnicy często powtarzają, że ogród i kontakt z przyrodą chronią ich przed niedomaganiami psychicznymi, zwłaszcza w trudnych chwilach. Badania naukowe pokazują, że spędzanie czasu na pielęgnacji ogrodu – przy domu czy na działce – jest jednym z najlepszych sposobów na poprawę samopoczucia fizycznego i psychicznego. Ale dlaczego?

W porównaniu z innymi rodzajami prac, ogrodnictwo wymaga stosunkowo niewiele umysłowego wysiłku, a zatem zapewnia możliwość umysłowej regeneracji. Wiele prac w ogrodzie – czy to pielenie, cięcie czy zamiatanie liści – odrywa umysł od problemów i daje poczucie robienia czegoś pożytecznego.

Ludzie mówią, że wciąga ich widok rosnących roślin, a piękno natury zabiera ich w inny świat. Pozwala to całkowicie oderwać uwagę od codziennych działań i pobujać w obłokach. W tym sensie ogród to azyl – ucieczka od codziennego stresu i zmartwień – i dlatego umożliwia nam regenerację.

Wyrażaj siebie

Innym powodem, dla którego ogrodnictwo pozwala nam się lepiej poczuć, jest to, że jest kreatywne, że daje możliwość wyrażenia siebie, co samo w sobie jest korzystne z psychologicznego punktu widzenia. Wypełnienie przestrzeni, nawet najmniejszej, roślinami przypominającymi nam o ważnych dla nas miejscach czy osobach daje możliwość pokazania swojej osobistej historii i kultury. Ale nie tylko – ogrodnictwo to prawdziwie optymistyczne działanie, bo zakłada istnienie przyszłości, w której te rośliny, warzywa czy drzewa będą rosły. Ta nadzieja materializuje się, gdy rośliny rzeczywiście rozwijają się, co przyczynia się do silnej satysfakcji i poczucia osiągnięcia.

Prace ogrodowe wymagające wysiłku fizycznego, np. kopanie, powodują wydzielanie endorfin – hormonów szczęścia

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

Korzyści dla zdrowia fizycznego

Ogrodnictwo często łączy się ze znacznym wysiłkiem fizycznym. Wiadomo, że aktywność fizyczna na wolnym powietrzu poprawia samopoczucie lepiej, niż ćwiczenia w czterech ścianach. Aktywność fizyczna poprawia tętno, doprowadza więcej krwi do mózgu i zwiększa poziom serotoniny i endorfin – wydzielanych przez mózg substancji sprawiających, że czujemy się dobrze.

Przebywanie wśród zieleni obniża też poziom hormonu stresu – kortyzolu. Redukcja stresu i bardziej pozytywne nastawienie pomagają nam jaśniej myśleć i podejmować decyzje. To dlatego aktywność fizyczna w ogrodzie przywraca nam dobre samopoczucie.

Proste działania na początek

Pomimo swojego potencjału w zakresie poprawy stanu psychiki, ogrodnictwo czasem wydaje się nieatrakcyjne czy trudne. Jeśli tak to odczuwasz, pamiętaj, że odwiedziny w ogrodach, patrzenie przez okno na zieleń czy zajmowanie się roślinami doniczkowymi również mają na nas pozytywny wpływ. Inna możliwość to ogrody społecznościowe – zapewniają one wspólną przestrzeń do działań ogrodniczych z innymi. Odbudowa dobrego samopoczucia następuje i na poziomie fizycznym, i psychicznym. Nawet pięć minut w ogrodzie czy na balkonie przy sprawdzaniu, jak rosną rośliny cebulowe, może pozytywnie wpłynąć na cały dzień.

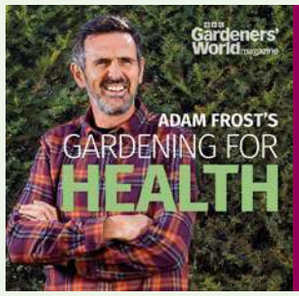

POSŁUCHAJ podcastu Adama **Gardening for Health** – znajdziesz w nim jeszcze więcej porad i inspiracji. Posłuchaj, jak Adam rozmawia z Harriet o tym, jak poprawić swoje zdrowie psychiczne, a także o zdrowej diecie, czystym powietrzu, zdrowiu dzieci itp. Zeskanuj kod QR lub wpisz adres **www.GardenersWorld.com/podcast**

Zamów **BEZPŁATNY** katalog

WISAN SA
www.wisan.pl

ZAPOZNAJ SIĘ Z NASZĄ PEŁNĄ OFERTĄ

ZADZWOŃ **+ 48 15 812 22 53** | Zamów online na: **WWW.SKLEP.WISAN.PL**

eprasa.pl 53dab403e3

eprasa.pl 53dab403e3

Kwitnące rośliny domowe

Pielęgnacja storczyków

Kwitnące miesiącami storczyki to wspaniałe rośliny domowe – Sarah Gerrard-Jones podpowiada, jak dbać o te egzotyczne skarby

Mam słabość do storczyków. Pierwszymi roślinami, które uratowałam z kosza w moim lokalnym sklepie budowlanym, były ćmówki (*Phalaenopsis*), które zakończyły kwitnienie. Niesamowicie satysfakcjonujący był ich widok podczas ponownego kwitnienia – zainspirował mnie do poszukiwania innych roślin, które mogłabym uratować przed zmarnowaniem.

Niedrogie, łatwe w uprawie i łatwo dostępne w wielu pięknych wzorach, kolorach i rozmiarach, storczyki *Phalaenopsis* znajdują się również na szczycie listy dobrych prezentów na Dzień Matki, które można wręczać rok po roku. Spektakularny storczyk *Dendrobium* (to jeden z najliczniejszych rodzajów storczyków liczący ponad 1500 gatunków) może wytwarzać od 10 do 100 kwiatów na pędzie, które przetrwają do trzech miesięcy, co nie może nie wywołać uśmiechu na twarzy mamy w Dzień Matki.

Łatwe w pielęgnacji storczyki o pięknych, trwałych kwiatach są popularnymi roślinami domowymi

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl 53dab403e3

Ćmówka

Phalaenopsis

Storczyki *Phalaenopsis*, znane również jako ćmówki, rosną na drzewach w wielu regionach ziemi od Indii po Australię. Są to jedne z najdłużej kwitnących storczyków – kwitną do sześciu miesięcy – ale niestety wiele milionów egzemplarzy jest wyrzucanych po zakończeniu kwitnienia. Jednak przy dobrej pielęgnacji i odpowiednim oświetleniu będą kwitnąć co roku, a czasem nawet dwa razy w roku.

Storczyki *Phalaenopsis* są dostarczane w przezroczystych plastikowych doniczkach, ponieważ ich korzenie fotosyntezują, pochłaniając światło, aby zapewnić roślinie pożywienie. Najlepiej pielęgnować storczyki poprzez naśladowanie ich naturalnego środowiska pod względem zapotrzebowania na światło, wodę i podłoże. Storczyki *Phalaenopsis* są epifitami, więc to kora, a nie gleba, jest niezbędna, aby umożliwić im maksymalny przepływ powietrza wokół korzeni i zapewnić wilgoć. Po kwitnieniu, jeśli pęd kwiatostanowy jest nadal zielony, przytnij ćmówkę poniżej najniższego kwiatu i powyżej węzła. Roślina może wkrótce ponownie zakwitnąć w miejscu cięcia. Jeśli pęd jest brązowy, to znaczy, że obumarł i można go odciąć tuż u nasady.

Umieść roślinę na parapecie z jasnym, rozproszonym światłem, aby mogła fotosyntetyzować i gromadzić energię do ponownego kwitnienia. Niekwitnący storczyk może potrzebować nieco więcej światła, ale latem unikaj stawiania go na oknie wychodzącym na południe, ponieważ bezpośrednie światło słoneczne może poparzyć liście.

Jak podlewać storczyki

Podlewanie storczyka *Phalaenopsis* jest proste – wystarczy obserwować kolor jego korzeni. Nawodnione korzenie będą pulchne i zielone lub srebrne, podczas gdy suche korzenie są matowe i mogą być pomarszczone.

Umieść przezroczystą doniczkę w misce i napełnij ją wodą do górnej krawędzi, a następnie pozostaw roślinę do namoczenia na 30 minut do godziny. Nie zapomnij jednak wyjąć doniczki z wody, aby uniknąć przelania storczyka. Nigdy nie pozostawiaj doniczki stojącej w wodzie dłużej niż godzinę.

Raz na cztery do sześciu tygodni dodaj do wody kilka kropel nawozu, aby dostarczyć roślinie składniki odżywcze.

Gdy nadejdzie czas podlewania ćmówki, zanurz roślinę w doniczce w misce z wodą na maksymalnie godzinę

ZDJĘCIA: ETFOTO / ADOBESTOCK; GETTY/NICOM1108; JASON INGRAM

eprasa.pl 53dab403e3

Wypróbuj także...

Storczyk dendrobium

Dendrobium nobile

Dendrobium to liczny i zróżnicowany rodzaj, wytwarzający wyjątkowe kwiaty na pędach lub pseudobulwach. Trudno jest udzielić ogólnych porad dotyczących pielęgnacji, ze względu na dużą różnorodność dostępnych gatunków, więc poszukaj więcej informacji, aby dowiedzieć się, który z nich posiadasz.

Niektóre gatunki kwitną obficie na całej długości pędów, podczas gdy inne kwitną od góry. Niektóre zrzucają liście, podczas gdy inne są wiecznie zielone. Najpopularniejszymi gatunkami są *D. nobile, D. phalaenopsis* i *D. bigibbum*; wymagają jasnego parapetu, aby dobrze się rozwijać. Wiosną i latem podlewaj, gdy podłoże jest prawie suche; zimą podlewaj tylko wtedy, gdy podłoże całkowicie przeschnie. Niektóre gatunki wymagają spadku temperatury, aby pobudzić kwitnienie. Po przekwitnięciu nie przycinaj starych pędów, ponieważ służą one do magazynowania wody i składników odżywczych.

Trzy alternatywy do wypróbowania

1

Stefanotis bukietowy (*Stephanotis floribunda*)

Jeśli nie jesteś fanem storczyków, może spodoba ci się stefanotis bukietowy (*S. floribunda*), który należy do rodziny toinowatych. Wytwarza pachnące trąbkowe białe kwiaty otoczone eliptycznymi woskowanymi liśćmi na wijących się pędach.

2

Kolumnea

Kolumnea wytwarza pomarańczowe, przypominające kształtem złote rybki, kwiaty na kaskadowych ulistnionych pędach. Toleruje słabsze warunki oświetleniowe, a dla uzyskania najlepszych rezultatów w uprawie umieść ją w pobliżu okna wychodzącego na wschód lub zachód.

3

Gardenia

Gardenia to piękny prezent, który wypełni pomieszczenie słodkim zapachem na wiele tygodni. Przedłuż okres jej kwitnienia, trzymając w chłodnym miejscu, ale z dala od przeciągów. Gardenia doceni wilgotny parapet w łazience, jeśli nie jest on skierowany na południe.

Gdzie kupić

■ **www.crocus.co.uk** ■ **www.houseplant.co.uk** ■ **www.longacres.co.uk**
■ **www.loveorchids.co.uk** ■ **www.marksandspencer.com**
■ **www.orchids.uk.com** ■ **www.suttons.co.uk**

ODWIEDŹ www.GardenersWorld.com/house-plants po inspiracje i więcej porad dotyczących pielęgnacji roślin domowych

eprasa.pl 53dab403e3

CZĘŚĆ 2

Zakładanie ogrodu

OGRÓD DLA WSZYSTKICH

W kolejnej części nowej serii **Alan Titchmarsh** omawia, w jaki sposób uczynić ogród miejscem wspólnego wypoczynku

“Zdarzają się takie chwile, kiedy ogród przeobraża się w oazę spokoju, a ty masz czas, aby na chwilę usiąść.”

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

Patio powinno być na tyle duże, aby pomieścić ciebie i rodzinę, meble ogrodowe oraz doniczki i pojemniki z roślinami potrzebującymi przestrzeni do wzrostu

Najcenniejszym miejscem do siedzenia w ogrodzie jest to znajdujące się tuż przy tylnych drzwiach, do którego łatwo dotrzeć z kubkiem herbaty w dłoni

Możesz zapytać, skąd u mnie ta nagła chęć do mówienia o relaksie w ogrodzie, skoro mam w zwyczaju ciągle nawijać o tym, jakie prace i kiedy powinieneś w nim wykonać (właściwie nie „powinieneś", ale z pewnością „mógłbyś"). Masz rację, przyznaję, trudno jest mi usiedzieć w miejscu, gdy dokoła mnie znajdują się kwiaty, rośliny, drzewa i krzewy, trawniki oraz elementy wodne. Zawsze znajdzie się tam coś do zrobienia – coś, co może sprawiać przyjemność – lecz zdarzają się również chwile, kiedy ogród przeobraża się w oazę spokoju, a ty masz czas, aby na chwilę usiąść.

Kluczem do udanego relaksu w ogrodzie jest odpowiedni projekt. Bardzo trudno być wypoczętym i w pogodnym nastroju w przepełnionym miejscu. Tak, wiem jak ważne są w ogrodzie punkty centralne i obiekty małej architektury, lecz za duża ich liczba i jeszcze patio, na którym znajduje się zbyt wiele donic i pojemników sprawią, że przestrzeń będzie wydawała się przeładowana i relaks w niej będzie niemożliwy. Przyjrzyj się swojemu ogrodowi i przeanalizuj jego wady, zwracając szczególną uwagę na miejsca, które wywołują w tobie niepokój. To pozwoli ci na stopniowe zmiany, których ostatecznym celem będzie stworzenie własnego azylu.

W rezultacie stworzysz miejsce, do którego będziesz chciał powracać, a nie takie, które wymagać będzie ciągłej harówki.

„Sposób, w jaki rozmieścisz miejsca siedzące wpłynie na to, jak często będziesz z nich później korzystać"

Dla kogo jest twój ogród?

Dobrzy ogrodnicy słusznie troszczą się o to, aby ich ogrody były sanktuariami dla dzikiej przyrody; problem polega na tym, że musimy też pomyśleć o sobie. Naprawdę możliwe jest posiadanie kawałka ziemi, który zaspokaja potrzeby zarówno człowieka, jak i dzikich zwierząt, nie wymagając poświęceń od żadnej ze stron. Główną przeszkodą jest przekonanie, że „posprzątane" oznacza „nieprzychylne" wszystkiemu, co pełza, pływa, lata i trzepocze skrzydłami. A tak być nie musi. Grządki i rabaty wypełnione bogatymi w pyłek oraz nektar kwiatami, krzewy jagodowe, które służą ptakom do gniazdowania oraz żywopłoty zamiast innych rodzajów ogrodzeń – wszystkie mogą stać się siedliskami dla dzikich zwierząt. Natomiast całą resztę, która znajduje się pomiędzy, można uznać za istotną dla ludzi.

Czy masz w ogrodzie wystarczającą liczbę miejsc do siedzenia i relaksu? Czy przed sporządzeniem projektu budowy tarasu lub patio przeanalizowałeś wędrówkę słońca po niebie? Sposób, w jaki rozmieścisz miejsca siedzące wpłynie na to, jak często będziesz z nich później korzystać. Niewątpliwym atutem jest duże patio umiejscowione na krańcach ogrodu, lecz jeśli dotarcie do niego stanowi wyzwanie lub jest ono ciągle zacienione, a z drzew, pod którymi jest umiejscowione, ciągle coś kapie, istnieje prawdopodobieństwo, że nie będziesz chciał na nim przebywać.

Mam duży ogród, w którym znajduje się wiele miejsc do wypoczynku, lecz z żadnego z nich nie korzystam tak często, jak z dwóch krzeseł i malutkiego stolika (nazywa się je wypoczynkowym zestawem tarasowym) umiejscowionych tuż

Ogrodzenia w postaci żywopłotów stłumią hałas i zwabią dzikie zwierzęta

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; GETTY/WHITEMAY

eprasa.pl 53dab403e3

Prywatność

Woda

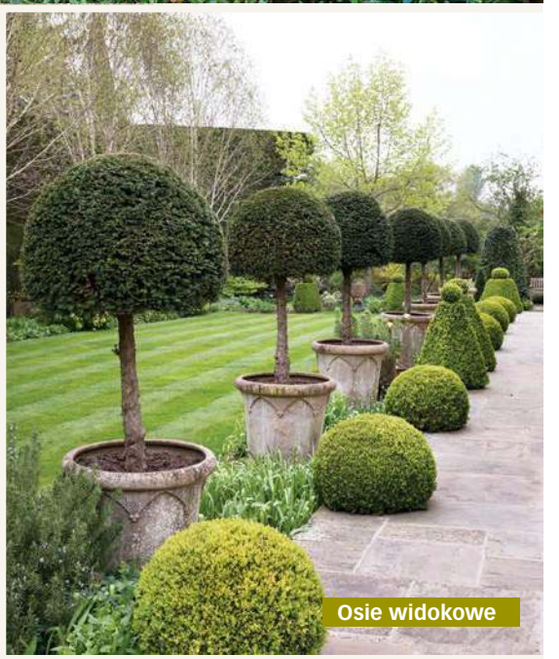
Osie widokowe

Więcej spokoju

Chcąc stworzyć przestrzeń, w której zapanuje atmosfera jeszcze większego spokoju, weź pod uwagę te elementy oraz miejsca ich lokalizacji, aby uzyskać najlepszy efekt

■ **Woda** sama w sobie może uspokajać, pod warunkiem, że jej forma nie jest zbyt dynamiczna. Pamiętaj, że bywa drażliwa dla ucha, jeśli jest zbyt głośna lub jej ruch jest zbyt burzliwy. Delikatne fale w małym stawie, które odbijają promienie słońca dają efekt uspokojenia, jednak wodospad z pieniącą się wodą przyniesie efekt odwrotny od zamierzonego. Wprowadź do ogrodu element z delikatnym przepływem szemrzącej wody.

■ **Osie widokowe** są istotne, niezależnie od tego, jak mały jest twój ogród. Rozplanuj je tak, by przyciągały wzrok i skłaniały do zatrzymania się i spojrzenia przed siebie. Są to zazwyczaj linie proste, na końcu których znajduje się główny punkt kompozycji – ławka lub posąg. Pozwalają one na moment odpocząć oczom, a jeśli punkt centralny jest dodatkowo umieszczony w ramie z drzew lub krzewów, zachęci cię on do podejścia bliżej i czerpania z relaksującej atmosfery miejsca.

■ **Zaciszne zakamarki** są niezbędne: miejsce, gdzie można przysiąść i poczytać książkę lub zrobić sobie przerwę na poranną kawę. Mam kilka wygodnych drewnianych krzeseł (oraz ławkę) umiejscowionych tak, że w tych rzadkich momentach, kiedy naprawdę chcę uciec od reszty rodziny, mam możliwość pobyć w samotności. Nie na długo, ale wystarczająco, żeby odsapnąć!

■ **Prywatność** jest niezbędna, gdy chcesz się odciąć od świata i spędzić pół godziny, lub więcej, w ciszy. Przemyśl umiejscowienie żywopłotu oraz trejażu, na którym będziesz mógł poprowadzić pnącza. Prosta altanka porośnięta różami i wiciokrzewem wypełni miejsce kojącym aromatem – zapachy są istotnym atrybutem ogrodu.

■ **Szopa** również może spełniać funkcję zacisznego zakątka niezależnie od warunków pogodowych, zapewniając schronienie przed deszczem oraz gorącymi promieniami słońca, a także miejsce do krzątania się lub półgodzinnego odpoczynku. Można ją wyposażyć tak, by tworzyła przestrzeń zarówno komfortową, jak i użytkową; koniecznie umieść w niej wygodne krzesło.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; NEIL HEPWORTH; JASON INGRAM

> *„Konieczne będą elementy dekoracyjne, pomagające stworzyć relaksującą atmosferę, lecz im jest ich mniej, tym lepiej.”*

przy tylnych drzwiach domu. Kiedy w czajniku zagotuje się woda i zrobisz sobie herbatę, nie pozostaje ci dużo czasu, aby cieszyć się ciepłym naparem, dlatego spacer przez ogród, podczas którego część zawartości kubka się wyleje, a reszta wystygnie jeszcze, zanim dotrzesz na miejsce nie jest kuszącą perspektywą.

Kiedy masz więcej czasu – na przekąskę lub posiłek – wówczas taras lub patio są jak najbardziej konieczne, lecz nie pomijaj tego miejsca, które jest blisko i łatwo do niego dotrzeć bez względu na pogodę. Możliwość wypicia kubka herbaty lub kawy tuż za tylnymi drzwiami, nawet pomiędzy wiosennymi opadami, jest prawdziwym błogosławieństwem.

Jeśli myślisz o stworzeniu przestrzeni do spotkań towarzyskich i spożywania posiłków, upewnij się, że jest ona wystarczająco duża, by pomieścić potrzebne do tego meble. Krzesła trzeba wysunąć, aby móc usiąść przy stole, najlepiej bez ryzyka, że ktoś wypadnie poza utwardzoną powierzchnię, w sam środek rabaty z kwiatami.

A co z samymi siedziskami? Ach, ileż zażartych sporów stoczyliśmy w domu na ich temat! Uwielbiam estetykę kompletu mebli ogrodowych, ławki lub pojedynczego krzesła. Chcę, aby były atrakcyjne wizualnie. Podobnie uważa moja żona, ale ona chciałaby jeszcze, aby były wygodne. Musiałem się więc nieco pohamować i przedłożyć wygodę siedzenia ponad kwestię estetyczną. Jeśli siedziska sprawiają, że drętwieje ci pupa lub łapie cię skurcz pleców, cóż z tego, że zostały zaprojektowane

Chcąc uzyskać wrażenie spokoju, umieść w ogrodzie kilka dużych pojemników, zamiast wielu małych doniczek

eprasa.pl 53dab403e3

Oś widokowa pozwala zatrzymać wzrok w atrakcyjnym miejscu i sprawia, że ogród wygląda dobrze przez cały rok

przez samego Sir Christophera Wrena – istnieje duże prawdopodobieństwo, że nie będziesz chciał na nich siedzieć. Moja żona i ja zawarliśmy ugodę: siedzenia w naszym ogrodzie muszą spełniać oba wymagania.

Powinny się w nim także znaleźć elementy dekoracyjne, pomagające stworzyć relaksującą atmosferę, lecz im jest ich mniej, tym lepiej. Kilka większych, atrakcyjnych donic pomoże osiągnąć kojący efekt znacznie lepiej, niż duża i zróżnicowana kolekcja małych (które są utrapieniem, jeśli chodzi o podlewanie latem). Przemyśl ich wybór oraz rozmieszczenie i unikaj zbyt wielu różnorodnych materiałów – czy to w przypadku elementów konstrukcji patio, czy rodzaju doniczek, skrzyń i pojemników.

Jeśli w twoim ogrodzie znajdują się otwarte, dające miejscu oddech przestrzenie – połać trawnika, wolny odcinek nawierzchni brukowej lub żwirowej, szeroka ścieżka prowadzącą do centralnego punktu ogrodu – i ty nauczysz się w pełni oddychać. Sławny kompozytor kiedyś zauważył, że momenty ciszy są niezbędnym elementem jego muzyki, ponieważ przyciągają uwagę do nut pomiędzy nimi. Pamiętaj o tym podczas projektowania swojego ogrodu; naucz się rozpoznawać moment, kiedy miarka się przebrała – pozwól wtedy oczom i umysłowi chwilę odpocząć.

Wiosna to dobry moment na przeprowadzenie generalnych porządków, nie tylko w domu, ale i w ogrodzie. Poczujesz się lepiej, a twój ogród spełni swoją rolę jako miejsce odpoczynku, a nie przepełnioną przestrzeń wymagającą ciągłej pracy.

POSŁUCHAJ
serii podcastów dla subskrybentów 'Alan's Tea-Break Tutorials' dostępnych na **www.GardenersWorld.com/podcast**

Zapewnij dzieciom odpowiednie atrakcje w ogrodzie, a wszyscy będą szczęśliwi

Nie zapomnij o dzieciach!

Tyle starań o chwilę spokoju, aż tu nagle zjawiają się dzieci... oto sposoby na to, aby i one czuły się mile widziane w ogrodzie

Miejsce dla każdego
W większych ogrodach łatwo jest podzielić przestrzeń na strefy, tak by spokojny zakątek dla dorosłych znajdował się w pewnym oddaleniu od miejsca zabaw dla maluchów. W tych mniejszych może być trudniej wszystkim członkom rodziny jednocześnie koegzystować i spędzać czas, tak jak chcą i lubią. Ażurowy trejaż umożliwi podział ogrodu na różne strefy i pozwoli ci mieć na oku bawiące się dzieci.

Powoli i stopniowo
Jak najbardziej staraj się wzbudzić u dzieci zainteresowanie uprawą roślin, lecz nie naciskaj. Maluchy będą przeszczęśliwe, mogąc lepić babki z błota lub bawiąc się w piaskownicy – tego typu rozrywki sprawią, że poczują się swobodnie w otoczeniu przyrody. W tak wczesnym wieku jest to o wiele ważniejsze od uczenia ich, jak rosną rośliny. Większe zainteresowanie może pojawić się z wiekiem, kiedy poproszą cię o kawałek ziemi pod uprawę swoich owoców i warzyw, co jest wspaniałym sposobem na to, by zaczęły budować dobrą relację z jedzeniem.

Główne atrakcje
Huśtawka przymocowana do konaru drzewa może być bardziej romantycznym, niekoniecznie praktycznym dodatkiem, a woda tryskająca z rynny poprowadzonej przez środek kamienia młyńskiego zapewni dzieciom rozrywkę bez narażania ich na niebezpieczeństwa związane z głęboką wodą. Przemyśl to wszystko, a wszyscy domownicy będą zadowoleni.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; GETTY/MONKEYBUSINESSIMAGES

eprasa.pl 53dab403e3

CZĘŚĆ 1

Ogród w pojemnikach

Skorzystaj z przewodnika Lucy Bellamy i stwórz ogród w pojemnikach na cały rok

ZDJĘCIA JASON INGRAM

Niezależnie od tego, czy masz mały skrawek ziemi, patio, balkon, a może tylko schody zewnętrzne przy głównym wejściu do domu, możesz stworzyć piękny, kolorowy, zmieniający się wraz z porami roku ogród, będący nieustannym źródłem radości. W swojej nowej serii wyjaśnię, jak zaprojektować go w pojemnikach, wykorzystując do tego drzewa, krzewy, byliny, rośliny jednoroczne oraz cebulowe, które nie wymagają corocznego przesadzania ani uzupełniania.

Wybierz odmiany, które pozostają atrakcyjne przez cały rok, najdłużej kwitną, powtarzają cechy roślin matecznych lub odrastają rok po roku, a będziesz mógł cieszyć się ogrodem pełnym kwiatów już od samego początku nadchodzącego lata.

Z tego wszystkiego najlepsze jest to, że stworzysz zrównoważony ogród – obsadza się go tylko raz, więc zużyjesz mniej plastikowych doniczek, worków z podłożem i ograniczysz swój ślad węglowy.

Jak stworzyć ogród w pojemnikach

Kluczem do stworzenia ogrodu w pojemnikach jest odpowiedni dobór roślin, tak by razem tworzyły harmonijną całość. Gliniane donice występują w wielu różnych rozmiarach, stylach i kształtach, zatem z pewnością uda ci się wybrać odpowiednią dla każdego rodzaju rośliny. Lubię eklektyczne zestawienia nowego ze starym oraz subtelne różnice kolorystyczne charakterystyczne dla tego typu pojemników. Wszystkie do siebie pasują, pomimo iż nieznacznie się od siebie różnią.

Glina jest surowcem naturalnym, dlatego wykonane z niej donice będą dobrym i praktycznym wyborem – dzięki ich porowatej strukturze rośliny nie będą rosły w zbyt przemoczonym podłożu. Zaletą jest również ich ciężar, dzięki któremu wysokie odmiany nie przewrócą się pod wpływem wiatru.

Rośliny, które przez lata będą rosły w tej samej donicy potrzebują podłoża o ilastej bazie bez torfu (to mieszanka ziemi John Innes), które zapewni im długotrwałe zaopatrzenie w składniki odżywcze i dłużej utrzyma swoją strukturę. Wszystkie wybrane przeze mnie rośliny lubią słoneczne stanowisko, ale ty możesz dostosować wybór gatunków do warunków panujących w twoim ogrodzie oraz osobistych upodobań. Możesz również posadzić te same, co ja i towarzyszyć mi w przygotowaniach do kolejnych sezonów.

Wiosna to idealny moment na obsadzenie ogrodu w doniczkach roślinami – jako jego centralny punkt wykorzystaj zachwycającą świdośliwę

Jak stworzyć ogród w pojemnikach

Obsadź swoje pojemniki, wykonując następujące czynności

1 Aby posadzić świdośliwę, wybierz doniczkę, która jest odrobinę większa od bryły korzeniowej rośliny. Na dno wysyp warstwę podłoża John Innes Nr 3. Wyjmij drzewko z pojemnika i rozplącz korzenie. Umieść je na środku donicy, po czym obsyp dookoła podłożem, zwracając uwagę na to, by roślina znajdowała się na tym samym poziomie, na jakim rosła w poprzednim pojemniku.

2 Następnie dodaj do doniczki dwie perłówki, rozmieszczając je przy krawędzi donicy, tak by ich liście się przez nią przewieszały. Ich korzenie w miarę wzrostu zaczną się przeplatać. Uciśnij, aby usunąć pęcherze powietrza i pozostaw trochę wolnego miejsca poniżej krawędzi, aby woda nie wypływała z doniczki. Na końcu obficie podlej rośliny, wlewając pełną konewkę wody.

3 Aby posadzić byliny i rośliny jednoroczne, wymieszaj podłoże beztorfowe John Innes Nr 2 ze żwirem w proporcjach 50:50. *Correę*, trzy szałwie i tulbagię posadź w osobnych doniczkach w ten sam sposób, co świdośliwę. Maki i drżączkę posadź razem w tej samej donicy. Na wierzch wsyp warstwę żwiru, aby utrzymać odpowiednią wilgotność podłoża.

4 Jeśli chcesz zacząć uprawę ośmiału z nasion, wypełnij podłożem dwie kwadratowe doniczki 7x7 cm. Duże nasiona ułatwiają proces – wysiej je po jednym w doniczce, na głębokość ok. 5 mm. Podlej obficie, po czym ustaw je w ciepłym, jasnym miejscu. Kiedy siewki osiągną wysokość ok. 5-10 cm, przesadź je razem do jednej dużej glinianej donicy.

eprasa.pl 53dab403e3

Które rośliny wybrać

Jeśli do stworzenia swojego ogrodu pojemnikowego wykorzystasz przedstawione tu rośliny, latem powinien wyglądać tak, jak ten na zdjęciu

1 x Świdośliwa Lamarcka (*Amelanchier lamarckii*)
Kwitnienie marzec – kwiecień
Wysokość x Szerokość 10 m x 6 m

1 x Szałwia (*Salvia*) 'Nachtvlinder'
K czerwiec – październik
W x S 75 cm x 40 cm

1 x Tulbagia fioletowa (*Tulbaghia violacea*)
K kwiecień – wrzesień
W x S 50 cm x 25 cm

2 x Ośmiał większy (*Cerinthe major*) 'Purpurascens'
K marzec – kwiecień lub sierpień – wrzesień
W x S 60 cm x 40 cm

2 x Perłówka wyniosła (*Melica altissima*) 'Alba'
K kwiecień – czerwiec
W x S 90 cm x 60 cm

3 x Szałwia srebrzysta (*Salvia argentea*)
K czerwiec – sierpień (zazwyczaj uprawia się ją dla ozdobnych liści)
W x S 90 cm x 60 cm

Regularnie usuwaj więdnące kwiatostany, chyba że chcesz, aby produkowały nasiona

Jak dbać o rośliny

■ **Rośliny rosnące w pojemnikach podlewaj** rano lub wieczorem, podłoże powinno być za każdym razem mocno nawilżone. W szczycie lata być może zajdzie potrzeba robienia tego dwa razy dziennie. Jeśli to możliwe, do podlewania świdośliwy wykorzystaj deszczówkę, choć w przypadku braku tej opcji sprawdzi się również kranówka.

■ **Nawoź każdą roślinę** raz w tygodniu w okresie od początku lata aż do jesieni, wykorzystując nawóz w płynie, np. ekologiczny do pomidorów.

■ **Usuwaj** przekwitłe kwiaty szałwii, tulbagii fioletowej oraz maków, aby pobudzić rośliny do produkcji większej ich liczby i dłużej cieszyć się ich kolorami. Do usuwania przekwitłych kwiatów szałwii wykorzystaj sekator i wycinaj je ponad parą znajdujących się poniżej liści.

■ **Uszczykuj** wierzchołki pędów młodych roślin ośmiału większego, aby zagęścić ich pokrój i pobudzić do produkcji większej liczby kwiatów. Po kwitnieniu pozostaw na nich nasienniki, pozwalając grubym, czarnym nasionom rozwinąć się na roślinie. Jednoroczny ośmiał większy jest odmianą ustaloną, co oznacza, że potomstwo dziedziczy cechy form rodzicielskich, dlatego pozwól mu rozsiać się samoistnie, aby w przyszłym roku otrzymać nowe, kwitnące rośliny.

■ **Wymień** każdej wiosny wierzchnią warstwę podłoża (5 cm) w każdym pojemniku, aby odżywić rośliny i poprawić ich kondycję.

eprasa.pl 53dab403e3

Dr John Butcher i Dr Sarah Berry, Shropshire

„Zawsze lubiłem naturalistyczne ogrody, a moim celem było przyciągnięcie jak największej liczby owadów."

Gardens of the Year COMPETITION 2022
sponsored by Inspired Villages

INSPIRUJĄCE OGRODY FINALISTÓW

„Nie stosuję zwyczajowych praktyk – podoba mi się to, że ogród może mnie zaskoczyć”

Naturalistyczny ogród Johna Butchera zaimponował sędziom bogatymi rabatami, na których aż roi się od zapylaczy. Dowiedz się, jak stworzył tę inspirującą przystań.

ZDJĘCIA NEIL HEPWORTH **TEKST** ADAM DUXBURY

Ustronne miejsce do siedzenia pozwala znaleźć się wśród roślin, między wysokimi liliami, pierzastymi klonami oraz bananowcami o bujnych liściach

Ta para na początku wynajmowała dom i uprawiała ogród w donicach, ale w końcu kupiła go i przystąpiła do przekształcania ogrodu. John, wykładowca neurobiologii i wieloletni pasjonat ogrodnictwa, cieszył się z możliwości wypełnienia każdego centymetra roślinami przyciągającymi zapylacze. John szczególnie uwielbia łączyć różne formy i wysokości, aby stworzyć wrażenie bycia otoczonym przez ogród. Jest to również coś, co uwielbiają odwiedzający, gdy ogród jest otwierany każdego lata w ramach inicjatywy National Garden Scheme [inicjatywa ma na celu udostępnienie prywatnych ogrodów zwiedzającym w celu zbierania datków na cele charytatywne – red.].

Jak wyglądał ogród, kiedy się tu wprowadziliście?

Poprzedni właściciele byli ogrodnikami, więc było tu trochę dobrej struktury, ale głównie był to trawnik z szopą. Ponieważ początkowo wynajmowaliśmy tu mieszkanie, przez pierwsze trzy lata uprawialiśmy głównie ogród w doniczkach. Nawet gdy wsadzałem coś do gruntu, trzymałem to w dużych donicach. Teraz, kiedy kopię, czasami znajduję doniczkę i myślę „Ups, to moja sprawka!".

Od początku interesowałem się owadami, a w szczególności pszczołami – mam dwa ule, które trzymam gdzie indziej. Moim celem było więc przyciągnięcie jak największej liczby owadów. Zawsze lubiłem bardziej naturalne ogrody, nie przepadam za trawnikami i rabatami biegnącymi wokół domu.

To trochę ogrodniczy banał, ale lubię, gdy w przelocie widzisz coś, co jest za rogiem, a co sprawia, że chcesz odkrywać to dalej. Starałem się to stworzyć łukami, zakrzywioną ścieżką i odrębnymi strefami.

Uwielbiam sposób, w jaki trzeba przedzierać się przez rośliny przewieszające się przez ścieżkę – szałwie i kocimiętki lub bodziszki i kwitnące róże oraz gdy podczas mijania czujesz różne zapachy. Warto pamiętać, że to wciąż natura, której nie kontrolujemy. Po prostu dajemy jej mały bodziec tu i tam.

Plan ogrodu

WYMIARY: 13,7 m x 6,3 m

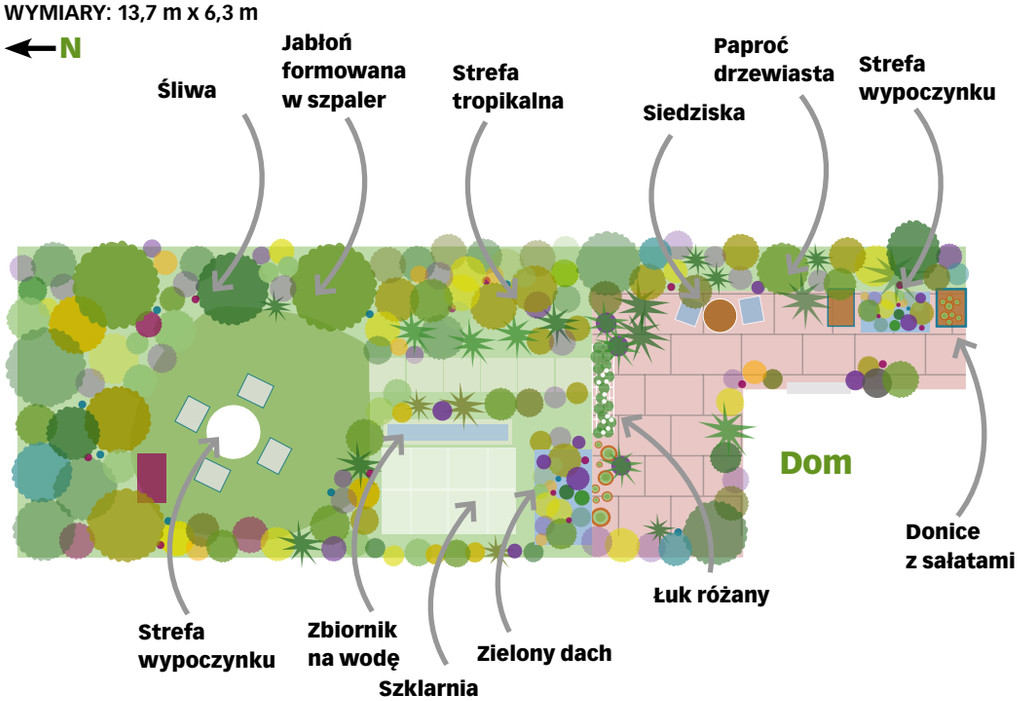

eprasa.pl 53dab403e3

„Ten ogród ma w sobie dziki urok, który naprawdę sprawia, że się uśmiecham. Każdy centymetr został obsadzony, a natura tańczy i wiruje wokół, jest cudownie.”

Anne-Marie Powell, sędzia konkursu Ogrody Roku

Skąd czerpałeś inspiracje do stworzenia ogrodu?

Jednym z ogrodów, który naprawdę mnie zainspirował, jest Lurie Garden w Chicago z dużymi, powolnie falującymi rabatami z traw i bylin. Ogród Wollerton Old Hall znajduje się dość blisko nas – to wspaniały ogród, a niektóre obszary mają podobne nasadzenia jak tutaj, ale są podzielone na wiele różnych pomieszczeń w stylu Arts and Crafts.

Muszę też wspomnieć o Montym, ponieważ zarówno sposób, w jaki wykonuje naturalistyczne nasadzenia, oraz jego ogród latem wypełniony trybulą leśną są dla mnie inspirujące.

Nie stosuję zwyczajowych praktyk mówiących o sadzeniu niskich roślin z przodu, a większych z tyłu. Piwonia drzewiasta nie powinna być tak duża – wiosną była o połowę mniejsza, a potem po prostu oszalała. Podoba mi się, że ogród może mnie zaskoczyć.

Zwykle uprawiam rośliny z nasion i oczywiście, kiedy wprowadzasz

1. Największa część ogrodu znajduje się z tyłu, gdzie John wypełnił rabaty kołyszącymi się na wietrze roślinami
2. Obsadzono tu każdą możliwą przestrzeń, w tym dwa zielone dachy
3. Z boku domu znajduje się przydatne miejsce do przechowywania pieca do pizzy i roślin w donicach
4. Również boczna zacieniona strefa jest gęsto obsadzona klonami i hostami, a zbiornik na wodę został ponownie wykorzystany jako donica do bambusa

PLAN OGRODU NEIL DARBY

eprasa.pl/53dab493e3

1

2

nowe rzeczy do ogrodu, nie zawsze wszystko wychodzi jak trzeba. Ale to jest właśnie wspaniałe w ogrodnictwie – wybacza błędy. Nie sądzę, byś kiedykolwiek mógł przestać coś zmieniać lub się uczyć. Ponadto, jeśli coś pójdzie nie tak i nie znasz przyczyny, zawsze możesz zrzucić winę na pogodę.

Czy zawsze interesowałeś się ogrodnictwem?

Tak, od zawsze. Mój pradziadek był naprawdę dobrym ogrodnikiem. Miał tradycyjny warzywnik, grządki z kwiatami ciętymi i kilka bylin. Po jego śmierci moja mama i tata przejęli opiekę nad jego ogrodem i szklarnią. Miałem 10 czy 12 lat i wydaje mi się, że w szkole uczyliśmy się o zmianach klimatycznych. Pomyślałem więc, że fajnie byłoby uprawiać różne rzeczy i może mógłbym przez to coś zmienić w kwestii zmian klimatycznych, jakkolwiek naiwnie by to nie brzmiało. Potem wciągnąłem się w uprawę różnych roślin i wysiew nasion. Moja mama i tata byli naprawdę dobrzy, mnie po prostu pozwolili przejąć stery.

Podczas studiów pracowałem w ogrodzie przy domu, w którym mieszkali ludzie z trudnościami w nauce. Właściciel dał mi wolną rękę. Starałem się zaangażować również mieszkańców.

Nie wiem, czy ktoś kiedykolwiek pokazał mi, co mam robić. Czytałem książki i opisy na opakowaniach nasion. Obserwowałem też, co robią inni. Ogrodnictwem zajmuję się już od 25 lat.

Jakie były twoje największe wyzwania?

Prawdopodobnie frontowy ogród był największym projektem. Zerwanie trawnika i zamontowanie stalowych obrzeży zajęło kilka weekendów. W montażu stalowych obrzeży pomogli mi przyjaciele.

Jedną z największych przeszkód była konieczność zaakceptowania gleby, którą mamy. Kiedyś próbowałem uprawiać rośliny, które po prostu nie były tu szczęśliwe i ostatecznie musiałem się poddać. Myślę jednak, że większość roślin, które mamy teraz, dobrze sobie radzi, co wynika z wyczucia i zrozumienia warunków glebowych.

Ogród przeszedł długą drogę i naprawdę lubię siedzieć w jego centralnej części, patrząc w dal. Zawsze powinno być coś innego do zobaczenia. Starałem się też dodać wiele kontrastujących form. Mamy więc niskie bodziszki, prawie przypominające koper włoski liście kosmosu i strzeliste kwiaty łubinów. Uwielbiam tę mieszankę wysokości, tekstur i form.

Czy znajdujesz czas na odpoczynek w ogrodzie?

Muszę przyznać, że nie odpoczywam zbyt często, gdy jestem w ogrodzie. Myślę, że otwarcie ogrodu na potrzeby inicjatywy National Garden Scheme wywiera na mnie dodatkową presję, by dalej nad nim pracować. Wiosną myślę o wszystkich roślinach, które chcę wysiać i o tym, czy jest coś, co wymaga przesadzenia (co zwykle ma miejsce). Naprawdę lubię tylko przycinanie i podlewanie – to dla mnie relaks. Siedzimy tu przez większość wieczorów, gdy jest przyjemnie, jemy posiłki i rozmawiamy.

Ludzie pytali mnie: „Czy kiedykolwiek myślałaś o pracy w ogrodnictwie?". I tak, myślałem o tym, ale w tamtym czasie moje wyobrażenie ogrodnictwa to było koszenie trawników i pielęgnacja ogrodów. Nie wiedziałem, że jest jeszcze coś innego. Gdybym znów miał czas, prawdopodobnie zająłbym się ogrodnictwem. Ale uprawa ogrodu świetnie pozwala na odwrócenie uwagi od mojej pracy. Kiedy spaceruję po ogrodzie, zapominam o wszystkim innym – wszystko kręci się wokół emocji.

eprasa.pl 53dab403e3

“To ogród, do którego naprawdę można uciec. Co czyni go jeszcze lepszym to fakt, że będzie w nim latać mnóstwo owadów zapylających.”

Nadine Mitschunas, zdobywczyni nagrody jurorów w 2022 roku

1. **Podczas dni otwartych National Garden Scheme, John i Sarah oferują szereg sadzonek roślin gotowych do sprzedaży, aby zebrać jeszcze więcej na cele charytatywne**

2. **Ogród frontowy był ich najnowszym projektem i największym wyzwaniem, ale John jest szczególnie dumny z nasadzeń lawendy**

3. **Metalowy łuk prowadzi gości od bocznej części domu do tylnego ogrodu, a latem jest ozdobiony pięknymi kwitnącymi pnączami**

eprasa.pl 53dab403e3

Gardens of the Year COMPETITION 2022

NAGRODA PUBLICZNOŚCI

„Czy wyobrażasz sobie stawić czoło takiej działce?”

Strome wzniesienia, nieosłonięta przestrzeń i położenie w naprawdę odległej lokalizacji. To tylko niektóre z wyzwań, którym musiała stawić czoło para stojąca za tym wspaniałym ogrodem, uhonorowanym nagrodą publiczności w konkursie Ogrody Roku 2022.

ZDJĘCIA JASON INGRAM **TEKST** ADAM DUXBURY

Vicky Ward i Maxine Stringer, Kornwalia

„W pewnym momencie użyłyśmy podkaszarki, ale z powodu ciągłych awarii w końcu sprzątałyśmy ręcznie.”

Ten nowy zakątek, który Vicky i Maxine nazywają „Cucina", jest inspirowany nadmorskimi pizzeriami Toskanii

Co zrobić, gdy nie masz przydomowego ogrodu, a mimo to chcesz stworzyć zacisze do relaksu? Vicky i jej partnerka Maxine uzyskały odpowiedź na to pytanie, kiedy odkryły tę porośniętą jeżynami działkę, zlokalizowaną przy samym morzu.

W ciągu ostatnich 13 lat – lub tylko jednej dekady, jeśli liczyć lata, w których nie były nawet pewne, jak uporać się z ogrodem – para stworzyła kilka odrębnych stref, poprzez które wyraziła swoją kreatywność oraz zamiłowanie do lokalnych roślin i znalezionych przedmiotów.

Ich głównym wyzwaniem w tym, co z miłością nazywają „The Lottie", było własnoręczne przyniesienie wszystkiego, czego potrzebowały, wzdłuż nadmorskiej ścieżki znajdującej się 20 minut od ich domu. Ich ciężka praca oraz pomysłowość opłaciły się – setki osób zagłosowało na ten ogród w konkursie Ogrody Roku 2022.

„Ten ogród pokazuje, że można pielęgnować przestrzeń, która jest naprawdę wyjątkowa, bez względu na to, gdzie się znajdujesz. Nie jestem w stanie sobie wyobrazić, jak ciężko pracowały, aby go stworzyć."

Ann-Marie Powell, sędzia konkursu Ogrody Roku

Od czego rozpoczęłyście tworzenie ogrodu?

Najpierw musiałyśmy oczyścić teren i zrobiłyśmy to głównie za pomocą ręcznych narzędzi. W pewnym momencie użyłyśmy podkaszarki, ale się psuła, skończyło się na tym, że sprzątałyśmy ręcznie. Tak naprawdę nie można było uzyskać dostępu do żadnego z poziomów, które teraz widzisz. W przeszłości teren był wyraźnie tarasowy i widać tu pozostałości starych murów, ale były one tak zarośnięte, że nie dało się po nich zejść. Musiałyśmy więc wspiąć się na wyżyny pomysłowości. Na początku dosłownie spadałam ze skarp, używając starej ramy łóżka jako drabiny. Szukałam zjeżdżalni – jednej z tych starych, metalowych. To byłby świetny sposób na poruszanie się!

Czy możesz opowiedzieć więcej o każdej ze stref?

Najnowszą z nich jest obszar, który nazwałyśmy „Cucina". Zależało nam, aby panował tu nieco śródziemnomorski klimat – trochę Toskanii i tradycyjnych pizzerii, które można tam znaleźć. Aby ją stworzyć, własnoręcznie przeniosłyśmy tu 1,6 tony kamienia. Pierwszą strefą była mała chatka, ponieważ potrzebowałyśmy schronienia.

Postawiłyśmy też stół, zrobiony ze starej drewnianej szpuli po kablu. Musiałyśmy przetoczyć go przez całą ścieżkę, a następnie założyć na niego linę i opuścić tutaj. Wszystko inne, co tu widzisz, po prostu zmieniało się stopniowo – mogło być zainspirowane strukturą, którą widziałyśmy, lub miejscami, do których podróżowałyśmy, takimi jak wyspy Scilly lub lokalne miejsca w Kornwalii. Przed chatą znajduje się obszar nazywany przez nas „Circus", który przywodzi na myśl klimat ogniska; na dole znajduje się platforma widokowa oraz bar. Pomyślałyśmy, że będzie to świetny sposób na podziwianie widoku pod koniec dnia. Jest też obszar z posągiem Neptuna, którego inspiracją był ogród opactwa Tresco. Na uboczu znajduje się obszar „Zen", w którym możesz odpocząć i poczytać książkę.

Jak znajdujecie czas na pielęgnację ogrodu?

Pracujemy na pełny etat, więc jesteśmy tu wtedy, gdy możemy podejść po pracy lub głównie w weekendy. Ale to właśnie robimy: nie chodzimy do pubów, nie chodzimy do restauracji, bo to jest to, co lubimy robić. Obie tak samo to lubimy i cały czas dzielimy się pomysłami. Dobrze nam się razem pracuje: Maxine nie jest zbyt dobra w znoszeniu rzeczy z góry, ponieważ ma chore kolana, a ja z kolei tak bardzo nie lubię wnoszenia rzeczy pod górę!

Czy wcześniej

❶ **Strefa „Lookout" (widokowa) łączy w sobie używane przedmioty, w tym bułaj do kadrowania widoku, które Vicky i Maxine znalazły w okolicy**

❷ **W tak nieosłoniętym miejscu postawienie przytulnej chatki musiało być jednym z pierwszych zadań**

❸ **Wysokie, wytrzymałe rośliny, takie jak budleje i sosny, dobrze tu rosną, dając innym roślinom w ogrodzie schronienie przed nadmorskimi wiatrami**

PLAN OGRODU: NEIL DARBY

eprasa.pl 53dab403e3

Plan ogrodu

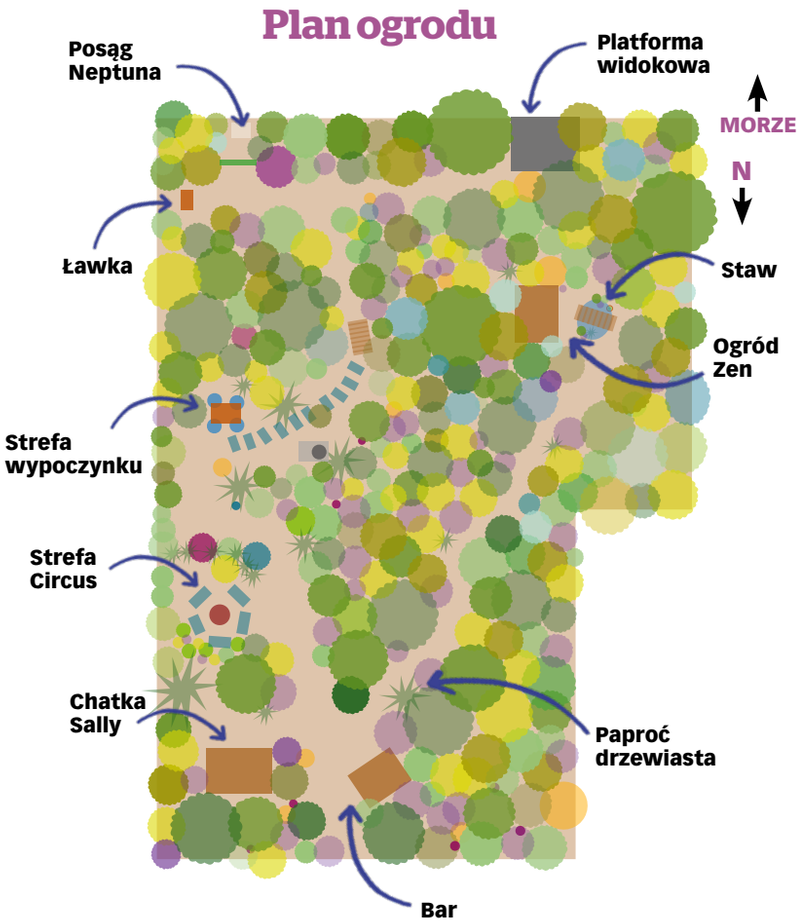

Wypisano dla: [redacted]

interesowałyście się ogrodnictwem?

Jesteśmy początkującymi ogrodniczkami. W poprzednim domu zrobiłyśmy kilka rzeczy i podobało nam się to, ale chodziło bardziej o cieszenie się przestrzenią; dopiero praca z tym ogrodem uczyniła nas ogrodniczkami. Początkowo nie wiedziałyśmy, co z tym zrobić – czy jesteś w stanie sobie wyobrazić, jak to jest mieć do czynienia z taką działką? Zajęło nam dwa lub trzy lata, żeby to wszystko uporządkować, zejść na dół i oczyścić trochę powierzchni, a potem usiąść na krześle lub kocu, napić się piwa i pomyśleć: „Co my, do cholery, z tym zrobimy?".

Ale przez lata zasadziłyśmy tu setki roślin. Bardzo lubię gatunki w architektonicznym stylu, stąd tęgosze i kordylina, żmijowiec i szorstkowiec. Kiedy Monty zaczyna mówić o roślinach, które przenosi na zimę, my nigdy nie musimy tego robić – eonia stoją na zewnątrz przez cały rok.

Dlaczego zdecydowałyście się użyć tutaj tak wielu przedmiotów znalezionych oraz z recyklingu?

To zdecydowanie duża część naszego planu – próba wykorzystania jak największej liczby używanych przedmiotów. Często naszą inspiracją była rzecz, którą widziałyśmy w sklepie z antykami lub w miejscach z używanymi rzeczami, a to z kolei nadawało motyw całemu obszarowi ogrodu.

Strefa „Lookout" (widokowa) została wykonana ze starej skrzyni, która stała pozostawiona w wiosce – zapytałyśmy, czy możemy ją zabrać i przywiozłyśmy ją tutaj. Pozostałe drewno, którego użyłyśmy to mały bułaj czy materiały takie jak stare fronty szuflad i witraże, pochodzą ze stoczni w Penzance.

Mniej więcej 18 lat temu kupiłyśmy stary stojak na szampana z Francji; całość stała kiedyś w naszym domu. Musiałyśmy go usunąć – zdecydowałyśmy się przywieźć tutaj jego część. Teraz jest obsadzony sukulentami.

Natknęłam się także na tablicę do notowania czasu pracy – wygląda, jakby była używana na starej farmie owocowej do zapisywania czasu pracy przez pracowników. Nadal z boku spisane są zasady. Kiedy ją zobaczyłam, pomyślałam, że muszę ją mieć – nie wiedząc jeszcze, co z nią zrobię. A teraz jest częścią „The Lottie".

1

„Jest w tym tyle ambicji, a ich pewność siebie jest bardzo inspirująca. Myślę, że ten ogród będzie dla wielu ludzi inspiracją i źródłem pomysłów. Jest naprawdę genialny i ekscentryczny!"

Thomas Jose, zdobywca nagrody publiczności w 2021 roku

1 Duża paproć drzewiasta i eonium otaczają miejsce do siedzenia przy palenisku

2 Para wykorzystała znalezione i poddane recyklingowi przedmioty w pomysłowy sposób, dzięki czemu za każdym rogiem tej oryginalnej działki jest coś do odkrycia

2

Czy widujecie dużo dzikich zwierząt, gdy jesteście w ogrodzie?

O tak, zdecydowanie. Uwielbiamy siedzieć wśród dzikiej przyrody. Mamy żaby i ropuchy, widziałyśmy też żmije. Nie powiem, żeby były to moje ulubione zwierzęta, ale żyją tutaj i mają idealne warunki. Oczywiście mamy też mnóstwo pszczół i motyli.

Bardzo świadomie nie pozbyłyśmy się bluszczu, który rośnie wszędzie. To zaskakujące, że gdy kwitnie, każde porośnięte nim miejsce ożywia się poprzez brzęczenie pszczół i innych zapylaczy – to po prostu fantastyczne.

eprasa.pl 53dab403e3

Wycieczka do **Bodnant Garden**

NOWA SERIA
W 2024 roku Katarzyna Bellingham zabierze czytelników „Gardeners' World. Edycja Polska" w podróż do najpiękniejszych i najbardziej niezwykłych angielskich ogrodów. Pierwszy przystanek: Bodnant Garden.

Dom i ogród w Bodnant położone są w uroczej lokalizacji na zboczu malowniczego masywu górskiego w Północnej Walii. Trudno uwierzyć, że to właśnie w tym oddalonym o kilkaset mil od londyńskiego zgiełku, towarzystw ogrodniczych i uczelni naukowych zakątku Wielkiej Brytanii, na początku XX wieku zorganizowano prężne centrum hodowli nowych odmian roślin, które często nazywane były „bodnantskimi".

Na różanych tarasach w Bodnant Garden rośnie około 1500 róż. Wiele z nich zdobi rabaty, a niektóre, w towarzystwie powojników i glicynii, porastają ściany oraz pergole

TEKST I ZDJĘCIA KATARZYNA BELLINGHAM

Naukowiec na emeryturze

Gdy Henryk Pochin, filar wiktoriańskiego społeczeństwa, zamożny industrialista i zapalony naukowiec, postanowił udać się na emeryturę, wraz z rodziną podjął decyzję o wyprowadzce gdzieś z dala od szumu miasta, od pracy oraz zanieczyszczonego przemysłu, i rozpoczął poszukiwania idealnego miejsca do zamieszkania na wsi. Początkowo mogło się wydawać, że wybrana przez niego posiadłość Bodnant Hall – spokojne i idylliczne miejsce w dolinie Conwy Valley – będzie faktycznie tym sennym, sielskim zakątkiem na końcu świata, gdzie Henry bezstresowo dożyje późnego wieku. Stało się jednak inaczej, ponieważ poza bardzo aktywnym życiem zawodowym i politycznym, największą pasją Pochina były rośliny. Aby cieszyć się emeryturą szukał przede wszystkim zaplecza, gdzie do końca życia będzie mógł eksperymentować z nowymi roślinami, zająć się ich hodowlą i zgłębiać tajemnice ich uprawy – a czasy panowania Królowej Wiktorii jak najbardziej temu sprzyjały, ponieważ właśnie wtedy nastąpił prawdziwy boom ogrodniczy na Wyspie.

Kilkuhektarowe ogrody kuchenne za murem, długie na kilkaset metrów oranżerie wypełnione ananasami, melonami i bananami, tropikalne paprociarnie i najwyżej na świecie tryskające fontanny. Ach, co to była za epoka! Wszystko, dosłownie wszystko co dziś najczęściej podziwiamy w ogrodach i posiadłościach Wielkiej Brytanii pochodzi z okresu tzw. epoki wiktoriańskiej czyli lat 1837-1901. To właśnie wtedy, w rezultacie

Pin Mill wraz z kanałem wodnym są najniższym poziomem ukwieconych tarasów w Bodnant; na zdjęciu widok z tarasu powyżej

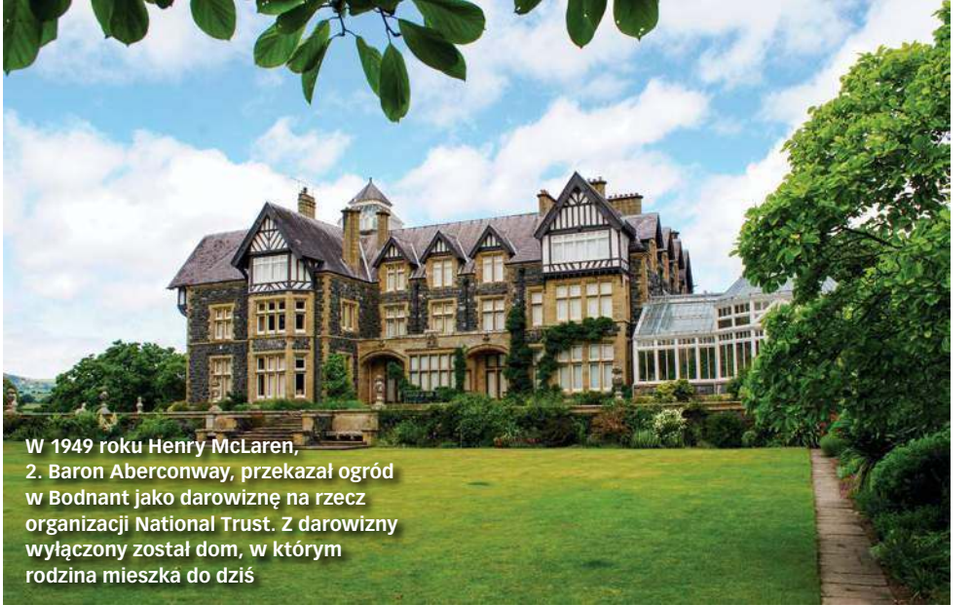

W 1949 roku Henry McLaren, 2. Baron Aberconway, przekazał ogród w Bodnant jako darowiznę na rzecz organizacji National Trust. Z darowizny wyłączony został dom, w którym rodzina mieszka do dziś

Tarasy różane obsadzone są pachnącymi różami angielskimi – większość pochodzi z kolekcji Davida Austina

trwającej od paruset lat rewolucji przemysłowej, kraj ten stał się bajecznie bogaty, a szaleństwo ogrodowe jego mieszkańców sięgnęło zenitu.

Podczas sześćdziesięciotrzyletniego panowania Królowej Wiktorii spełniały się marzenia – fortuny brytyjskich industrialistów były tak ogromne, że niektórzy już sami nie wiedzieli, jak wydawać zarobione w licznych koloniach i w kraju pieniądze. Gdy ku wybrzeżom Wielkiej Brytanii pędziły najszybsze na świecie klipery z dostawą świeżej herbaty indyjskiej, a północna jej część była stale pokryta grubą chmurą spalin i pary z maszyn napędzających tysiące kopalń oraz fabryk, cały kraj oszalał na punkcie ogrodnictwa – od królowej Wiktorii i księcia Alberta zaczynając, a na coraz to liczniejszej klasie średniej kończąc.

Dzięki osiągnięciom ówczesnej techniki i rozwojowi przemysłu budowano ogromnych rozmiarów palmiarnie, przenoszono z miejsca na miejsce wysokie na kilkadziesiąt metrów skały, a z dalekich krajów sprowadzano coraz nowsze rośliny. Nie szczędzono też pieniędzy na siłę roboczą – w niektórych ogrodach pracowało po 100 lub więcej ogrodników! To oznaczało, że ci wszyscy ogrodnicy mogli wspomagać głównego ogrodnika w przeprowadzaniu obserwacji, eksperymentowaniu i wymyślaniu coraz lepszych sposobów uprawy roślin. Mieli też czas na pisanie pierwszych publikacji ogrodniczych, które skierowane były do szerokiego grona odbiorców. Postępujące techniki drukarskie pozwalały na to, by drukarnie dołączyły do gorączki ogrodnictwa. I tak od lat trzydziestych XIX wieku, pod redakcją genialnego Josepha Paxtona, zaczęły ukazywać się pierwsze serie jaskrawo ilustrowanych odręcznymi rysunkami botanicznymi książek, m.in. „Magazyn Botaniki Paxtona" (ang. „Paxton's Magazine of Botany"), „Praktyczne Opracowanie Uprawy Dalii" (ang. „A Practical Treatise on the Cultivation of Dahlias") oraz „Kieszonkowy Słownik Botaniczny" (ang. „The Pocket Botanical Dictionary").

Wiktoriańscy amatorzy ogrodnictwa, podobnie jak my teraz, mogli łatwo zatracić się, wertując godzinami przeróżne ogrodnicze czasopisma. I chociaż ilustracje we wczesnej prasie ogrodniczej pochodziły z drzeworytów i często były kiepskiej jakości, z biegiem lat uległy wielkiej poprawie, aby w roku 1883 publikacja pt. „Kronika ogrodników" stała się pierwszym magazynem

eprasa.pl 53dab403e3

Bodnant jako centrum hybrydyzacji roślin XX wieku

Wybuch I Wojny Światowej zatrzymał prace ogrodnicze w Bodnant. Na miejscu pozostał tylko jeden niedowidzący służący, który ledwo co nadążał z pielęgnacją kolekcji roślin pozostawionych pośmiertnie przez Charlesa McLarena, Pierwszego Barona Aberconway jego leciwej żonie Laurze i synowi Henry'emu, który walczył na froncie. Ale gdy tylko młody Henry McLaren, Drugi Baron Aberconway (nazywany w domu Harrym) powrócił w 1918 roku do Bodnant, od razu zatrudnił genialnego głównego ogrodnika, Fredericka Puddle'a. To właśnie dzięki współpracy tych dwóch wspaniałych umysłów, Bodnant Garden stało się od lat 20. XX wieku centrum hybrydyzacji roślin na całą Europę.

Harry i Frederick zabrali się za krzyżowanie roślin, które rosły już na terenie ogrodów w Bodnant, a były to głównie storczyki i magnolie. Wyprawa słynnego łowcy roślin, Ernesta Wilsona, do środkowych Chin w latach 1899-1902 zmieniła Harry'ego w zagorzałego miłośnika rododendronów. Przez następne pięćdziesiąt lat, aż do swojej śmierci w 1953 roku, zainwestował fortunę w wyprawy w poszukiwaniu nowych rododendronów. Sponsorował wszystkich najsłynniejszych kolekcjonerów tamtych czasów, a w pewnym momencie nawet prowadził własną, prywatną grupę chińskich kolekcjonerów.

Warto wspomnieć, że pomimo tego, iż wyprawa Ernesta Wilsona do środkowych Chin rozbudziła w Harrym wielką miłość do rododendronów, to Wilsona w rzeczywistości wysłano tam po inną, bardzo pożądaną wówczas w Wielkiej Brytanii roślinę – drzewo chusteczkowe czyli **dawidię chińską** (*Davidia involucrata*). To właśnie Harry'emu udało się wykiełkować z nasion Wilsona pierwsze dawidie w Europie, które zasadził potem na rabatach w Bodnant i gdzie do dziś można je podziwiać.

Kalina bodnantska (*Viburnum* × *bodnantense*) 'Dawn'

> *„Natura stworzyła ludzi wystarczająco inteligentnych, aby przeprowadzać operacje hybrydyzacji między roślinami w celu wyprodukowania okazów, które będą w stanie wydać na świat potomstwo nawet lepsze niż rodzice."*
>
> *Henry McLaren*

Dawidia chińska (*Davidia involucrata*)

Frederick i Harry zaczęli tworzyć nowe mieszańce rododendronów, które były wytrzymalsze na mrozy, kwitły wcześniej i obficiej niż ich rodzice. Poza odpornością i przedłużeniem sezonu kwitnienia, kolejnym celem krzyżowania rododendronów w Bodnant była produkcja mniejszych roślin nadających się do ogrodów przydomowych. Najsłynniejszym przykładem jest rododendron 'Elizabeth' – wciąż jeden z najpopularniejszych rododendronów w Wielkiej Brytanii. Poza nim, do nabycia w szkółkach są mieszańce: 'Vanessa Pastel', 'Fabia Tangerine' i 'Matador'.

Jednym z bardziej popularnych krzewów pochodzących z hodowli w Bodnant jest uwielbiana za swój niebiański zapach **kalina bodnantska** (*Viburnum* x *bodnantense*) 'Dawn'. Jak sama nazwa wskazuje, odmiana ta została wyhodowana w Bodnant, około 1935 roku, przez zdolną parę Lorda Aberconway'a i Fredericka Puddle'a. Powstała przez skrzyżowanie *V. grandiflorum* oraz *V. farreri*, a wynik tego połączenia podziwiamy w naszych ogrodach do dziś – jej gęste grona ciemnoróżowych, intensywnie pachnących kwiatów pojawiają się zimą, a w kolejnych miesiącach bledną do bieli. Najpiękniej wygląda podsadzona wczesnymi kwiatami cebulowymi lub ciemiernikami. Wiosną na kalinie bodnantskiej 'Dawn' pojawiają się ładne, jajowate liście, a latem – małe, fioletowe owoce. Jesienią liście nabierają żywych kolorów pomarańczy i żółci.

W sumie w Bodnant zarejestrowano ponad 300 mieszańców. Dzięki tym hybrydyzacjom dziś na terenie Polski (zwłaszcza w cieplejszych rejonach, na zachodzie) można uprawiać w gruncie całkiem sporą liczbę rododendronów, magnolii i innych ciekawych drzew oraz krzewów.

eprasa.pl 53dab403e3

ogrodniczym, w którym wykorzystano zdjęcia. Na łamach tych czasopism publikowano mnóstwo fascynujących treści: od szczegółów dotyczących najnowszej rośliny-nowinki, wywołującej sensację wśród ogrodników i najlepszego sposobu jej uprawy, po szczegóły słynnego ogrodu lub raporty o najnowszych wyczynach odważnych podróżników, tzw. łowców roślin. Publikowane były także artykuły i listy od czytelników, a co ciekawe pochodziły one od bardzo różnych osób – zawodowych ogrodników, ich pracodawców oraz coraz szybciej rosnącej liczby ogrodników-amatorów. To był ten niesamowity moment, który wprawił w wir pasję Anglików do ogrodów.

Zapalony ogrodnik Henry Pochin był w samym centrum tych wydarzeń, nic więc dziwnego, że postanowił kupić posiadłość w Bodnant, aby oddać się swojej pasji i ogrodowemu szaleństwu epoki wiktoriańskiej. Urodzony w 1824 r. jako syn wieśniaka z Leicestershire, zdobył sławę i fortunę dzięki odkryciu procesu destylacji, mającego na celu zmianę koloru wiktoriańskiego mydła z brązowego na biały oraz produkcji ciasta ałunowego, na które był ogromny popyt w przemyśle papierniczym i farbiarskim. Był typowym industrialistą epoki wiktoriańskiej; dzięki zdobyciu majątku mógł eksperymentować i rozwijać nauki naturalne, badając wiele procesów wzrostu i życia roślin – co oczywiście potem miało ogromny wpływ na rozwój ogrodnictwa w całej Wielkiej Brytanii.

Budowa kolekcji w Bodnant

Gdy po wielu pracowitych latach spędzonych w Manchesterze, w 1874 roku Pochin wraz z żoną przeniósł się do Bodnant, od razu przystąpił do przebudowy Bodnant Hall i zagospodarowania ogrodów, aby wkrótce móc prezentować na jego terenie swoją kolekcję egzotycznych drzew i krzewów. O pomoc zwrócił się do słynnego projektanta krajobrazu Edwarda Milnera, który zaprojektował w Bodnant zachowane do dzisiaj formalne wiktoriańskie rabaty oraz zagajniki drzew i krzewów, w tym słynny łuk ze złotokapu.

Warto zaznaczyć, iż ogród Bodnant nie jest dziełem tylko jednej osoby, ale dziedzictwem miłości wielu pokoleń całej rodziny. Po śmierci Henry'ego ogrodniczą pałeczkę przejął jego wnuk Henry McLaren, który stał na czele rodzinnych przedsiębiorstw i tak, jak jego dziadek, największą miłością darzył ogród w Bodnant. Jego pasją były nowe egzotyczne drzewa i krzewy odkrywane w Azji i obu Amerykach. Od 1931 roku aż do śmierci był prezesem Królewskiego Towarzystwa Ogrodniczego, a ukoronowaniem jego życia w Bodnant było zaprojektowanie i zbudowanie pięciu tarasów

“Bodnant Garden urzeka ponadczasowym pięknem i dbałością o szczegóły, a wdrażanie nowatorskich pomysłów sprawnie wprowadza posiadłość w każdą kolejną erę”

Na tzw. Gorących Rabatach (ang. *Hot Borders*) delikatna mieszanka werbeny patagońskiej i dziewanny Chaixa z akcentami dalii 'Bishop of Llandaf' tworzy latem cudowną atmosferę. Liliowce, trawy ozdobne i słoneczniczek zapewniają kolor do późnej jesieni

eprasa.pl-53da...

– projekt, który realizował ze swoją matką Laurą. Na tarasach posadził kolekcję swoich ukochanych egzotyków, a w powstałej w tym czasie pięknej oranżerii prowadził wielogodzinne badania oraz prace nad hodowlą wybranych gatunków i tworzeniem nowych odmian. Wraz z napływem nowych, egzotycznych roślin z Azji i Ameryki Południowej ogród piękniał i stawał się miejscem edukacji dla naukowców, ogrodników i członków arystokracji oraz coraz bardziej rosnącej w siłę warstwy średniej społeczeństwa Wielkiej Brytanii.

W 1948 roku Henry McLaren przekonał największą i najstarszą brytyjską fundację charytatywną National Trust, aby przyjęła ogrody ze względu na ich zasługi dla narodowego dziedzictwa ogrodowego – Bodnant był drugim ogrodem przyjętym do National Trust po słynnym ogrodzie w Hidcote. Kiedy Henry zmarł w 1953 roku, jego syn Charles odziedziczył opiekę nad posiadłością i ogrodem Bodnant. Przez kolejne pół wieku Charles ramię w ramię z fundacją National Trust wspólnie pracowali nad powiększeniem i udoskonaleniem różnorodności kolekcji roślin w Bodnant Garden. Zachował dom, w którym rodzina mieszka do dzisiaj oraz cenną oranżerię, natomiast ogród przeszedł pod opieką fundacji. Razem prowadzili badania, wprowadzając ulepszenia, otwierając nowe perspektywy i dodając nowe rośliny. Ogrodnicze umiejętności członków rodziny McLaren oraz ich ogrodników zapewniły Bodnant Garden złoty sukces na kilku wystawach kwiatowych Chelsea Flower Show; zostali też odznaczeni Medalem Honorowym RHS Victoria.

Charles, podobnie jak jego ojciec, w latach 1961-1984 był prezesem RHS (Królewskiego Towarzystwa Ogrodniczego). Jego syn Michael McLaren odziedziczył majątek w 2003 roku i do dziś pełni w nim funkcję dyrektora ogrodu, utrzymując rodzinny majątek i blisko współpracując z National Trust. Podczas wizyt w Bodnant można często go zobaczyć, gdy oprowadza po ogrodzie wycieczki i prowadzi wykłady na temat kolekcji roślin oraz odmian wyhodowanych przez kolejne pokolenia rodu Pochin – McLaren.

Połączenie swoich sił z organizacją National Trust, która zapewnia ogrodowi siłę roboczą oraz nadzór administracyjny, a także zajmuje się otwieraniem Bodnant dla zwiedzających spowodowało, że Bodnant Garden z roku na rok rośnie w siłę, jest ponadczasowo piękny i zadbany. Ich nowatorskie pomysły sprawnie przeprowadzają posiadłość przez każdą kolejną erę. Obecnie Bodnant stał się jednym z najsłynniejszych ogrodów w Wielkiej Brytanii.

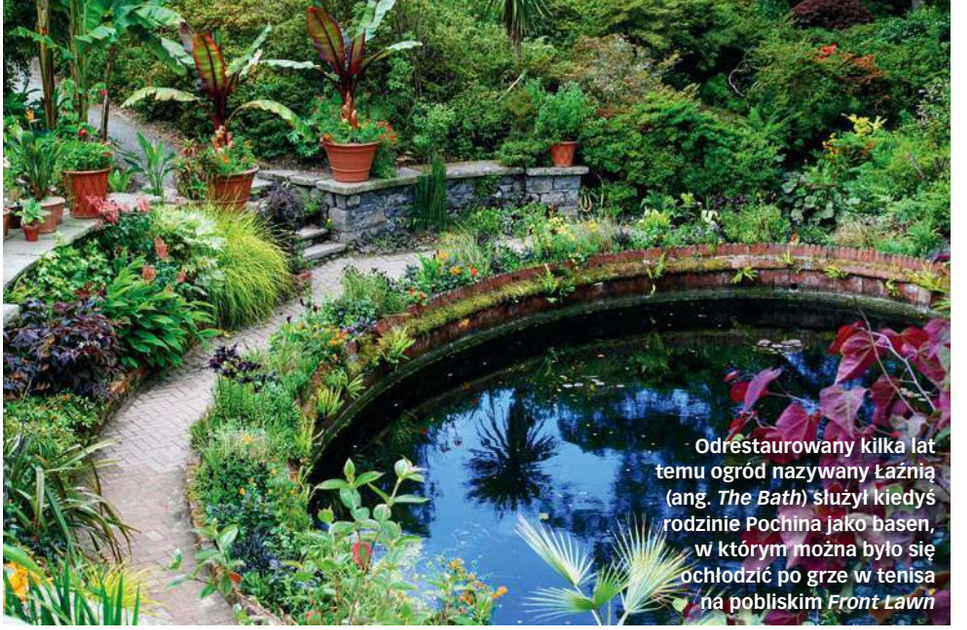

Odrestaurowany kilka lat temu ogród nazywany Łaźnią (ang. *The Bath*) służył kiedyś rodzinie Pochina jako basen, w którym można było się ochłodzić po grze w tenisa na pobliskim *Front Lawn*

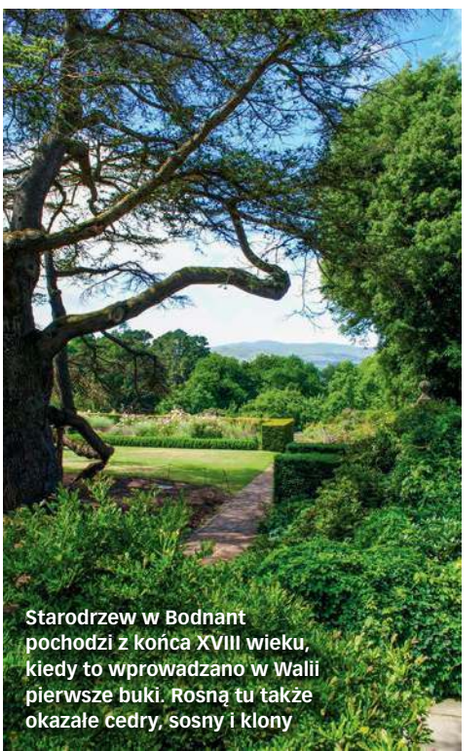

Starodrzew w Bodnant pochodzi z końca XVIII wieku, kiedy to wprowadzano w Walii pierwsze buki. Rosną tu także okazałe cedry, sosny i klony

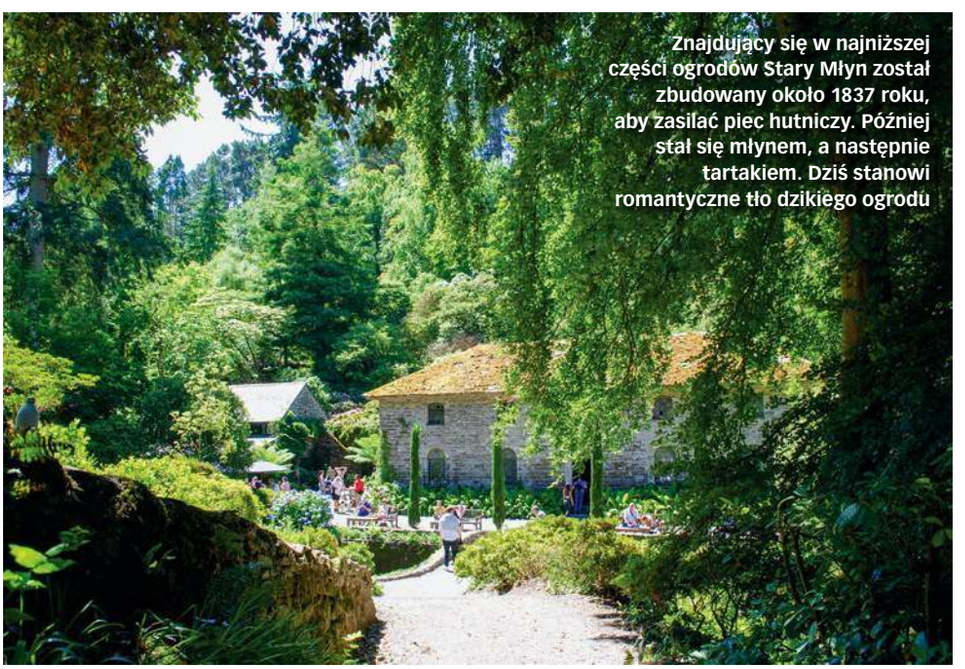

Znajdujący się w najniższej części ogrodów Stary Młyn został zbudowany około 1837 roku, aby zasilać piec hutniczy. Później stał się młynem, a następnie tartakiem. Dziś stanowi romantyczne tło dzikiego ogrodu

ZWIEDZANIE
Bodnant Garden

Adres: Bodnant Rd, Tal-y-cafn, Colwyn Bay LL28 5RE, Wielka Brytania

www.nationaltrust.org.uk/visit/wales/bodnant-garden

Ogród jest otwarty przez cały rok. W sezonie letnim od godz. 9.30 do 17.00, a zimą od godz. 10:00 do 16:00

Na miejscu jest szkółka roślin, centrum ogrodnicze, restauracja, parking

oraz WC.

Bilety do nabycia na miejscu w cenie 15,00 £ od osoby.

Dojazd:
Samochodem: zjazd z drogi A470, oznakowanie na drogę A55 zjazd nr 19

Pociągiem: do stacji Llandudno

Autobusem: autobus nr 25 z Llandudno zatrzymuje się przed bramą ogrodu. Rozkłady jazdy autobusów można znaleźć na stronie internetowej Arriva Wales.

eprasa.pl 53dab403e3

Narzędzia za grosze

W tej części naszej nowej serii „Oszczędny ogrodnik” Sue Fisher udziela wskazówek, jak zdobyć wszystkie potrzebne narzędzia ogrodnicze za ułamek ceny

Niezależnie od tego, czy z natury jesteś oszczędnym ogrodnikiem, czy po prostu motywują cię rosnące ceny, możesz zaoszczędzić na narzędziach na wiele różnych sposobów.

W 2021 r. brytyjscy ogrodnicy wydali średnio 140 funtów na narzędzia – nie licząc mebli, doniczek i innych przedmiotów. Na szczęście istnieją świetne alternatywy dla drogich zakupów.

Wynajem narzędzi do większych, okazjonalnych prac pozwoli uniknąć wydawania oszałamiających sum na sprzęt, który później zaśmieca szopy i garaże, a duże i mocne narzędzia z wypożyczalni pozwolą szybko wykonać najcięższe prace w ogrodzie. Dostępnych jest także coraz więcej opcji podziału kosztów.

Wszystkie niezbędne narzędzia kupuj zawsze wysokiej jakości, a posłużą przez kilka lat, albo szukaj używanych w dobrym stanie.

Oszczędzanie jest teraz w modzie, a przy tym istnieje wiele sposobów na wyśledzenie okazji. Liczenie złotówek może wiązać się dodatkowymi korzyściami, związanymi z powstawaniem małych i dużych społeczności, od grup działkowców, klubów ogrodniczych i pojedynczych ulic po całe dzielnice, często korzystających z lokalnych programów pomocy oraz grup na WhatsApp, które powstały podczas pandemii Covid-19. Pożyczając, dzieląc się i naprawiając narzędzia – a także kupując używane i wynajmując – wydajemy mniej, marnujemy mniej i zużywamy mniej zasobów. To zwycięstwo pod każdym względem.

Dziennikarka ogrodnicza **Sue Fisher** napisała wiele własnych książek oraz wspólnie z Carol Klein i nieżyjącym już Geoffem Hamiltonem

4 sposoby na tanie narzędzia

Oszczędzaj pieniądze, chroń zasoby, a nawet poznaj nowych przyjaciół dzięki wskazówkom dotyczącym narzędzi ogrodniczych

1: Wynajmij ciężki sprzęt

Wiele prac w ogrodzie jest znacznie łatwiejszych, jeśli masz odpowiednie elektronarzędzia. To oczywiste, że lepiej wypożyczyć, niż kupować kosztowne narzędzia, które ostatecznie będą używane tylko okazjonalnie. Opłata zostanie naliczona tylko za okres wynajmu, od 24 godzin w górę, w zależności od potrzeb, i nie będziesz się martwić o konserwację, przechowywanie ani amortyzację sprzętu na przestrzeni lat.

Wypożyczalnie dysponują szeroką gamą narzędzi, a większość dostępnych artykułów to profesjonalny sprzęt pod względem jakości wykonania i rozmiaru – jest mocniejszy od mniejszych domowych narzędzi dostępnych na rynku, dzięki czemu pracę można wykonać szybciej i wydajniej. Wypożyczalnie znajdują się na terenie całego kraju, a większość z nich dostarcza i odbiera sprzęt za niewielką dodatkową opłatą.

Te narzędzia nadają się do wszystkiego, od dużych, wykonywanych sporadycznie prac konserwacyjnych po większe, jednorazowe prace ziemne. Oto rodzaje narzędzi dostępnych do wynajęcia:

- Mocne narzędzia tnące, takie jak piły łańcuchowe, podkaszarki, kosy spalinowe do wysokiej trawy i nożyce do żywopłotów.
- Rozdrabniacze i rębaki do szybkiego przekształcenia resztek pozostałych po przycince w użyteczną ściółkę do rabat.
- Narzędzia do robót ziemnych, od minikoparek po glebogryzarki.
- Wycinarki do trawy do wydajnego wycinania darni ze starych trawników.
- Sprzęt do transportu ciężkich materiałów, np. taczki z napędem.

Rozważ naostrzenie starych narzędzi, aby były bardziej wydajne i konserwację drewna olejem

Przed wypożyczeniem sprzętu sprawdź, czy wymagana jest odzież ochronna i szkolenie

2: Pożycz i podziel koszty

W całym kraju powstają składy narzędzi, które pomagają ludziom w ograniczaniu wydatków, ilości odpadów i minimalizowaniu zużycia cennych zasobów.

Zorganizowane składy narzędzi są świetne, jeśli działają w twojej okolicy. Możesz także znaleźć bardziej nieformalne, lokalne grupy dzielące się narzędziami, na przykład za pośrednictwem klubów ogrodniczych, które umieszczają informacje na kanałach mediów społecznościowych, takich jak Facebook i WhatsApp, lub po prostu zapytaj o nie znajomych i sąsiadów. Dzielenie się sprzętem naprawdę oznacza znaczne oszczędności oraz jest doskonałym sposobem na nawiązanie kontaktu z innymi członkami lokalnej społeczności.

Nowym trendem są także „biblioteki rzeczy", które udostępniają wiele różnych sprzętów, z których większość ludzi korzysta tylko okazjonalnie, w tym narzędzi ogrodniczych. Niektóre działają na zasadzie subskrypcji, inne pobierają opłatę za wynajem. Jeśli nie ma takiej w twojej okolicy, może ją założysz? Organizacja Share:UK dysponuje informacjami i zasobami, które mogą w tym pomóc.

Jednym z pierwszych takich projektów był Share:Frome, założony w Somerset w 2015 r. Zaledwie osiem lat później jego wpływ był ogromny: w ciągu zaledwie 12 miesięcy między 2019 a 2020 r. biblioteka rzeczy pozwoliła swoim użytkownikom zaoszczędzić 144956 funtów, ponieważ mogli wypożyczyć przedmioty zamiast je kupować. Pozwoliło to uniknąć emisji 199 ton gazów cieplarnianych, zużycia 254 ton surowców i 22 ton odpadów produkcyjnych.

ZDJĘCIA: ***PRECEDING PAGE*** GETTY/DONNICHOLS, EDDIEBERMAN, FCAFOTODIGITAL, FLOORTJE, MARKSWALLOW. ***THIS PAGE*** PAUL DEBOIS, GETTY/MINT IMAGES, JOHN RENSTEN, STURTI

eprasa.pl 53dab403e3

3: Kup używane narzędzia

Starsze narzędzia są często bardzo dobrze wykonane, więc kupowanie ich z drugiej ręki może być świetnym sposobem na zdobycie wysokiej jakości sprzętu za niewielką cenę. Wiele witryn oferuje używane narzędzia, a opcja filtrowania pozwala zawęzić wyszukiwanie specjalistycznych przedmiotów. To świetne rozwiązanie, gdy dokładnie wiesz, czego chcesz, ale mniej przydatne, kiedy tylko przeglądasz oferty.

Ponieważ wiele narzędzi ogrodowych ma nietypowy kształt i trudno je wysłać, najlepsze znaleziska mogą przynieść poszukiwania w okolicy:

- W sklepach charytatywnych poszukaj drobnych przedmiotów, takich jak łopatki.
- Wypatruj wyprzedaży garażowych – pamiętaj tylko, żeby przyjść wcześniej.
- Szukaj prywatnych ofert na tablicach z ogłoszeniami w witrynach sklepowych i w supermarketach.
- Prowadzone przez samorządowe władze punkty recyklingu często posiadają dział odsprzedaży artykułów wysokiej jakości, w tym sprzętów ogrodniczych.
- Lokalni producenci maszyn ogrodniczych mogą czasami wyprzedawać odnowione używane narzędzia.

Używane narzędzia można nawet otrzymać całkowicie za darmo, na przykład poprzez stronę www.freecycle.org, której ideą jest zapobieganie wyrzucania przedmiotów wielokrotnego użytku na wysypiska śmieci. Wystarczy się zarejestrować, a następnie wyszukać oferowane produkty. Możesz także zamieścić ogłoszenie typu „Poszukuję": dodanie kilku dodatkowych zdań znacznie zwiększy twoją szansę na otrzymanie ofert od innych.

Dzielenie się narzędziami pozwoli zaoszczędzić pieniądze i nawiązać kontakt z ogrodnikami, którzy myślą podobnie

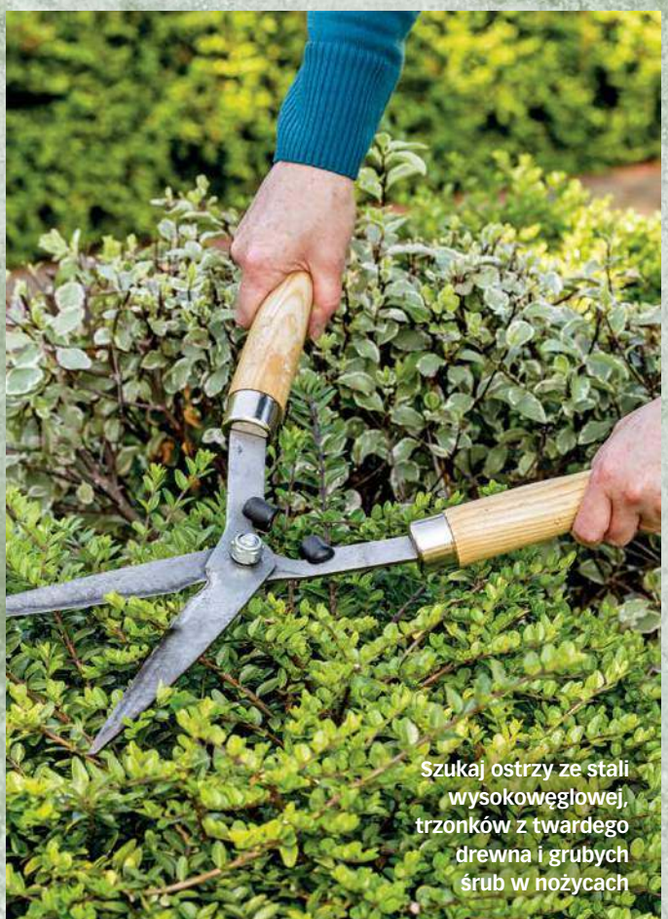

Szukaj ostrzy ze stali wysokowęglowej, trzonków z twardego drewna i grubych śrub w nożycach

4: Postaw na jakość

Zawsze będzie kilka takich narzędzi ogrodniczych, które wolisz mieć nowe – podczas ich wybierania warto postawić na jakość. Dobrze wykonane narzędzia naprawdę się zwracają, wytrzymują znacznie dłużej niż tani sprzęt, a ich użytkowanie będzie prawdopodobnie przyjemniejsze pod względem komfortu i wydajności. Kluczowym podejściem przyjaznym dla twojego budżetu będzie skupienie się na wyborze podstawowych narzędzi dobrej jakości, a nie błyszczących produktów z dodatkowymi bajerami.

W przypadku ogrodników zajmujących się uprawą w pomieszczeniach i na balkonach podstawowymi narzędziami mogą być dobry sekator lub nożyce, łopatka i konewka.

Planuj z wyprzedzeniem i zwiększ swój budżet, kupując narzędzia poza sezonem – na przykład kosiarki do trawy będą prawdopodobnie nieco tańsze po wiosennym apogeum i po Bożym Narodzeniu. Sprytnie możesz też zażyczyć sobie zestaw narzędzi na swoje urodziny – chociaż z wyprzedzeniem zasugeruj marki, ponieważ wybór jest ogromny. Na stronie www.GardenersWorld.com znajdziesz recenzje szerokiej gamy narzędzi ogrodniczych, a w nich nasze rekomendacje dotyczące najlepszych produktów, dopasowanych do twoich potrzeb.

Lista podstawowych narzędzi dla ogrodników

- Szpadel ostry lub prosty
- Widły
- Grabie z długim trzonkiem
- Sekator
- Motyka (długa lub krótka)
- Łopatka
- Widełki
- Konewka

eprasa.pl 53dab403e3

Katalog tanich narzędzi

Kupowanie narzędzi

■ Jeśli szukasz używanych narzędzi, wejdź na ***www.allegrolokalnie.pl*** lub ***www.olx.pl*** – obie witryny mają sekcję „dom i ogród", a oferty można sortować po odległości, dzięki czemu możesz znaleźć narzędzia blisko domu. Inne strony to ***www.ebay.pl*** i ***www.vinted.pl*** – aby znaleźć najlepszą ofertę, warto szukasz jednocześnie na kilku stronach. Wielu sprzedawców detalicznych wystawia nowe przedmioty, dlatego pamiętaj, aby wybrać opcję „używane" za pomocą funkcji filtrowania.

■ Aby zdobyć darmowe narzędzia, warto zajrzeć na ***www.freecycle.org*** – po prostu wpisz nazwę swojego miasta i to, czego szukasz. Istnieje również możliwość stworzenia własnego kręgu kontaktów, aby nie tylko oddawać, ale także pożyczać i wynajmować różne przedmioty.

Podział kosztów

■ Jeśli chcesz znaleźć lokalną bibliotekę rzeczy, na stronie ***www.eticconsumer.org*** znajdziesz listę takich projektów w całej Wielkiej Brytanii. Większość z nich ma stałe lokalizacje, ale niektóre działają mobilnie, na przykład ***www.shareshed.org.uk*** z siedzibą w Devon.

■ Jeśli jesteś zainteresowany utworzeniem własnej lokalnej biblioteki, przejdź do witryny Share:UK pod adresem ***www.shareuk.org*** lub wyślij e-mail na adres info@shareuk.org

Kluby i stowarzyszenia ogrodnicze

■ Wyszukaj grupy w swojej okolicy na stronie Królewskiego Towarzystwa Ogrodniczego: ***www.bit.ly/RHS-cgg***

Media społecznościowe

■ Jeśli przeszukujesz sieć w poszukiwaniu ogrodników blisko ciebie o podobnych poglądach, najlepiej zacząć od **Facebooka**, który zapewnia dostęp do lokalnych grup i projektów ogrodniczych.

■ Gdy chcesz zawęzić poszukiwania (na przykład do twojej ulicy) sprawdź grupy na **WhatsApp**, które są zwykle mniejsze i bardziej osobiste. Wystarczy, że masz zainstalowaną aplikację na smartfonie lub tablecie.

■ Ogólnokrajowe fora i społeczności ogrodnicze takie jak **forum.GardenersWorld.com** mogą służyć radą, inspiracją i wsparciem.

ODWIEDŹ
sekcję z recenzjami narzędzi na naszej stronie internetowej **www.GardenersWorld.com/reviews**, gdzie znajdziesz najlepsze produkty – od kaloszy po taczki

ZDJĘCIA: GETTY/CJP/TRUDIE DAVIDSON

Barwne barwinki

Dzięki trwałemu ulistnieniu ożywiają ogrodowe rabaty i dodają optymizmu w zimowe dni. Cieszą oczy soczystą zielenią, a wiosną zachwycają obfitym kwitnieniem. **Grzegorz Falkowski** ze Związku Szkółkarzy Polskich przedstawia najbardziej zachwycające odmiany barwinków.

ZDJĘCIA: GRZEGORZ FALKOWSKI (ZSZP), KATHLEEN /ADOBESTOCK

eprasa.pl/53dab4036

Barwinek pospolity

Do rodzaju *Vinca* zalicza się od kilku do kilkunastu wiecznie zielonych krzewinek występujących dziko na terenie Europy, Azji i Afryki. W Polsce powszechnie uprawia się tylko jeden gatunek – barwinek pospolity. W najcieplejszych miejscach kraju można sadzić drugi mniej znany gatunek, barwinek większy, który ze względu na niepełną mrozoodporność ma u nas status rośliny kolekcjonerskiej.

Barwinek pospolity (*V. minor*) jest doskonałą zimozieloną krzewinką okrywową.

Mało gatunków może mu dorównać w skutecznym zadarnianiu cienistych i trudno dostępnych miejsc, np. pod koronami drzew lub na skarpach. Dodatkowo uwagę przyciąga licznymi, niebieskimi, białymi lub fioletowymi kwiatami. Nie ma specjalnych wymagań siedliskowych, nie choruje i dobrze rośnie przy minimalnych nakładach pracy. Zaliczany jest do grupy roślin trujących, ale jego toksyczność jest niewielka.

Barwinek występuje na znacznym obszarze Europy, częściowo także w Polsce. Ze względu na długą historię uprawy, liczoną w setkach lat, trudno dziś wyznaczyć granice jego naturalnego zasięgu. W Polsce zdziczałe okazy barwinka pospolitego spotyka się w starych parkach i na cmentarzach, rzadziej w lasach liściastych.

Roślina ta symbolizuje życie wieczne, a jej nazwa najprawdopodobniej wywodzi się od starorzymskiego zaklęcia. Barwinkowi przypisywano magiczną moc, sadzono na grobach. Jego zielone pędy wykorzystuje się do tworzenia wielkanocnych dekoracji, symbolizujących zwycięstwo życia nad śmiercią.

Ta urocza, trwała, drewniejąca u nasady krzewinka, niekiedy błędnie zaliczana do grupy bylin ogrodowych, tworzy dwa rodzaje pędów. Pędy letnie (płonne) są długie, wiotkie, dorastają do 0,5 metra długości, pełzają po powierzchni gruntu i łatwo się zakorzeniają. To za ich pomocą rośliny szybko się rozrastają i szczelnie zadarniają teren. Na wiosnę z miejsc, w których rośliny się zakorzeniły, wyrastają krótsze (10-15 cm), wzniesione pędy zakończone pąkami kwiatowymi.

Na obu rodzajach pędów osadzone są eliptyczne, skórzaste, ciemnozielone liście z wydatnym unerwieniem, mają one przeważnie 2-4 cm długości. Z wierzchu liście barwinka są błyszczące, od spodu matowe. W zależności od odmiany liście różnią się wielkością i kształtem (są bardziej okrągłe lub wydłużone) oraz wybarwieniem

Barwinek 'Alba'

Barwinek 'Aureovariegata'

Barwinek 'Gertrude Jekyll'

Barwinek 'Multiplex'

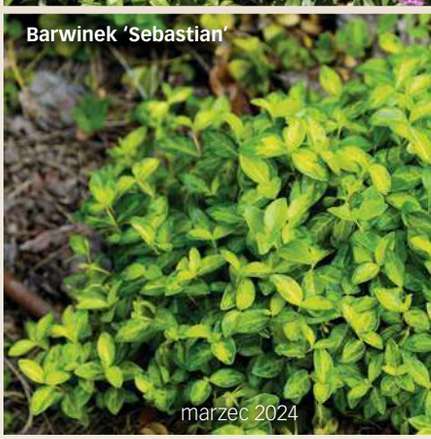

Barwinek 'Sebastian'

eprasa.pl 53dab403e3

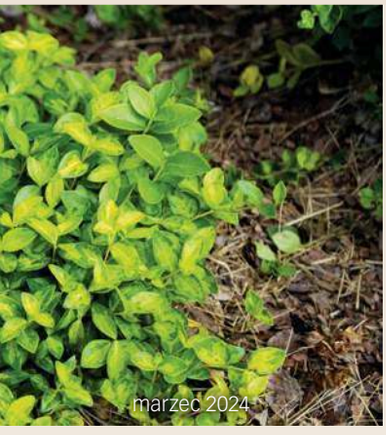

Polecane odmiany barwinka pospolitego

- **‘Alba’** – rośnie tak samo, jak gatunek, ale kwiaty ma czysto białe.
- **‘Argenteovariegata’** – liście bardziej okrągławe, obwiedzione biało, szeroką, nieregularną obwódką, nie kwitnie.
- **‘Aureovariegata’** – liście otoczone złocistą obwódką.
- **‘Atropurpurea’** – tworzy węższe, bardziej wydłużone liście oraz purpurowe kwiaty.
- **‘Gertrude Jekyll’** – rośnie znacznie wolniej od gatunku, tworzy mniejsze, ciemnozielone liście i śnieżnobiałe kwiaty. Kwitnie bardzo obficie.
- **Illumination ‘Cahill’** – odmiana w typie mediovariegata, o intensywnie żółtych liściach z cienką, zieloną obwódką na brzegach, kwiaty niebieskie.
- **‘Dart’s Blue’** – jest mniej ekspansywna oraz ma większe liście i kwiaty w porównaniu do gatunku.
- **‘La Grave’** – wyróżnia się bardzo dużymi, niebieskimi kwiatami o średnicy do 3,5 cm.
- **‘Multiplex’** – kwiaty podwójne, purpurowo-fioletowe z jaśniejszym środkiem.
- **‘Plena’** – kwiaty podwójne, niebieskie, przypominają gwiazdki.
- **‘Ralph Shugert’** – tworzy duże, niebieskie kwiaty oraz ciemnozielone liście obwiedzione wąską, białą obwódką.
- **‘Sebastian’** – polska odmiana o szerokich, jasnozielonych liściach z nieregularną, żółtą plamą na środku, zieleniejącą w ciągu lata. Kwiaty rzadko się pojawiają.
- **‘Variegata’** – wygląda i rośnie podobnie jak gatunek, ale liście są obrzeżone białą obwódką.

Barwinek ‘Atropurpurea’

Barwinek ‘Atropurpurea’

Barwinek ILLUMINATION ‘Cahill’

Barwinek ‘Ralph Shugert’

Barwinek ‘Variegata’

eprasa.pl 53dab403e3

– mogą być biało obrzeżone, z przebarwioną środkową częścią lub pstre na całej powierzchni. Kwiaty przypominają miniaturowe wiatraczki o średnicy 2-3 cm. Wyrastają pojedynczo z pachwin liści, są osadzone na długich szypułkach, składają się z pięciu skośnie uciętych, łopatkowatych płatków zrośniętych jedynie u nasady. W pąku płatki zachodzą na siebie lewostronnie. Kwiaty barwinka pospolitego (czystego gatunku) są pojedyncze i niebieskie, natomiast u odmian ogrodowych mogą być też półpełne oraz w szerszej palecie kolorów: fioletowe, purpurowe lub białe. Rośliny kwitną mniej więcej przez miesiąc. Po zapyleniu tworzą się niepozorne owoce (mieszki) wypełnione drobnymi nasionami.

Nie tylko pospolity

Krewniakiem barwinka pospolitego jest **barwinek większy (*Vinca major*)**, o znacznie większych liściach i dużych kwiatach. Niestety gatunek ten jest wrażliwy na mróz i może być uprawiany jedynie w najcieplejszych rejonach Polski. Roślina tworzy cienkie, długie, płożące się po ziemi pędy wegetatywne, łatwo zakorzeniające się w miejscach kontaktu z podłożem, oraz krótsze, wzniesione pędy generatywne, na których wiosną rozwijają się kwiaty. Po kilku latach uprawy roślina wypiętrza się do 20-30 cm wysokości. Szero kolancetowate liście są znacznie większe, niż u barwinka pospolitego, mogą dorastać nawet do 10 cm długości i do 8 cm szerokości. Młode liście są jasnozielone, starsze ciemnieją, z wierzchu są błyszczące.

Uprawa barwinków

Barwinek pospolity to roślina wyjątkowo łatwa w uprawie, doskonała dla początkujących ogrodników.

Podłoże i stanowisko Bez problemu rośnie na większości gleb ogrodowych, poza skrajnie suchymi i wilgotnymi. Dobrze znosi niedobór wody, jest odporny na mróz. Preferuje miejsca półcieniste i cieniste. Sadzony na stanowiskach słonecznych może lekko przemarzać w mroźne, bezśnieżne zimy, ale ścięty na wiosnę z łatwością się regeneruje i szybko odrasta.

Pielęgnacja Ogranicza się do usuwania nadmiernie rozrastających się długopędów, co jest dosyć ważnym zabiegiem, zwłaszcza w niewielkich ogrodach, bo jeśli się zanadto rozpanoszy, bardzo trudno go usunąć.

Rozmnażanie Barwinek można rozmnażać przez podział starszych kęp na wiosnę lub wczesnym latem, albo wykorzystać łatwo ukorzeniające się pędy rozłogowe.

Zastosowanie Do zadarniania powierzchni pod koronami dużych drzew, obsadzania skarp, nasypów, brzegów ścieżek. Jednolity, barwinkowy dywan tworzy piękne, całoroczne ładne tło dla roślin o kolorowych pędach i barwnych liściach, np. takich jak odmiany derenia białego lub rozłogowego. Wypełnia przestrzenie między kamieniami w ogrodach skalnych, ładnie prezentuje się sadzony w pobliżu strumyków i kaskad oraz w każdym cienistym zakątku ogrodu.

Barwinek większy 'Maculata'

Okazałe, fioletowo-niebieskie kwiaty tego gatunku mają do 5 cm średnicy, są zbudowane z pięciu skośnie uciętych, łopatkowatych płatków zrośniętych u nasady w 1,5 cm rurkę. Roślina kwitnie od kwietnia do czerwca. W sprzedaży dostępne są nieliczne kultywary tego gatunku, takie jak 'Maculata' – wyróżniająca się tworzeniem nieregularnej, jasnej plamy rozchodzącej się wzdłuż nerwu głównego na liściach oraz 'Variegata' o biało lub kremowo obrzeżonych blaszkach liściowych. Ciemnozielone liście z kremowo-białymi, nieregularnymi przebarwieniami na środku tworzy odmiana Wojo's Jem. Zaznaczyć trzeba, że odmiany pstrolistne są jeszcze bardziej wrażliwe na mróz, niż gatunek.

Barwinek większy preferuje gleby żyzne, stale umiarkowanie wilgotne, ale nie podmokłe, stanowiska półcieniste do cienistych, osłoniętych zimą od wiatru. Na wschodzie kraju wymarza, w centrum też nie zawsze się sprawdzi; wymaga okrywania w przypadku bezśnieżnych zim, zwłaszcza gdy rośnie w miejscach eksponowanych na słońce. Jedynie na zachodzie zimuje w miarę dobrze.

Artykuł powstał we współpracy ze Związkiem Szkółkarzy Polskich. Więcej informacji o roślinach i ich producentach uzyskać można na: www.e-katalogroslin.pl lub: www.zszp.pl i pod numerem telefonu: 22 435 47 22.

eprasa.pl 53dab403e3

BBC FIRST

OJCIEC BROWN
Sezon 11
Czwartki 21:00, premiera 21 marca

eprasa.pl 53dab403e3

Ogrodnicy
dla planety

Ogrodnictwo przyjazne środowisku – nowa dawka wiedzy

W styczniu 2022 roku wystartowaliśmy z kampanią, mającą na celu pomóc wam uprawiać ogrody w bardziej zrównoważony sposób. Pod koniec roku poprosiliśmy was o informacje zwrotne i odkryliśmy mnóstwo przydatnych wskazówek, jak ulepszyć nasze metody. Wszystkie przedstawiamy poniżej, łącznie w waszymi opiniami

ILUSTRACJE ELIN BROKENSHAW

Wasze poglądy i działania

Dowiedzieliśmy się, że czytelnicy GW już od dłuższego czasu z wielką pasją i wiedzą uprawiają ogrody w zgodzie z naturą i są bardzo zaangażowani we wprowadzanie zmian w swoim stylu życiu na rzecz środowiska:

81% czytelników uważa, że plastiki jednorazowego użytku powinny być zakazane, względem 65% ogółu

44% dokłada starań, żeby zmniejszyć zużycie wody w swoich domach, wobec 28% ogółu

64% jest gotowych na to, by pójść na kompromisy na rzecz środowiska, wobec 49% ogółu

58% stara się kupować produkty pozyskiwane w sposób przyjazny dla środowiska, względem 36% populacji ogółem

„Ogrodnictwo w zgodzie z naturą to konieczność, a nie «coś fajnego do zrobienia»” **Czytelnik**

*BADANIE TGI GB Z GRUDNIA 2022 (LISTOPAD 2021 – GRUDZIEŃ 2021) – MEDO, MEOT

Począwszy od roślin i podłoża, które kupujemy, aż po produkty z plastiku i pestycydy, które możemy przestać kupować; od sposobu, w jaki kosimy trawniki i przycinamy żywopłoty, po metody na pozbywanie się odpadów – istnieje mnóstwo rozwiązań, dzięki którym możemy stać się bardziej proekologicznymi ogrodnikami, z korzyścią dla nas wszystkich.

Może ci się wydawać, że jako jednostka nie masz na nic większego wpływu. Jednak w Wielkiej Brytanii mamy 22 miliony ogrodów, poza tym niezliczone ilości balkonów, dziedzińców oraz parapetów – wszystkie mogą przyczynić się do propagowania zrównoważonego ogrodnictwa. Wyobraź sobie: gdybyśmy wszyscy zaczęli postępować chociaż odrobinę bardziej proekologicznie, o ile zmniejszyłoby się zużycie plastiku i o ile mniej dwutlenku węgla (CO_2) trafiłoby do atmosfery? Pomyśl, jak dużo wody udałoby się nam zaoszczędzić i jak wiele dzikich gatunków, takich jak jeże i pszczoły, moglibyśmy utrzymać przy życiu?

Ogrodnicy należą do grupy osób najbardziej zaangażowanych w działania na rzecz planety w Wielkiej Brytanii. W niedawno przeprowadzonym sondażu 39% z was przyznało, że już zaczęło wdrażać odpowiednie zmiany – w porównaniu do zaledwie 14% ludności państwa*. Ogrodnicy więcej recyklingują, w miarę możliwości unikają marnotrawstwa i angażują się w działania na rzecz ochrony środowiska.

74% **z tych, którzy przeczytali niektóre z artykułów „Ogrodnicy dla planety” zmienili sposób, w jaki uprawiają swoje ogrody**

78% **zgadza się, że z treści tych artykułów „nauczyli się czegoś nowego na temat ogrodnictwa zrównoważonego”**

eprasa.pl 53dab403e3

Więcej roślin dla planety

Nie ulega wątpliwości, że tak prosta czynność, jak uprawa roślin może pomóc w walce ze zmianami klimatu. Profesor Nigel Dunnett opowiedział nam, w jaki sposób rośliny pochłaniają dwutlenek węgla, oczyszczają powietrze ze szkodliwych substancji i ograniczają parowanie wody z gleby – zapobiegając tym samym większym zmianom klimatu – poprawiają jakość powietrza i zmniejszają ryzyko wystąpienia powodzi. Największą rolę odgrywają tu drzewa, lecz krzewy i rosnące pod ich koronami byliny również mają duże znaczenie. Nie zapomnij też o swoim stawie – porządnie obsadzony roślinami magazynuje więcej dwutlenku węgla niż porośnięty drzewami obszar o tej samej powierzchni.

Pokryj roślinami każdą przestrzeń w ogrodzie – wiąże się to z wieloma korzyściami, na przykład oszczędzaniem pieniędzy na ogrzewaniu. Żywopłoty wyłapują zanieczyszczenia znajdujące się w powietrzu, jeszcze zanim wtargną do twojego domu, a rośliny izolują ściany, ogrzewając budynek zimą i chłodząc go latem. Im więcej roślin uprawiamy, tym więcej pochłoną dwutlenku węgla – a zatem pokryj brzydkie płoty pnączami, dodaj łuki i obeliski ogrodowe, aby stworzyć dodatkowe pionowe powierzchnie do uprawy, wykorzystaj skrzynki na kwiaty w oknach i zazieleń tarasy oraz zabetonowane części ogródka roślinami w pojemnikach. Badanie przeprowadzone przez Królewskie Towarzystwo Ogrodnicze (RHS) wskazuje, że temperatury powietrza na obszarach porośniętych roślinami są niższe niż na terenach zabudowanych lub z niezagospodarowaną ziemią. W obecnych czasach, kiedy przeważają skrajne warunki pogodowe, pełne roślinności ogrody pomagają obniżyć temperatury w okresie letnim.

DOBRA RADA

- **Obsadź elewację domu** roślinami pnącymi, aby latem utrzymać w budynku chłód, a zimą ciepło oraz zapewnić ptakom miejsce do gniazdowania. Najprościej wybrać pnącza samoczepne, takie jak hortensja pnąca (*Hydrangea petiolaris*), ponieważ nie wymagają one podwiązywania.

Lawenda jest doskonałą rośliną dla zapylaczy i potrzebuje mało wody

„Kiedy już uda nam się rozszerzyć uprawy, korzyści środowiskowe wypłyną nie tylko z samych roślin; chodzi o zmniejszenie ilości powierzchni uszczelnionych, które nie przepuszczają powietrza ani wody do gleby”

Profesor Nigel Dunnett

Zielone fakty

- **Każdy metr kwadratowy tarasu z płytek kamiennych odpowiada za emisję ok. 47 kg CO_2 do atmosfery**
- **Badania wykazały, że pnącza wcale nie zatrzymują wilgoci w ścianach, a wręcz je ochraniają, utrzymując wilgoć na stałym poziomie**

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

eprasa.pl 53dab403e3

Jeśli już zdecydujesz się na użycie produktów z tworzyw sztucznych, wybierz te lepszej jakości, o dłuższym czasie użytkowania

Ogranicz zużycie plastiku

Tworzywa sztuczne wytwarza się z paliw kopalnych. Trudno je skutecznie powtórnie przetworzyć, a pozbywając się ich, zanieczyszczamy środowisko. Jeśli zmniejszysz ilość kupowanych produktów z plastiku, twój wkład w zużycie paliw kopalnych oraz produkcję zanieczyszczeń również się zmniejszy. Dzięki temu, że wyczyścisz i ponownie wykorzystasz ogrodowe przedmioty z plastiku, które posiadasz, wydłużysz ich żywotność i zmniejszysz swoją konsumpcję. Lecz jak wiele ich używasz? Przeprowadź dzisiaj „plastikową kontrolę" i pomyśl, co możesz zrobić, aby zmniejszyć ich liczbę. Plastik widzimy pod postacią doniczek, etykiet, konewek, lecz występuje też w postaci ukrytej – np. w opakowaniach blistrowych, w które pakuje się sadzonki do wysyłki lub zielonej otoczce pokrywającej drut ogrodniczy. Niektóre nie wyglądają jak tworzywa sztuczne: agrowłóknina jest utkana z włókien polipropylenowych. W czasie rozkładu tworzywa sztuczne uwalniają zanieczyszczenia, takie jak ftalany (znajdują się np. w starych wężach ogrodowych) oraz bisfenol A (ze szklarni ogrodowych z poliwęglanu) – obydwa szkodliwe dla naszego zdrowia.

Recykling nie rozwiąże wszystkich problemów związanych z plastikiem. W przeciwieństwie do szkła, tworzyw sztucznych nie można przetwarzać w nieskończoność, gdyż za każdym razem tracą swoje właściwości – można to zrobić raz lub dwa. Zamiast nich powinniśmy używać alternatywnych materiałów użytkowych, takich jak włókna roślinne, bambus czy otręby.

DOBRA RADA

■ **Dbaj o przedmioty z plastiku, które już masz.** W każdym ogrodzie znajduje się zapas rzeczy z plastiku, które się w nim nagromadziły na przestrzeni lat. Najlepszym sposobem na to, by nie trafiły na wysypisko śmieci i abyśmy przestali nabywać nowe jest dbanie o te, które już posiadamy i dalsze z nich korzystanie. Przechowuj je w cieniu, gdyż promieniowanie UV sprawia, że zaczynają się kruszyć, a zimą trzymaj je w szopie. Umieść rośliny rosnące w plastikowych kuwetach i doniczkach na półkach, aby zapobiec przypadkowym uszkodzeniom.

Zielone fakty

- **Produkty z plastiku po wylądowaniu na wysypisku śmieci są nadal szkodliwe. W trakcie rozpadu uwalniają toksyczne cząstki,, które zanieczyszczają ziemię oraz wody. Gdy zwierzęta przypadkowo je zjedzą, mikroplastik trafia do łańcucha pokarmowego**

„Badania wykazały, że dżdżownice żyjące pośród cząstek mikroplastiku tracą na wadze"
Sally Nex

„Woda pochodząca z sieci wodociągowej, aby nadawała się do picia, musi być poddana procesowi uzdatniania chemicznego, co jest kosztowne i ma swoje odzwierciedlenie w rachunkach"
Jack Wallington

Oszczędzaj wodę

Woda z kranu jest cennym zasobem, a więc staraj się jak najmniej jej używać. Pochodzi z naturalnych źródeł zasilanych wodą opadową: zbiorników zaporowych oraz jezior uzupełnianych przez deszcze i spływające powierzchniowo wody opadowe, strumienie oraz rzeki; może być ona również czerpana bezpośrednio z rzek lub naturalnych rezerwuarów wód podziemnych.

Te zazwyczaj odległe źródła wody, na których polegamy, wpływają na środowisko naturalne na kilka sposobów.

Na przykład rośliny, które ucierpiały w wyniku stresu związanego z suszą produkują mniej nektaru, a jeśli ich liście więdną, cierpi też wiele innych stworzeń. Ma to wpływ na gatunki znajdujące się na wyższych poziomach łańcucha pokarmowego. Jeśli zabraknie im pożywienia w sezonie rozrodczym, bardzo szybko mogą się znaleźć na drodze ku wyginięciu.

DOBRE RADY

■ **Zainwestuj w zbiornik** do przechowywania deszczówki – jeśli już jeden posiadasz, rozważ kupno dodatkowych.

■ **Wprowadź do ogrodu rośliny odporne na suszę,** np. krwawniki pospolite, szałwie oraz rozchodniki i zmniejsz ilość tych, które są bardzo spragnione wody, takich jak dalie, paciorecznik i tawułki. Wiele kwiatów polnych jest również wyjątkowo odpornych na suszę.

■ **Chroń glebę przed parowaniem** i zatrzymaj w niej wodę, ściółkując ją i uprawiając nisko rosnące rośliny okrywowe, które będą porastać przestrzenie pomiędzy większymi roślinami.

■ **Usuń część nawierzchni** tam, gdzie jest to możliwe. Donice są wprawdzie niezbędne na balkonach oraz tarasach na dachu, jednak uprawiane w nich rośliny pobierają więcej wody niż te rosnące w gruncie, ponieważ po ich podlaniu szybciej ucieka ona z donic, a jeśli te mają jeszcze porowatą strukturę, woda będzie odparowywać po bokach. Jeśli to możliwe, posadź rośliny bezpośrednio w gruncie, zużyjesz na nie mniej wody.

Szałwie należą do licznej grupy roślin, które dobrze radzą sobie z suszą

ZDJĘCIA: TORIE CHUGG; SARAH CUTTLE; JASON INGRAM

eprasa.pl 53dab403e3

22% **osób, które czytają niektóre artykuły naszej kampanii, po raz pierwszy spróbowało zrezygnować z używania torfu**

Spróbuj wymieszać zielony liściasty materiał z rozdrobnionymi gałęziami i odpowiednimi resztkami z kuchni

Kompostuj więcej – i rób to lepiej

Kompostowanie w ogrodzie nic nie kosztuje – odbywa się dzięki pracy armii bakterii, grzybów, dżdżownic, prosionków, mięczaków oraz owadów i nie wymaga żadnej pomocy z zewnątrz. Chociaż wiele władz lokalnych zbiera odpady zielone i dostarcza je do kompostowni, samodzielne kompostowanie ma dodatkową zaletę, ponieważ pozwala uniknąć emisji związanych z transportem. Co więcej, nie wymaga zużycia paliwa na ich przetworzenie i powstaje z nich darmowy polepszacz glebowy, który możesz wykorzystać w swoim ogrodzie.

Kiedy twój kompost jest gotowy, nie ma potrzeby przekopywania go z glebą. Spora liczba przedstawicieli dzikiej fauny występujących w naszych ogrodach zamieszkuje poza zasięgiem naszego wzroku, pod ziemią, dlatego przekopywanie nie jest potrzebne, a wręcz bywa szkodliwe – narusza jej strukturę, utrudniając roślinom pobieranie składników odżywczych oraz niszczy tunele wydrążone przez dżdżownice. Zamiast tego rozłóż go na powierzchni, a resztą zajmie się natura.

DOBRE RADY

■ **Ściółkuj kompostem,** aby ograniczyć rozwój chwastów, zatrzymać wodę w glebie i chronić ją przed niszczącym działaniem silnych opadów deszczu. Jeśli nie masz kompostu, możesz wykorzystać w tym celu zrębki drzewne, liście, żywokost lub słomę. Skoszona trawa jest doskonałym materiałem do ściółkowania ziemniaków w czasie letniej suszy, pomagając zwiększyć plony.

■ **Twój kompost potrzebuje** dużo pożywienia (materiału roślinnego) dla mikroorganizmów, wody i powietrza. Gruba warstwa skoszonej trawy zawiera dużą ilość tych dwóch pierwszych składników, za to prawie w ogóle nie ma tego trzeciego, dlatego kompost z przewagą trawy staje się mazisty i ma nieprzyjemny zapach. Rozwiązaniem problemu jest wymieszanie trawy z pogniecionym papierem i tekturą, aby zwiększyć dopływ tlenu.

■ **Wytworzysz jeszcze więcej kompostu,** jeśli popytasz sąsiadów o niepotrzebne im materiały nadające się do wrzucenia na pryzmę, np. skoszoną trawę, ściółkę dla królików lub drobiu oraz kartony. Ludzie często z chęcią się ich pozbywają.

Zielone fakty

- **Materia organiczna w ziemi pełni rolę gąbki, będącej w stanie zatrzymać w niej 20 razy więcej wody, niż sama waży**
- **Materia organiczna, która trafia na wysypisko uwalnia metan, gaz cieplarniany 80 razy silniejszy od dwutlenku węgla**

„Kupując żywność w sklepach najpewniej nabywasz warzywa i owoce pochodzące z upraw przemysłowych. Są one mniej świeże, opakowane, a z ich produkcją wiąże się wiele strat”

Profesor Tim Lang

Uprawiaj w domu

Uprawiaj własne warzywa i ciesz się jedzeniem sezonowym – niech żywnościokilometry [odległość, jaką żywność musi pokonać od producenta do konsumenta – red.] odejdą w przeszłość. Zacznij od łatwych w uprawie gatunków, takich jak sałaty, cukinie, fasola pnąca i szybko rosnące zioła. Jeśli masz szklarnię lub osłonięty taras, wypróbuj pomidory i papryki. Nie staniesz się zupełnie samowystarczalny, ale wszystko to się zsumuje. Jeśli uwielbiasz mieć w domu kwiaty cięte, samodzielnie zacznij je uprawiać – za tymi importowanymi kryją się ogromne ilości przebytych kilometrów, dlatego pokochaj swoje lokalne.

DOBRA RADA

■ **Zbieraj własne nasiona** – będą lepiej przystosowane do warunków uprawowych panujących w twoim ogrodzie, a przez to potencjalnie bardziej odporne. Najłatwiej pozyskać własne nasiona z takich roślin, jak groch, fasola szparagowa, sałaty, pomidory i papryki chili.

Zielone fakty

- **Mieszkańcy Wielkiej Brytanii marnują najwięcej żywności w Europie**
- **W Wielkiej Brytanii 85-90% sprzedawanych kwiatów ciętych pochodzi z importu**

„Dzięki zróżnicowaniu poziomów w ogrodzie, więcej gatunków zwierząt znajdzie w nim pożywienie, miejsca do zakładania gniazd oraz nocowania”

Profesor Jeff Ollerton

Zwiększaj bioróżnorodność

Wiele gatunków rodzimej fauny wymiera, a zmiany klimatu doprowadzą do ich całkowitego wyginięcia. Uprawiając ogród dla dzikich stworzeń możemy przyczynić się do stabilizacji ich populacji, a nawet odwrócić proces ich ginięcia.

Jeżeli wszyscy zaczniemy uprawiać kwiaty przyjazne pszczołom oraz rośliny żywicielskie dla gąsienic, zrobimy miejsce dla jeży i wykopiemy staw – podamy bezbronnym gatunkom pomocną dłoń.

Zielone fakty

- **Zoolożka Jennifer Owen naliczyła 2600 gatunków zwierząt w swoim zwykłym, podmiejskim ogrodzie**

eprasa.pl 53dab403e3

Posadź drzewa i krzewy

Drzewa, krzewy oraz żywopłoty odgrywają kluczową rolę jako naturalne klimatyzatory powietrza, pochłaniające szkodliwe gazy, takie jak dwutlenek węgla. Drzewa usuwają z atmosfery cząstki kurzu, zarodniki grzybów i bakterie, które w naturalny sposób przylegają do powierzchni kory i liści, a ponadto obniżają wysokie temperatury w lecie, zmniejszając zapotrzebowanie na energochłonną klimatyzację w naszych domach.

Ważne, aby uprawiać jak najwięcej różnych gatunków i odmian drzew, a nie wiele drzew tego samego typu. Pomoże nam to w stworzeniu odpornego, lepiej znoszącego stresy środowiskowe nasadzenia.

„Niedawne badania przeprowadzone w szwajcarskiej Politechnice Federalnej w Zurychu wykazały, że drzewa mogą obniżyć temperaturę powierzchni lądów w miastach o 12°C”

Tony Kirkham

Drzewa pochłaniają zanieczyszczenia, zapewniają cień i są doskonałym wsparciem dla dzikiej przyrody

Zielone fakty

- **Od początków ludzkiej cywilizacji liczba drzew na świecie spadła o 46%***

Zrezygnuj z syntetycznych substancji chemicznych

Coraz więcej dowodów wskazuje na to, że pestycydy szkodzą środowisku. Kiedy spryskujemy ogród środkami chemicznymi przeciwko owadom, chwastom i grzybom, jedynie niewielka ich część dociera do celu. Reszta pozostaje w środowisku naturalnym, zatruwając zbiorniki wodne, zabijając inne owady oraz wywierając potencjalnie szkodliwy wpływ na zdrowie ludzi. Dlatego przyłącz się do grona ogrodników wspierających rozwiązania przyjazne środowisku, sprzątnij chemikalia z półek i odkryj naturalne sposoby ochrony roślin.

DOBRE RADY

- **Zamiast uprawiać warzywa i owoce w grupach jednogatunkowych,** sadź je wraz z innymi roślinami – utrudni to szkodnikom znalezienie ulubionych gatunków.
- **Wyhodowano wiele odmian odpornych na szkodniki i choroby** – zdecyduj się na ich uprawę, a nie będziesz musiał więcej się martwić o straty w plonach. Na przykład marchwi ‘Flyaway’ nie zagraża połyśnica marchwianka, truskawki ‘Florence’ wykazują wysoką odporność na opuchlaka truskawkowca, a ziemniaki ‘Cara’ są rzadko atakowane przez nicienie.
- **Zachęć drapieżniki,** które są naturalnymi wrogami szkodników, do odwiedzania ogrodu, oferując im pokarm i schronienie. Rozstaw w różnych miejscach hotele dla owadów, stosy drewna i posadź rodzime krzewy o rozgałęzionym pokroju, np. głóg, które będą schronieniem dla ptaków i jeży.
- **Często przeglądaj swoje rośliny** – wiele szkodników można po prostu zgnieść lub spłukać, zanim ich populacje się rozprzestrzenią.

Zielone fakty

- **Dostępne są preparaty z nicieniami, które pomagają kontrolować populację ślimaków nagich, opuchlaka truskawkowca, gąsienic, ziemiórek, pędraków chrabąszcza majowego, koziułki warzywnej i wielu innych powszechnie występujących szkodników**

*REUTERS (BIT.LY/TREE-LOSS). ZDJĘCIA: JASON INGRAM

„Zgarnij łyżeczkę zdrowej gleby: będziesz w niej trzymał więcej żywych organizmów, niż jest ludzi na ziemi”

Stephanie Hafferty

Dbaj o glebę

Ochrona gleby jest warunkiem stworzenia lepszego środowiska dla wszystkich dzikich zwierząt i zwiększenia różnorodności biologicznej. Wiele stworzeń znajduje w niej pożywienie dla siebie i swoich młodych. Gleba jest także domem dla wielu owadów i innych drobnych stworzeń, zarówno w stadium larwalnym, jak i po przemianie w postać dorosłą; niektóre gatunki w glebie hibernują.

Jeśli chodzi o rośliny, zdrowa gleba jest w stanie dłużej zatrzymać składniki odżywcze, co skutkuje bujniejszym wzrostem roślinności. Jeśli tylko im na to pozwolisz, organizmy glebowe w bardziej efektywny sposób przetwarzają składniki odżywcze, czyniąc je łatwiej dostępnymi dla korzeni.

DOBRE RADY

- **Zacznij uprawiać ogród „bez kopania”:** zamiast co roku przekopywać glebę, rozłóż na jej powierzchni 1-2 cm warstwę ściółki w postaci kompostu i tak pozostaw, a mikroorganizmy żyjące w ziemi w sposób naturalny wprowadzą do niej materię organiczną.
- **Odchwaszczaj mało a często** zamiast sporadycznie, kiedy chwasty tak się rozprzestrzeniają, że tracisz nad nimi kontrolę. Wyrywanie dużych chwastów narusza glebę, dlatego lepiej jest je usuwać, gdy są małe.

Zielone fakty

- **Torfowiska magazynują ogromne ilości węgla – więcej na metr kwadratowy niż równowartość lasu. Jeśli przejdziesz na podłoże beztorfowe, węgiel pozostanie tam, gdzie powinien – w glebie**

20%

z was, którzy czytają niektóre artykuły naszej kampanii, spróbowało uprawy ogródka „bez kopania”

Ogrodnictwo „bez kopania” pomaga ochronić organizmy glebowe i zaoszczędzić wodę

eprasa.pl 53dab403e3

Rozsądnie korzystaj z zasobów naturalnych

Ogrodnictwo może być zajęciem przyjaznym środowisku, jak i generującym duże ilości odpadów. Jeżeli nie ma innej opcji i zakup jest niezbędny, postaraj się nabyć rzeczy, które zostały wyprodukowane w sposób zrównoważony, są naprawialne (najlepiej z drugiej ręki) i wolne od plastiku, a w przypadku roślin – takie, które były uprawiane bez użycia pestycydów, w podłożu bez torfu.

Używaj rzeczy jak najdłużej, zamiast wyrzucać – naprawiaj. Wiele przedmiotów, które trafia na wysypiska śmieci przyczynia się do zanieczyszczania wody, powietrza i gleby.

DOBRE RADY

- **Targi staroci,** jarmarki oraz aukcje są wspaniałym źródłem eklektycznych akcesoriów i mebli, które pozwolą ci przekształcić nawet najmniejszy skrawek ziemi w stylowy ekoogród.
- **Starannie wybieraj dostawców** – to część szerszej wizji związanej z ogrodnictwem przyjaznym środowisku. Kiedy tylko możesz, wspieraj lokalne szkółki, aby rośliny nie musiały podróżować z daleka.
- **Rozmnażaj rośliny,** a będziesz mieć pewność, że nie używasz torfu, chemikaliów, nadmiernej ilości energii do ogrzewania, wody oraz plastikowych przedmiotów jednorazowego użytku.
- **Rób przetwory z własnych zbiorów,** korzystając z kilku ulubionych przepisów i naturalnych metod konserwacji żywności – w ten sposób unikniesz marnotrawstwa, gdy zaskoczy cię nadmiar plonów. Z cukinii i pomidorów możesz przygotować smaczny chutney i ratatouille w większych ilościach, które po podzieleniu na mniejsze porcje świetnie nadają się do mrożenia. Papryczki chili, czosnek oraz cebulę można wysuszyć i powiesić w kuchni lub przygotować z nich wytrawne konfitury, dżemy i pikantne pikle.
- **Wymieniaj się z innymi ogrodnikami,** aby maksymalnie wykorzystać potencjał swoich upraw oraz zapoznać się z nowymi odmianami roślin. Dzięki lokalnie organizowanym wymianom nasion i roślin, takim jak www.seedysunday.org w Brighton oraz www.bristolseedswap.com w Bristolu, ogrodnicy mogą wspólnie działać na rzecz ochrony surowców naturalnych. Wpisz w wyszukiwarkę hasło „wymiana nasion", aby znaleźć podobne wydarzenia w twojej okolicy.

„Zamiast kupować nowe rośliny, których transport wiąże się z dodatkowym zużyciem energii, spróbuj dzielenia bylin, wysiewu własnych nasion oraz pobierania sadzonek"

Nic Wilson

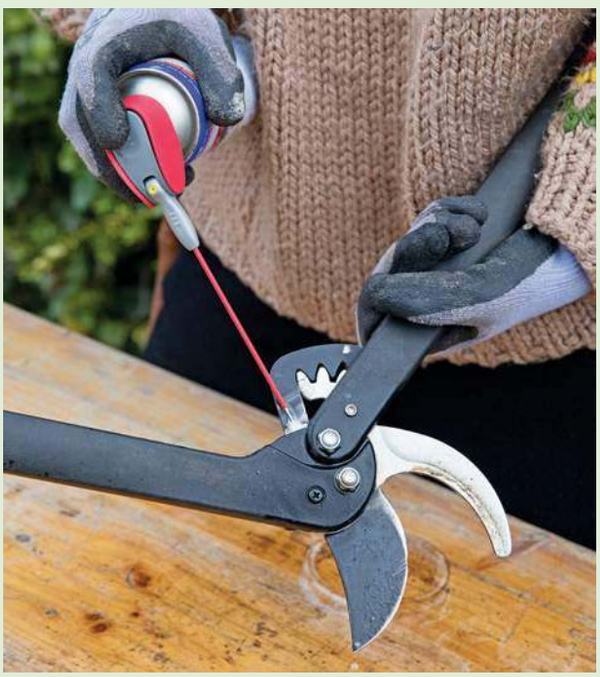

Czyść i naoliwiaj narzędzia, aby przedłużyć ich żywotność i zaoszczędzić pieniądze

„Nie zdawałam sobie sprawy, że mój ogród może być częścią większej całości" **Czytelniczka**

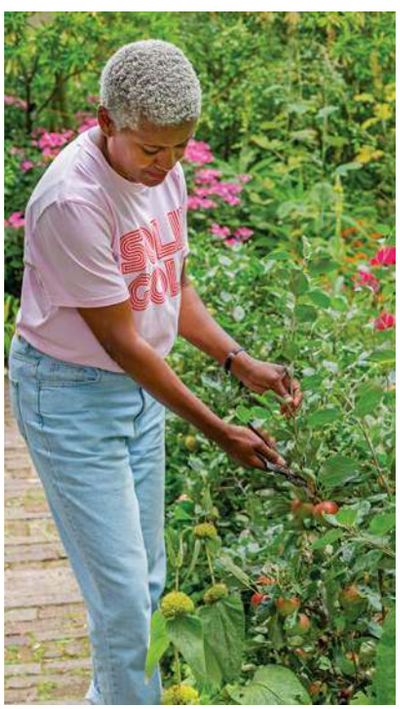

Nasza redaktorka Arit Anderson jest wielką miłośniczką zrównoważonych metod uprawy w ogrodzie

Ogrodnicy dla planety

Świecicie przykładem!

Poprosiliśmy was o informację zwrotną na temat naszej kampanii Ogrodnicy dla planety*, aby dowiedzieć się, na co powinniśmy zwrócić uwagę w przyszłości. Wiemy, że nasi czytelnicy od zawsze bardzo angażowali się w sprawy związane ze środowiskiem, lecz mimo to powiedzieliście nam, że dzięki tej kampanii zmieniliście swoje nawyki na jeszcze bardziej ekologiczne. Przyznaliście, że w większym stopniu bierzecie pod uwagę zasadę „odpowiednia roślina na odpowiednie miejsce", używacie więcej biologicznych środków ochrony roślin, takich jak preparaty z nicieniami i staracie się nie kupować impulsywnie roślin. Wniosek jest taki, jak zauważył jeden z czytelników, że: „to sprawa wagi światowej… ogrodnicy mogą zmienić świat!"

www.GardenersWorld.com/growing-greener

POSŁUCHAJ ekspertów, takich jak Arit Anderson, Jack Wallington, Frances Tophill i Charles Dowding opowiadających o tym, jak dzięki ogrodnictwu zrównoważonemu możemy dokonać wielkich zmian na **www.GardenersWorld.com/podcast**

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; NEIL HEPWORTH
*BADANIE TGI GB Z GRUDNIA 2022 (LISTOPAD 2021 – GRUDZIEŃ 2021) – MEDO, MEOT

eprasa.pl 53dab403e3

POMÓŻ DZIKIEJ PRZYRODZIE

Zakątek dla zapylaczy

To może wydawać się niezwykłe, że kawałek gołej ziemi można przekształcić w kolorową łączkę z rodzimych kwiatów w ciągu zaledwie trzech miesięcy. Jednak w połowie lata moja rabata polnych kwiatów utworzona przed Wielkanocą stała się bogatym w nektar magnesem na zapylające pszczoły, zbierające pokarm motyle oraz kryjówką dla okolicznych zięb.

Po niedawnych pracach budowlanych został mi wolny obszar w osłoniętym, słonecznym miejscu. Potrzebowałam szybkiego rozwiązania, które wypełniłoby to miejsce kolorem na całe lato, więc idealnym rozwiązaniem okazało się wysianie jednorocznej mieszanki polnych kwiatów.

Twoja gleba jest wilgotna, zacieniona, piaszczysta lub gliniasta? W dzisiejszych czasach łatwo pozyskać mieszankę nasion rodzimych roślin, aby dopasować ją do wielu warunków, niezależnie od tego, czy mieszkasz przy drodze, lesie czy wietrznej plaży. O wiele łatwiej jest wybrać nasiona odpowiednie dla danego miejsca, niż próbować zmienić podłoże, aby dopasować je do roślin.

Niezależnie od tego, czy chcesz stworzyć specjalne siedlisko dla ptaków i owadów, zwiększyć bioróżnorodność, czy po prostu wprowadzić do ogrodu odrobinę jednorocznego koloru, przy odpowiednim przygotowaniu nawet niewielka przestrzeń lub duży pojemnik może zostać gospodarzem wystawnej mieszanki rodzimych polnych kwiatów w żywych kolorach.

Dzięki uprzejmości ***www.wildflower.co.uk*** *i* ***www.bostonseeds.com***

Będziesz potrzebować

- Odpowiednio dobranej mieszanki nasion jednorocznych polnych kwiatów
- Wideł ogrodowych, motyki i grabi
- Tyczek bambusowych
- Piasku

ODWIEDŹ www.GardenersWorld.com/wildlife-gardening, by poznać więcej sposobów na przyciągnięcie dzikiej przyrody do swojego ogrodu.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

eprasa.pl

Mieszanka jednorocznych polnych kwiatów szybko i łatwo kiełkuje z nasion, i kwitnie od wczesnego lata

prasa.pl 53dab403e3

Siew krok po kroku

Jak stworzyć grządkę jednorocznych polnych kwiatów na gołej ziemi?

1 Wybierz otwarty obszar, który jest wolny od roślin, chwastów i gęstych drzew, które mogą stanowić konkurencję. Przygotuj glebę tak, aby była płaska, ubita i równa, grabiąc ją w celu uzyskania drobnej, gruzełkowatej struktury. Czynność ta może pobudzić do wzrostu nowe chwasty, dlatego warto wykonać ją z kilkutygodniowym wyprzedzeniem, aby móc wypielić ich jak najwięcej.

2 Wymaganą ilość nasion oblicza się na metr kwadratowy podłoża. Przed zakupem sprawdź informacje na opakowaniu nasion lub w Internecie, aby upewnić się, że masz wystarczającą ilość nasion na obsianie całego obszaru. Aby ułatwić równomierny wysiew na całym terenie, zrobiłam z bambusowych tyczek kwadratową ramę o boku 1 m i położyłam ją na przygotowanym podłożu jako wyznacznik miejsca siewu.

3 W moim przypadku, ilość nasion polnych kwiatów wynosiła 3 g na metr kwadratowy. Zmieszałam każdą partię nasion z około 4 g piasku, aby ułatwić rozprowadzenie nasion. Staraj się rozsiewać równomiernie, żeby nasiona były dobrze rozmieszczone w każdym kwadracie.

4 Ostrożnie zgrab zasiany obszar, aby wypełnić wszelkie luki w rozmieszczeniu nasion, a następnie delikatnie podlej, jeśli nie są prognozowane opady deszczu. Siewki pojawią się za kilka tygodni, a kwiaty powinny zakwitnąć w ciągu zaledwie kilku miesięcy. Po kwitnieniu pozostaw rośliny, aby rozsiały się same na następny rok.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

eprasa.pl 53dab403e3

Pięć ulubionych polnych kwiatów

Te kolorowe, przyjazne dla zapylaczy rośliny jednoroczne już teraz nadają się do siewu

Chaber bławatek

Centaurea cyanus

Siew Marzec-maj lub sierpień-wrzesień
Kwitnienie Maj-lipiec
Przyciąga pszczoły, motyle, ćmy dzienne, bzygowate

Złocień polny

Glebionis segetum

Siew Marzec-maj lub wrzesień-październik
Kwitnienie Czerwiec-sierpień
Przyciąga pszczoły miodne, motyle, bzygowate

Kąkol polny

Agrostemma githago

Siew Marzec-maj lub wrzesień-październik
Kwitnienie Czerwiec-sierpień
Przyciąga pszczoły

Mak polny

Papaver rhoeas

Siew Marzec-czerwiec lub sierpień-październik
Kwitnienie Lipiec-sierpień
Przyciąga Murarki makowe, pszczoły miodne

Rumian polny

Anthemis arvensis

Siew Marzec-kwiecień lub sierpień-październik
Kwitnienie Czerwiec-wrzesień
Przyciąga pszczoły, motyle, ćmy, bzygi

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; GETTY/FARMER IMAGES, MANTONATURE, JACKY PARKER PHOTOGRAPHY

eprasa.pl 53dab403e3

Poznaj dzikie **zwierzęta**

Przyroda budzi się do życia – pąki drzew się rozwijają, brzęczą pszczoły, gąsienice pałaszują liście. Pod naszymi stopami dżdżownice wybudzają się z diapauzy, podczas gdy grzybnie wypuszczają rozciągające się na wiele kilometrów, przypominające cienkie wstążki strzępki, które łączą korzenie roślin i drzew. Ptasie śpiewy stają się coraz głośniejsze – to znak, że ptaki dobierają się w pary i zajmują swoje terytorium. Marzec bywa trudnym miesiącem dla zwierząt, szczególnie ptaków: zimowe zapasy pożywienia dawno się wyczerpały i mają one trudności ze znalezieniem pokarmu. Na szczęście jagody bluszczu osiągają w tym miesiącu dojrzałość. Ich gram zawiera więcej kalorii niż czekolada, dlatego mogą pomóc ptakom szybko poprawić kondycję przed przystąpieniem do lęgów.

TEKST KATE BRADBURY

Możesz spotkać...

Ślimaki bezskorupowe

Ślimaki nagie z rzędu trzonkoocznych ewoluowały ze ślimaków skorupowych i u większości z nich występuje szczątkowa muszla wewnętrzna.

Spośród 40 gatunków ślimaków nagich występujących w Wielkiej Brytanii, najpopularniejszym jest pomrowik plamisty (*Deroceras reticulatum*) – to jego bardzo nie lubią ogrodnicy. Jednak gatunek *Limacus maculatus*, który żywi się pleśnią, jest pomocny w przetwarzaniu odpadów organicznych w kompostowniku.

Ślimaki bezskorupowe posiadają czułki oczne oraz czuciowe, a ich otwór gębowy znajduje się na spodzie głowy. Po prawej stronie płaszcza (fałdu skórnego umiejscowionego tuż za głową) występuje otwór oddechowy, zwany także pneumostomem. Podczas poruszania się ślimaki te wydzielają śluz, który chroni skórę stopy przed otarciami.

Niezależnie od tego, jaki masz stosunek do ślimaków należy pamiętać, że pełnią one istotną rolę w łańcuchu pokarmowym, stanowiąc pożywienie dla ptaków, ssaków, padalców i płazów. Gdyby tylko zjadały mniej roślin…

Powracające na wiosnę pierwiosnki zatrzymują się czasami w nadmorskich ogrodach w poszukiwaniu pokarmu

Wypatruj też...

- Pierwiosnków, które przylatują w tym miesiącu. Mogą się zatrzymać w nadmorskich ogrodach, aby pożywić się mszycami, zanim wyruszą na ląd, gdzie odbędą gody.
- Królowych trzmieli ziemnych, które mają pokaźne rozmiary i wydają niskie, buczące dźwięki. Możesz je zauważyć, jak latają zygzakiem nad ziemią w poszukiwaniu miejsca do założenia gniazda.
- Żab, które rozpoczynają wędrówkę do zbiorników wodnych, gdzie odbywają gody. Po zapadnięciu zmroku duże samice przenoszą na grzbiecie samców, przygotowując się do wiosennych igraszek.

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; GETTY/SANDER MEERTINS; ALONBOU / ADOBESTOCK

eprasa.pl 53dab403e3

“Ślimaki nagie podczas poruszania się wydzielają śluz, który chroni skórę stopy przed otarciami”

Inwazyjny ślinik luzytański szybko rozprzestrzenia się w Wielkiej Brytanii z powodu braku naturalnych drapieżników, które zniechęca duża ilość śluzu produkowanego przez ten gatunek

eprasa.pl 53dab403e3

Róża gęstokolczasta (*Rosa pimpinellifolia*) ukrywa liczne kolce pod liśćmi i kwiatami

Kolce i ciernie

Nawet najbardziej kłujące pędy, liście, a nawet kwiatostany nie zniechęcą ogrodników przed uprawą swoich ulubionych roślin – róże są tego najlepszym przykładem. **Łukasz Skop** przygląda się roślinom o wyjątkowych kolcach i cierniach oraz radzi, jak bezpiecznie się z nimi obchodzić.

Wszyscy byliśmy w tym miejscu – chwila nieuwagi, bolesne ukłucie, a później żmudne wyjmowanie kolca lub ciernia ze skóry. Takie wypadki zdarzają się często, szczególnie jeśli masz w ogrodzie kłujące rośliny, a tych trudno zupełnie uniknąć. Uważaj na rabatach – królowa wszystkich kwiatów, róża, potrafi dotkliwie pokłuć, choćbyś miał w stosunku do niej najlepsze zamiary. W sadzie czyhają długie ciernie, które wyglądają jak zaostrzone krótkie wyrostki. Po swoich dzikich przodkach dziedziczyły je niektóre odmiany śliw i gruszy. Bezpiecznego schronienia przed ukłuciem nie znajdziesz też w jagodniku. Tyle samo tam pysznych owoców, co okazji do zadrapań. Drobne, niemal niewidoczne gołym okiem kolce pokrywają gęsto pędy malin, większe spotkamy u jeżyn, a szczególnie zaciekle dostępu do swoich owoców broni agrest.

Wszystkie kłujące struktury mają jedną nadrzędną funkcję: zniechęcają zwierzęta przed zjedzeniem rośliny. Jeśli cierń lub kolec zakończony jest haczykiem, wtedy może też służyć roślinom do zdobywania nowych terenów. Zakrzywione kolce można spotkać np. u wybranych róż, którym pomagają się wspiąć wyżej, ponad rosnących wokół sąsiadów. Haczyki u kaktusów działają jak lasso: zaczepiają się o przechodzące obok zwierzęta, oddzielają się od rośliny matecznej z fragmentem pędu i w ten sposób rozmnóżki są przenoszone w nowe miejsca. Podobne zadanie mają kolczaste wyrostki na kwiatostanach naszych krajowych dzikich roślin, np. łopianu, rzepiku czy rzepienia.

Pomiędzy roślinami a zwierzętami wciąż trwa wyścig zbrojeń. Im bardziej rośliny próbują się bronić, tym sprytniejsze sposoby pokonania tych zabezpieczeń wynajdują zwierzęta. Kłujące zarośla zapewniają jednak fantastyczne schronienie dla wszystkich mniejszych gatunków, zarówno zwierząt, jak i roślin. Ptaki śpiewające mogą bezpiecznie zakładać w nich gniazda – cierniste krzewy zapewniają im ochronę przed drapieżnikami atakującymi i z ziemi, i z powietrza. Pod kłującymi gałęziami drobne ssaki wydają na świat młode i znajdują pożywienie, korzystając ze smacznych owoców, w poszukiwaniu których nie muszą wychodzić na otwartą przestrzeń. W zaroślach z tarniny, ałyczy i głogu mogą bezpiecznie kiełkować nasiona dzikich roślin, których nie dosięgną zające ani sarny. Ciernie i kolce zapewniają więc bezpieczeństwo nie tylko roślinom, które je wytwarzają, ale też tworzą siedliska, w których ostoję znajduje całą masa dzikich stworzeń. I choćby z tego powodu nie warto od razu z nich rezygnować.

Gleditzja trójcierniowa posiada budzące postrach kilkunastocentymetrowe ciernie

To, co wywołuje największe przerażenie, potrafi też wprawić w zachwyt: jedno z najbardziej kłujących drzew, gleditzja trójcierniowa (*Gleditsia triacanthos*) ma ciernie osiągające kilkanaście centymetrów długości, które w dodatku są rozgałęzione i wyrastają wprost z pnia. To musi budzić respekt. Gałęzie w środku korony dorosłych drzew są ich jednak zupełnie pozbawione, ale można to zaobserwować dopiero u kilkunastometrowych okazów. Zwierzęta, przed którymi gleditzja wytworzyła taką obronę, dawno już wyginęły – to plejstoceńskie mastodonty, które były spokrewnione z mamutami. Gleditzja dobrze znosi polskie warunki i nie jest wymagająca, wiec każdy może się przekonać, z czym miały do czynienia olbrzymy z przeszłości.

Kolczaste wyrostki pojawiają się także na liściach roślin, zwykle na krawędziach blaszki liściowej. Kolczaste liście u krzewów mają między innymi ostrokrzewy i mahonie, ale zdecydowanie więcej jest kłujących bylin. Szczeć, przegorzan czy ostropest kłują od stóp, do głów – nawet ich kwiatostany są wyposażone w kolce. Mikołajki bywają bardziej przyjazne. Niezwykle odporny i niewymagający mikołajek płaskolistny (*Eryngium planum*) ma gładkie liście, a kłujące tylko kwiatostany. Wszystkie te kłujące wyrostki dodają roślinom gracji i elegancji – najlepszym na to dowodem są kolczaste liście akantu, które jako motyw zdobniczy w architekturze były wykorzystywane już w starożytności, najczęściej na kapitelach kolumn.

Ciernie i kolce zwykle nie są gwoździem programu, ale marzec to dobry miesiąc, żeby zwrócić na nie uwagę. Przyjrzyj się im, zanim na dobre zasłonią je liście i kwiaty i podchodź do nich z ostrożnością – najlepiej z parą grubych rękawic na dłoniach.

W ciernistych krzewach ptaki znajdują bezpieczne miejsce na założenie gniazd

ZDJĘCIA: BEATRICEF.GALE; LITTLEKISSPHOTOGRAPY; IWONA / ADOBESTOCK

eprasa.pl 53dab403e3

5 kłujących krzewów na żywopłoty

1 Berberys Juliany (*Berberis julianae*)

Utrzymujący przez zimę liście gęsty krzew o groźnych cierniach i atrakcyjnych żółtych kwiatach pod koniec maja. Dobrze znosi susze i upały. Nadaje się na luźne lub formowane żywopłoty – stworzy trudną do sforsowania barierę.
Wysokość x Szerokość 2,5 m x 2 m

2 Ostrokrzew kolczasty (*Ilex aquifolium*) 'Rubricaulis Aurea'

Kolczaste, kremowo obrzeżone liście zdobią roślinę przez okrągły rok, a czerwone owoce są dodatkową ozdobą. Małe sadzonki w pierwszych latach wzrostu wymagają okrycia bryły korzeniowej ściółką.
W x S 2 m x 2 m

3 Poncyria trójlistkowa (*Poncirus trifoliata*)

Jedyny cytrus, który przez cały rok można uprawiać w Polsce w gruncie. Wiosną wydaje pachnące białe kwiaty. Aromatyczne żółte owoce są cierpkie na surowo, ale nadają się na konfitury. Gęste gałęzie są wyposażone w groźne ciernie.
W x S 2,4 m x 1,8 m

4 Róża czteropłatkowa (*Rosa omeiensis*) 'Pteracantha'

Wydatne płaskie kolce pokrywają każdy pęd tej róży. Dzięki intensywnemu wybarwieniu zdobią krzew przez cały rok. Kwitnie na początku czerwca białymi, pojedynczymi kwiatami.
W x S 2 m x 2 m

5 Śliwa tarnina (*Prunus spinosa*)

Rodzimy krzew z cierniami pochodzącymi od krótkich pędów. Kwitnie na początku kwietnia. Tworzy gęste zarośla – łatwo odrasta od korzeni. Zapewnia schronienie wielu dzikim zwierzętom. Sinoniebieskie owoce po przemrożeniu nadają się na nalewki.
W x S 4 m x 4 m

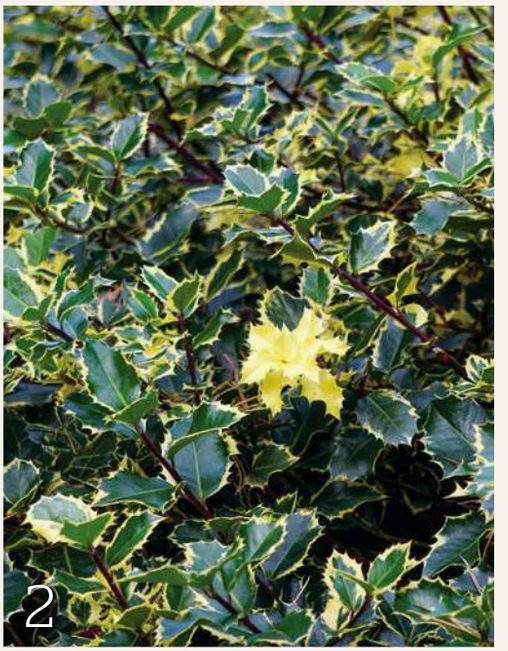

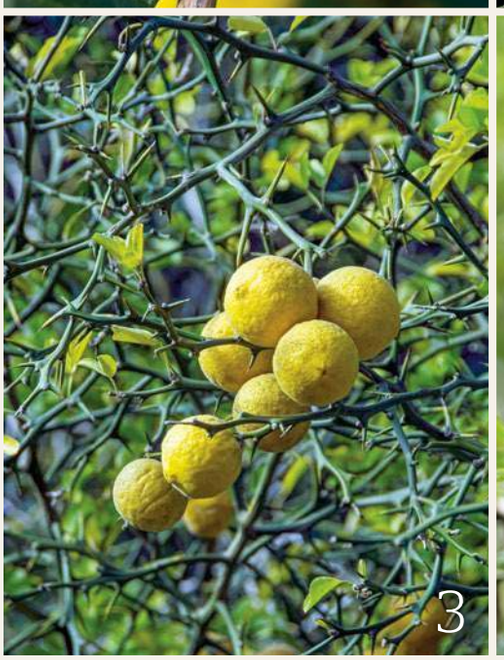

ZDJĘCIA: NAHHAN; HVPM DEV; SCHMUTZLER-SCHAUB; VLADYSLAV SIABER / ADOBESTOCK; ŁUKASZ SKOP

eprasa.pl 53dab403e3

5 kłujących bylin

1 Karczoch zwyczajny (*Cynara cardunculus*)

Okazała bylina, którą najłatwiej traktować jak roślinę jednoroczną (łatwo przemarza). Ma pierzaste, srebrzyste liście i kolczaste kwiatostany, które pojawiają się w drugim roku uprawy.

W x S 1,5 m x 1 m

2 Mikołajek płaskolistny (*Eryngium planum*)

Niezawodna bylina na słoneczne, suche i piaszczyste stanowiska. Latem wydaje srebrnoniebieskie, lekko kłujące kwiatostany. Przyciąga motyle, pszczoły i całe mnóstwo chrząszczy.

W x S 0,9 m x 0,6 m

3 Ostropest plamisty (*Silybum marianum*)

Tworzy rozety biało nakrapianych, kolczastych liści i rozgałęzione kwiatostany z purpurowymi środkami. Przywabia trzmiele. Kwitnie w pierwszym roku uprawy, łatwo się rozsiewa.

W x S 1 m x 0,7 m

4 Przegorzan kulisty (*Echinops sphaerocephalus*)

Niebieskie kolczaste kwiatostany rozkwitają na wysokich łodygach. Zdobią rabaty także zimą, po całkowitym zaschnięciu. Z nasion chętnie korzystają ptaki.

W x S 1,2 m x 0,9 m

5 Szczeć pospolita (*Dipsacus fullonum*)

Kwitnie na biało lub fioletowo. Zrośnięte parami wokół łodygi liście gromadzą wodę, z której jak z poidełka mogą korzystać ptaki. Jest wysoką rośliną dwuletnią – nadaje się na tył rabaty.

W x S 1,8 m x 0,8 m

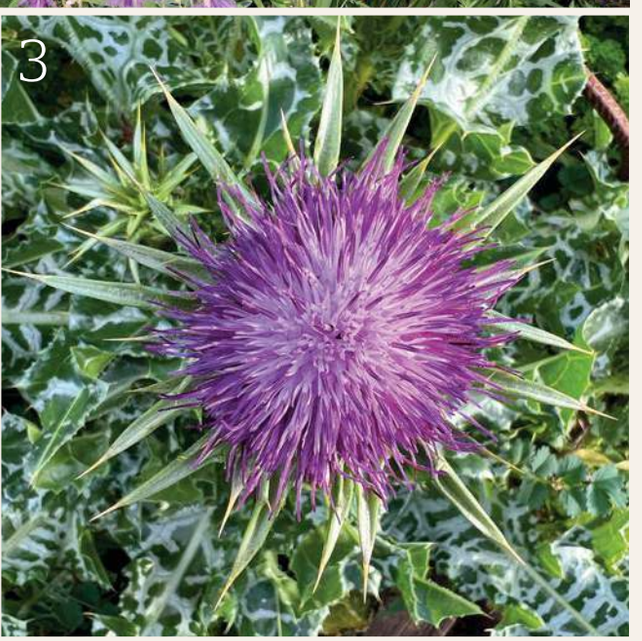

ZDJĘCIA: MATTEO GABRIELI; V_RIDJIN; RUCKSZIO; RUCKSZIO; ANDREW / ADOBESTOCK

eprasa.pl 53dab403e3

Kolce kontra ciernie

Mają podobne zadanie, ale różne pochodzenie i właściwości

KOLCE u roślin są wytworami skórki (epidermy) oraz tkanek znajdujących się tuż pod nią. Występują najczęściej na łodygach (np. u róży lub jeżyny), ale także na liściach (np. u ostu) lub nawet na owocach (np. u kasztanowca). Nie są połączone z rośliną wiązkami przewodzącymi, dlatego – w odróżnieniu od cierni – **łatwo można je oderwać od rośliny**.

Kolce róży zasychają w 2–3 roku od wyrośnięcia. Można je wtedy odłamać, nie powodując uszkodzenia pędów

CIERNIE powstały w wyniku przekształcenia liści (np. u kaktusów), pędów (np. u śliwy mirabelki) lub przylistków (np. u robinii akacjowej), więc w przeciwieństwie do kolców mają własną wiązkę przewodzącą wzmocnioną drewnem, przez co **są silnie połączone z rośliną**.

Jak w prosty sposób odróżnić kolce i ciernie? Jeśli dadzą się łatwo oderwać w całości od rośliny – to kolce, jeśli nie – to ciernie.

Wśród delikatnych kwiatów pigwowca japońskiego (*Chaenomeles japonica*) można znaleźć liczne ciernie z przekształconych krótkich pędów

ZDJĘCIA: ANDREW; ANNA; SERGIOGEN / ADOBESTOCK

Językowe pułapki

W języku polskim o kłujących roślinach przyjęło się mówić, że są kolczaste – co nie zawsze jest botanicznie poprawne, bo w końcu najbardziej kłujące ze wszystkich roślin, kaktusy, mają ciernie, a więc są cierniste. Słownik Języka Polskiego PWN nie podaje satysfakcjonującego rozstrzygnięcia: znajdziemy w nim, że „ciernisty" to… „mający kolce". Ciernie ogólnie raczej rzadko pojawiają się w polskich zwrotach i wyrażeniach – najbardziej znana jest prawdopodobnie „korona cierniowa", która rzeczywiście została wykonana z rośliny posiadającej ciernie, głożyny cierń Chrystusa (*Ziziphus spina-christi*). Również tłumaczenie tytułu powieści Colleen McCullough, „Ptaki ciernistych krzewów" wydaje się nadzwyczaj trafne – krzewy częściej są wyposażone w ciernie niż w kolce. Jednak, jak mówi znane powiedzenie, „nie ma róży bez kolców". O ile w języku polskim trafnie występuje w nim termin „kolec", o tyle w języku angielskim, w którym funkcjonuje nawet więcej różnych określeń na kłujące części roślin niż w polskim (zobacz poniżej), mówi się „every rose has its thorns", czyli… nie ma róży bez cierni. W polszczyźnie też znajdziemy jednak takie językowe kwiatki bo, jak śpiewała Edyta Geppert, „jaka róża taki cierń".

W opisach po angielsku	W nazwach łacińskich
Thorns – ciernie z przekształconych pędów **Spines** – ciernie z przekształconych liści **Prickles** – kolce wytworzone na skórce	*Echinatus* – kolczasty, najeżony *Spinosus* – ciernisty, kolczasty *Spinosissimus* – silnie ciernisty lub kolczasty *Inermis* – bezbronny, bezcierniowy, pozbawiony kolców

Jak usunąć cierń lub kolec?

Bliskie spotkania z kłującymi roślinami mogą zakończyć się bardzo boleśnie, a wyjęcie ze skóry kolca lub ciernia to nierzadko trudne zadanie. Oto sprawdzone sposoby jak sobie z tym poradzić:

1 Noś grube rękawice z długimi mankietami przy wszystkich pracach związanych z kłującymi roślinami, szczególnie podczas przycinania i przesadzania. Istnieją specjalne rękawice do cięcia róż, które są odporne na przebicie, ale równie dobrze sprawdzą się skórzane rękawice spawalnicze lub pszczelarskie.

2 Miej pod ręką sterylną igłę, pęsetę i środki odkażające typu Octanisept lun SutriSept. Wyjmij kolec lub cierń najszybciej, jak to możliwe. Im dłużej ciało obce znajduje się w skórze, tym staje się większe i trudniejsze do usunięcia.

3 Maść ichtiolowa pomaga w usunięciu kolca lub ciernia. Oczyszczone miejsce należy posmarować maścią, zabandażować i pozostawić na kilka godzin. Maść ichtiolowa pomoże przesunąć kolec lub cierń na powierzchnię skóry, a dodatkowo działa antybakteryjnie i ułatwia gojenie się rany.

eprasa.pl 53dab403e3

Część 1

Pomidory ...na każdą pogodę

Które z odmian pomidorów polecanych do uprawy pod gołym niebem poradzą sobie na pagórkowatym terenie Yorkshire? Jack Wallington postanowił to sprawdzić

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

Pomidory uprawiane na zewnątrz rosną w pełnym słońcu, ale wiatr i chłód mogą mieć wpływ na rośliny i zbiory

eprasa.pl 53dab403e3

Bambusowe tyczki okazały się zbyt słabe – Jack zdecydował się na solidne paliki

Od wielu lat uprawiam pomidory pod gołym niebem. Odpowiednio dobrane odmiany rosną dobrze, nawet pomimo naszego wilgotnego klimatu. Nic nie przebije smaku i zapachu pomidora zerwanego prosto z krzaczka. Pomidory są wydajne i zajmują mało miejsca, więc zawsze są na szczycie listy warzyw, które uprawiam. W ubiegłym sezonie wypróbowałem 13 wysokich odmian i trzy krzaczaste – posadziłem po jednym krzaczku na zewnątrz w naszym odsłoniętym ogrodzie na pagórkowatym terenie Yorkshire. Dla porównania zasadziłem też po jednym egzemplarzu z każdej odmiany w tunelu foliowym. Niektóre odmiany były odporne na choroby, a większość była polecana do uprawy na zewnątrz. Wysiałem je i uprawiałem najpierw w doniczkach wypełnionych podłożem bez torfu, a następnie wysadziłem do gruntu na początku lata. Ze względu na wyjątkowo ciepłą i suchą aurę rośliny plonowały aż do jesieni i nie zostały porażone przez zarazę. Ekstremalne upały w pełni lata zatrzymały na krótko wzrost i dojrzewanie owoców. Oto wyniki, jak radziły sobie pomidory na świeżym powietrzu i łączny plon z każdej odmiany

Gdzie kupić

- Chiltern Seeds **www.chilternseeds.co.uk**
- Franchi Seeds of Italy **www.seedsofitaly.com**
- Mr Fothergill's **www.mr-fothergills.co.uk**
- Pennard Plants **www.pennardplants.com**
- Simpson's Seeds **www.simpsonsseeds.co.uk**
- Suttons **suttons.co.uk**
- Thompson & Morgan **www.thompson-morgan.com**

Wysokie pomidory

'Apero'

Wcześnie dojrzewająca odmiana, która zawiązuje dużą liczbę owoców o doskonałym pomidorowym smaku, będącym mieszanką słodyczy i pikantności, idealna do sałatek.

Była to jedna z najlepszych odmian w testach: dojrzewała nieprzerwanie przez całe lato aż do późnej jesieni, w każdym tygodniu dostarczając nowych owoców. To mój najlepszy pomidor koktajlowy, który trafia na listę do ponownego wysiewu.

- **Całkowity plon:** 2,2 kg

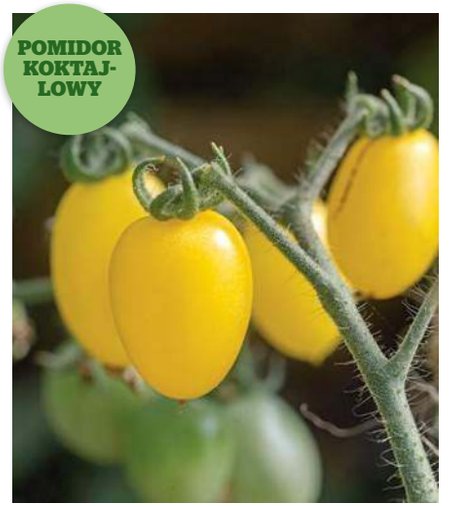

'Snow White'

Nowoczesny pomidor cherry, który po dojrzeniu ma wyjątkowy bladożółty kolor – stąd nazwa „Królewna Śnieżka". Owoce tej odmiany są bardzo smaczne, gdy są w pełni dojrzałe.

Owoce są dość duże, ale dojrzewają wolniej niż inne żółte pomidorki koktajlowe i nie są tak plenne. Wyróżnia się z powodu innego koloru, ale w tym roku nie będę jej ponownie uprawiać.

- **Całkowity plon:** 660 g

ZDJĘCIA: NEIL HEPWORTH

eprasa.pl 53dab403e3

„Gdy ten pomidor koktajlowy dojrzewa, wybarwiaj się na mieszaninę kolorów na każdym owocu. Prawdziwa „atomowa fuzja”!”

‘Atomic Fusion’

Odmiana o najbardziej nietypowym wyglądzie owoców w moich testach. Po dojrzeniu ma kolor zmieszanej zieleni, czerni, czerwieni, żółci, a nawet błękitu, a wszystko to na tym samym pomidorze. Prawdziwa „atomowa fuzja”.

Mniej ekscytujące były jednak wyniki tej odmiany, ponieważ dojrzewała wyjątkowo wolno i rodziła stosunkowo małą liczbę owoców. Dojrzewa dokładnie w tym samym czasie na zewnątrz i pod folią.

■ **Całkowity plon:** 790 g

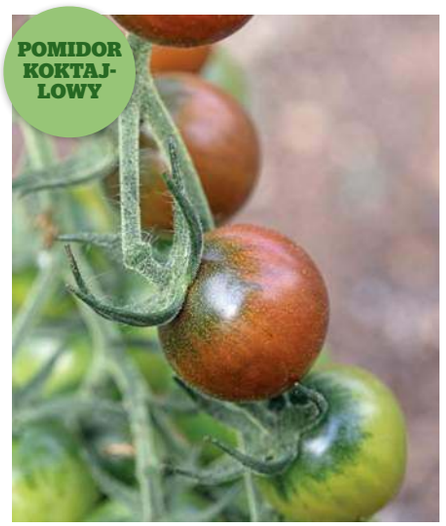

‘Black Cherry’

To ciemnoczerwony pomidorek koktajlowy o lekko dymnym posmaku, dobry do sałatek.

Zawsze uważałem, że ciemniejsze pomidory dojrzewają powoli, zarówno na zewnątrz, jak i pod osłonami, a ta odmiana nie jest wyjątkiem. Owoce uprawiane na świeżym powietrzu były większe niż te uprawiane pod folią, ale niewiele z nich zdążyło dojrzeć przed przymrozkami. W przeszłości uprawiałem je w gruncie w południowej Anglii, gdzie dojrzewały wcześniej.

■ **Całkowity plon:** 1,2 kg

‘Golden Crown’

Pomidor koktajlowy o intensywnie żółtym kolorze i niesamowicie słodkim smaku. Do tej pory to ‘Sungold’ był królem żółtych pomidorków koktajlowych, ale ‘Golden Crown’ zdobył znaczną przewagą i odebrał mu koronę.

Ta dojrzewająca niemal tak wcześnie jak ‘Apero’ odmiana zrobiła ogromne wrażenie samą liczbą wytworzonych pomidorów. Nic, co wcześniej uprawiałem, nie może się z nią równać.

■ **Całkowity plon:** 2,3 kg

‘Sungold’

Złoto-pomarańczowy pomidor koktajlowy, który nie bez powodu zdobył popularność. Wytwarzająca dużą ilość słodkich owoców odmiana, która dojrzewa od połowy lata do jesieni.

Wśród odmian o jaśniejszej skórce ‘Sungold’ została pokonana pod względem przez ‘Golden Crown’ liczby owoców z jednego krzaczka, lecz ta druga moim zdaniem miała lepszy smak i konsystencję. W rezultacie w tym roku przerzuciłem się na ‘Golden Crown’.

■ **Całkowity plon:** 1,7 kg

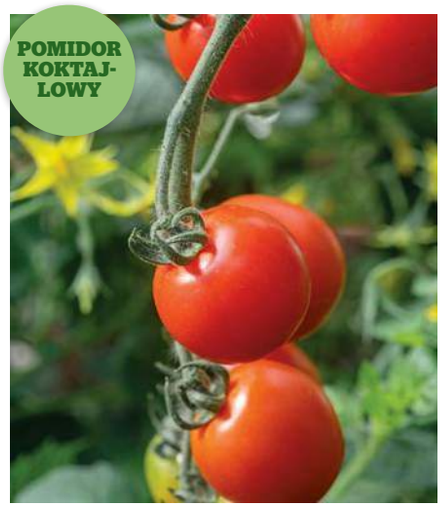

‘Sweet Million’

Czerwony pomidorek koktajlowy przeznaczony do uprawy pod chmurką. ‘Sweet Million’ jest bujną rośliną, wytwarzającą dużo owoców.

Pomidorów było sporo, dojrzewały powoli w pełni lata, ale wiele z nich było jeszcze zielonych, gdy nadeszły pierwsze przymrozki. Liczba dojrzałych owoców, które zebrałem, nie zasłużyła na swoją nazwę i została pobita przez ‘Apero’.

■ **Całkowity plon:** 1,1 kg

‘Crimson Crush’

Ten średniej wielkości pomidor został wyhodowany specjalnie do uprawy pod gołym niebem i charakteryzuje się dużą odpornością na zarazę i inne choroby.

Podobnie jak wszystkie średniej wielkości czerwonoowocowe pomidory biorące udział w testach, ta odmiana radziła sobie całkiem nieźle, chociaż nie najlepiej. W porównaniu z odmianami koktajlowymi i befsztykowymi jej smak był trochę mdły, ale chciałbym ją przetestować ponownie za rok pod kątem zarazy.

■ **Całkowity plon:** 1,2 kg

eprasa.pl 53dab403e3

“Wzrost tej odmiany był raczej przeciętny niż magiczny, a liczba owoców, które dojrzały przed przymrozkami – niewielka”

‘Green Zebra’

Ten pomidor sałatkowy po dojrzeniu utrzymuje żółto-zielone paski. Moja ulubiona odmiana pod względem smaku i wyglądu. Od lat uprawiam ją pod chmurką, zarówno na południu, jak i na północy Anglii.

Owoce w testach dojrzewały wolniej niż zwykle i rosły do ogromnych rozmiarów w naszej zatrzymującej wodę ilasto-gliniastej ziemi, co wpłynęło na wagę zbiorów. Mieliśmy mnóstwo wyśmienitych owoców.

■ **Całkowity plon:** 4,1 kg

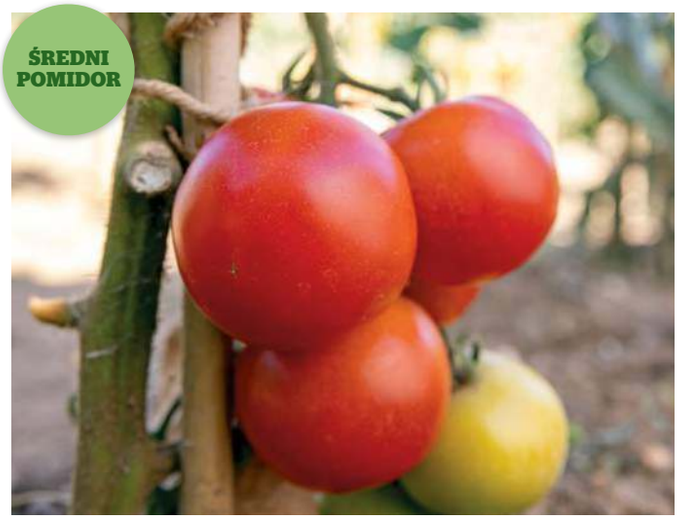

‘Moneymaker’

Popularna odmiana o czerwonych owocach średniej wielkości do uprawy na zewnątrz. ‘Moneymaker’ dobrze radzi sobie nawet na dużych wysokościach.

Rośliny w moich testach rosły dobrze i miały dużą liczbę wyrównanych owoców, które dojrzewały dość wolno w porównaniu do innych odmian. Ta odmiana radziła sobie całkiem nieźle, choć nie rewelacyjnie, jeśli chodzi o liczbę dojrzałych do zbioru owoców. Planuję przetestować ją ponownie w przyszłości.

■ **Całkowity plon:** 1,5 kg

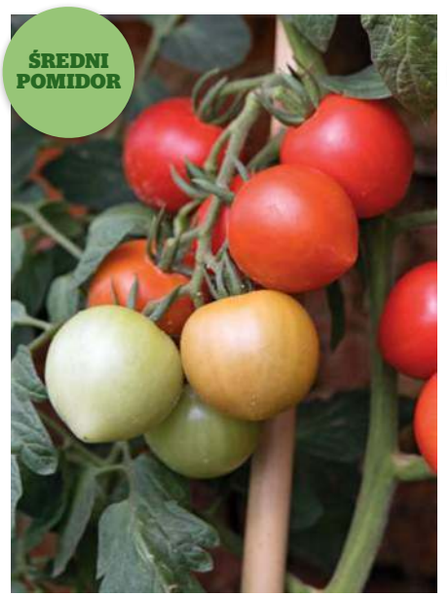

‘Mountain Magic’

Najwyraźniej jest to jeden z najbardziej odpornych na choroby średnich pomidorów, jakie można uprawiać w gruncie. Mam nadzieję, że takie odmiany miały w tym roku urlop, ponieważ podobnie jak w przypadku ‘Crimson Crush’ i ‘Moneymaker’ wynik był rozsądny, lecz nie niesamowity.

Chociaż jego wzrost był raczej przeciętny niż magiczny, a liczba owoców, które dojrzały przed przymrozkami – niewielka, to te, które dojrzały, miały najlepszy smak.

■ **Całkowity plon:** 2,3 kg

‘Burlesque’

Ogromne, aromatyczne pomidory befsztykowe produkowane przez tę roślinę mają wyjątkowo miękką, cienką skórkę i świetnie nadają się do burgerów lub sosów.

Chociaż jest to odmiana zalecana do uprawy pod chmurką tylko na południu, owoce zaczęły dojrzewać dość szybko, aż do nadejścia chłodów. Nasada owoców może być nieco twarda, ale można ją łatwo odciąć. Ta odmiana jest moim najciekawszym odkryciem podczas testów.

■ **Całkowity plon:** 3,1 kg

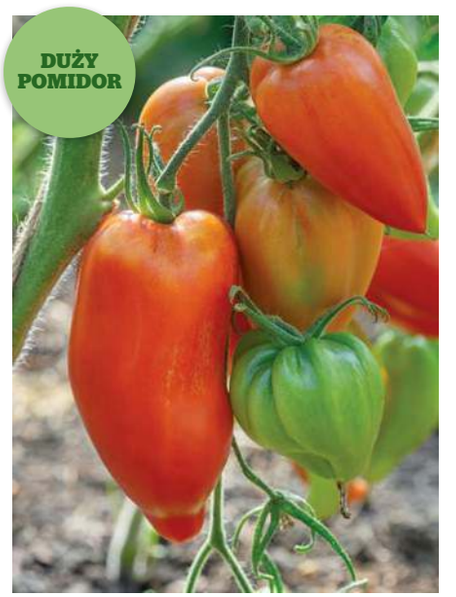

‘Harry’s Italian Plum’

Odmiana ta została wyhodowana do uprawy w gruncie w ciepłych warunkach. Owoce mają stałą wielkość i kształt oraz miękką, cienką skórkę. Zaczynały dojrzewać powoli, ale potem robiły to konsekwentnie, zapewniając stałą dostawę, chociaż wiele z nich trzeba było zebrać i ułożyć do dojrzenia na parapetach.

Owoce nadawały się do sosów, ale ich smak był nieco bardziej wodnisty od pozostałych.

■ **Całkowity plon:** 2,1 kg

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; NEIL HEPWORTH; JACK WALLINGTON

eprasa.pl 53dab403e3

Porównanie pomidorów krzaczastych

Te zwarte rośliny są łatwe w uprawie i dają dużo owoców – Jack przetestował trzy odmiany

Odmiany krzaczaste wymagają jedynie niewielkiego przycięcia, aby wpuścić światło i powietrze

Ze względu na niski wzrost i zwarty pokrój, krzaczaste pomidory doskonale nadają się do doniczek i małych przestrzeni. Wiele odmian to bujne, wcześnie dojrzewające pomidory koktajlowe, które zwykle mają dobrą odporność na zarazę lub przynajmniej dojrzewają, zanim zaraza zaatakuje w drugiej części sezonu. W porównaniu do wysokich odmian, zbiory z krzaczastych pomidorów mogą być utrudnione, ponieważ owoce są ukryte wśród liści. Najlepiej uprawiać je w pojemnikach, aby chronić owoce przed brudem.

W moim doświadczeniu rozmiar i liczba owoców na roślinach uprawianych na zewnątrz były znacznie większe w porównaniu z rosnącymi w tunelu foliowym. Zdecydowanie najwięcej owoców wydała odmiana 'Losetto', z której plon na świeżym powietrzu wyniósł 2 kg (w porównaniu do 1,3 kg w tunelu foliowym). Uprawiany na zewnątrz 'Koralik' dał imponujący plon 1,8 kg, a jego owoce dojrzewały lepiej w porównaniu do tych w foliowym tunelu (z którego plon ważył 730 g), dlatego szczególnie polecam tę odmianę. 'Banana Legs' nie dojrzewała na zewnątrz tak dobrze jak dwie poprzednie odmiany, ale dała plon 1,6 kg owoców w gruncie i 620 g owoców w tunelu foliowym.

"'Losetto' wydał zdecydowanie najwięcej owoców, a zbiory z gruntu wyniosły dwa kilogramy"

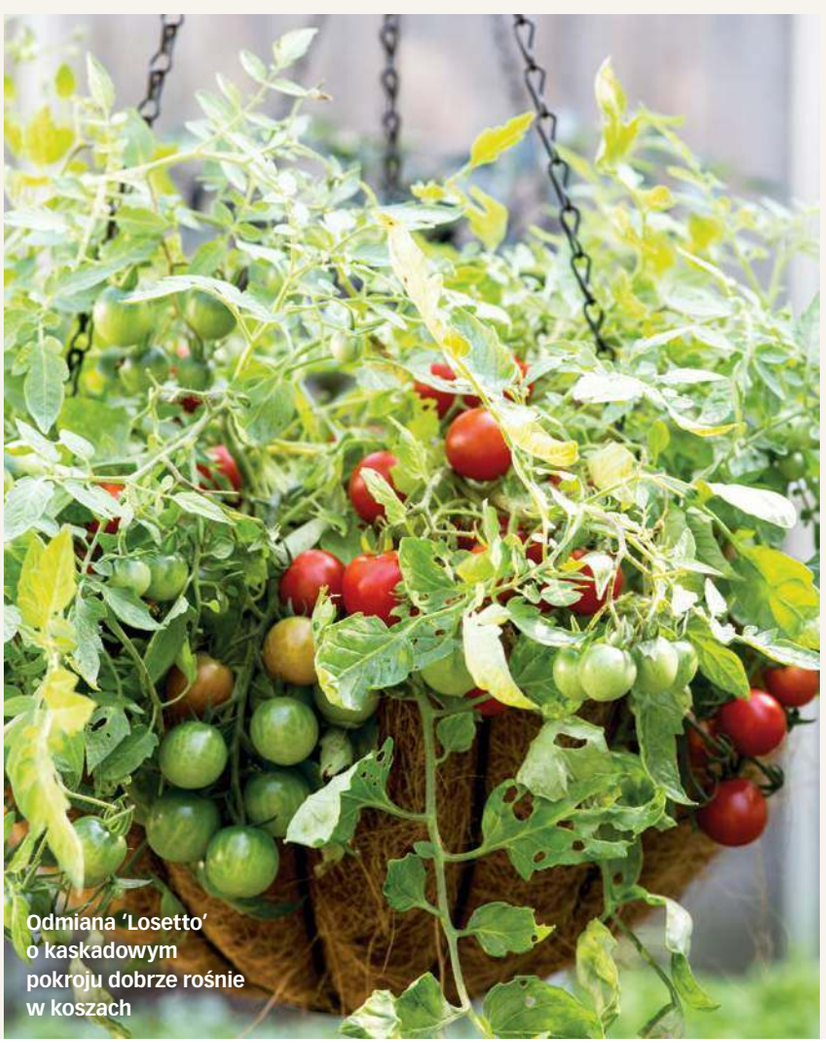

Odmiana 'Losetto' o kaskadowym pokroju dobrze rośnie w koszach

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; NEIL HEPWORTH

eprasa.pl 53dab403e3

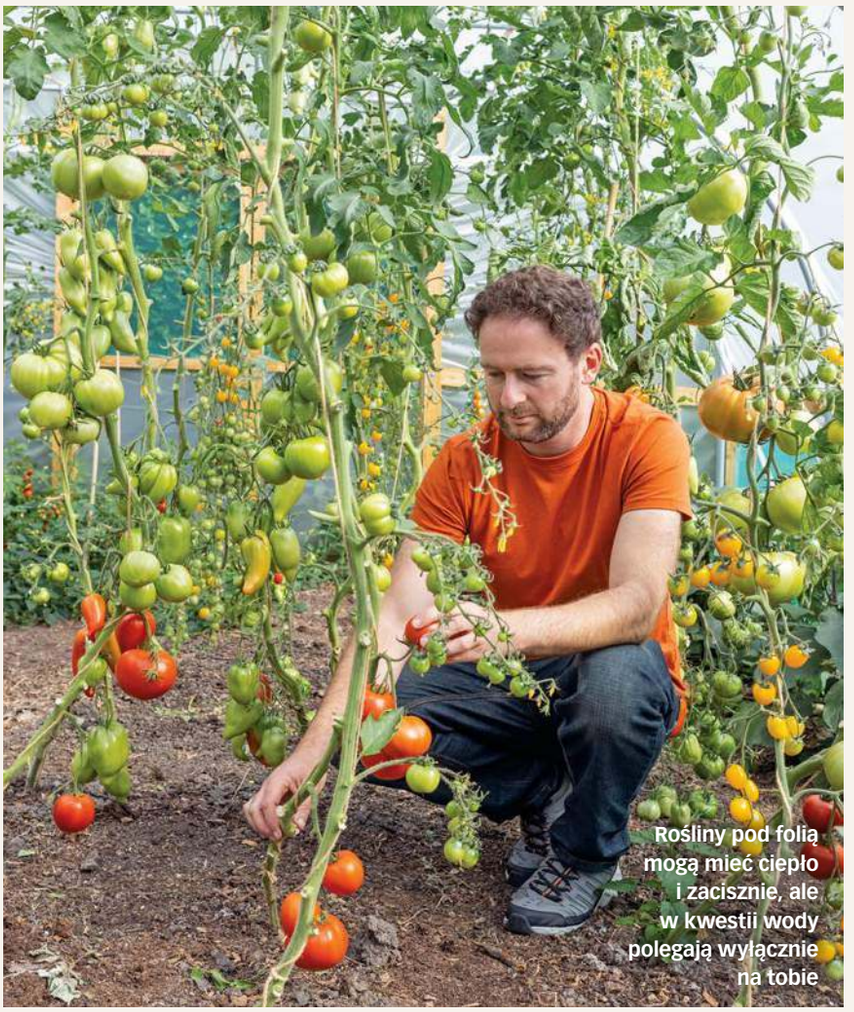

Rośliny pod folią mogą mieć ciepło i zacisznie, ale w kwestii wody polegają wyłącznie na tobie

Pod chmurką kontra pod folią

Jack uprawiał wszystkie odmiany także pod folią: oto ich porównanie z uprawami na świeżym powietrzu

W ramach doświadczenia posadziłem drugi zestaw wszystkich 16 odmian pomidorów w tunelu foliowym. Większość zachowywała się podobnie na zewnątrz i pod folią, chociaż prawie wszystkie odmiany rodziły znacznie większe owoce na zewnątrz. Było to spowodowane niemal nieograniczonym dostępem do wody po (czasami ulewnych) opadach deszczu pod koniec lata. W miarę wzrostu owoców problemem może być ich pękanie, ale u niewielu odmian faktycznie wystąpiło, być może dlatego, że ziemia była równomiernie wilgotna… co sugeruje, że być może zbyt skąpo podlewam rośliny w tunelu.

Oprócz pomidorów krzaczastych, które lepiej rosły i dojrzewały w gruncie, większość odmian dojrzewała szybciej pod folią, ale u odmian koktajlowych 'Apero', 'Golden Crown' i 'Sungold' różnica pomiędzy roślinami pod gołym niebem i pod folią była niewielka.

Uważam, że pomidory befsztykowe i śliwkowe lepiej nadają się do uprawy pod osłonami lub przynajmniej w najbardziej osłoniętych, słonecznych miejscach w ogrodach na północy kraju. Z moich wcześniejszych doświadczeń na londyńskiej działce wynika, że większość pomidorów doskonale poradzi sobie na południu.

Jednym z celów doświadczenia było sprawdzenie, które odmiany będą odporne na zarazę ziemniaka, ale ze względu na gorące i suche warunki, jakie panowały latem zeszłego roku, żadna odmiana nie została porażona chorobą. W tym sezonie wegetacyjnym planuję ponownie przetestować najbardziej odporne na zarazę średnioowocowe odmiany pomidorów.

"Oprócz pomidorów krzaczastych większość odmian dojrzewała szybciej pod folią"

Wysiej po 2-3 nasiona w jednej komórce, a później usuń najsłabsze siewki

Łatwy wysiew

Jak zapewnić roślinom dobry start

Jeśli jeszcze tego nie zrobiłeś, zamów nasiona już teraz, aby latem mieć obfite zbiory pomidorów. Sprawdź, czy w opisach jest wzmianka „nadaje się do uprawy gruntowej" i czy są odporne na zarazę i inne choroby.

Bądź realistą, jeśli chodzi o liczbę roślin, na które masz miejsce. Kilka wysokowydajnych odmian może zapewnić duży sukces. Pomidory wysoko rosnące (o ciągłym wzroście) powinny rosnąć przy palikach lub innych podporach, dzięki czemu będą zajmowały mało miejsca, ale są podatne na silne wiatry, podczas gdy pomidory krzaczaste (często nazywane samokończącymi) są niższe, ale bardziej rozłożyste.

Wysiej nasiona głębokość 1-2 mm w terminie od marca do początku kwietnia, do pojedynczych małych doniczek lub wielodoniczek wypełnionych podłożem bez torfu. Nawodnij przez podsiąkanie w misce z wodą przez kilka minut – jeśli użyjesz konewki, możesz wypłukać nasiona. Alternatywnie wysiej nasiona do kuwety, a później przepikuj siewki do doniczek, gdy pojawią się już pierwsze liście właściwe (druga para liści).

Nakryj wysiewy, aby utrzymać wilgoć i ustaw je na słonecznym, ciepłym parapecie, najlepiej na macie grzewczej lub w nagrzanej mnożarce, chociaż zwykle sprawdza się miejsce w pobliżu kaloryfera. Zdejmij pokrywę, gdy zobaczysz zielony kolor.

Przesadź siewki do dwulitrowych doniczek, gdy pojawią się na nich co najmniej dwie pary właściwych liści. Ja zagłębiam pędy w ziemi do wysokości pierwszych prawdziwych liści, co pobudza wszystkie wyciągnięte sadzonki do wytworzenia dodatkowych korzeni wzdłuż łodyg.

Aklimatyzację roślin do warunków zewnętrznych rozpocznij w maju lub na początku czerwca, kiedy minie ryzyko przymrozków. Jeśli mieszkasz na południu, sadź w osłoniętym miejscu. Jeśli masz ogród na północy, najlepiej przez kilka tygodni korzystać z nieogrzewanej szklarni. W połowie czerwca pomidory powinny być gotowe do wysadzenia.

ODWIEDŹ www.GardenersWorld.com/vegetable po więcej porad dotyczących siewu i uprawy w warzywniku

ZDJĘCIA: NEIL HEPWORTH; AMANDA RAWLING

eprasa.pl 53dab403e3

Bezproblemowe zbiory

W swojej nowej serii **Jack Wallington** pokaże ci, jak uzyskać duże zbiory przy niewielkim wysiłku. Zaczyna od tego, jak wybrać rośliny, co teraz wysiać i jak przygotować glebę.

Jack Wallington jest autorem książki *A Greener Life* oraz organicznym ogrodnikiem, który uprawia ogród na wietrznym wzgórzu w Pennines w hrabstwie West Yorkshire. Jego ogród warzywny jest domem dla wielu dzikich zwierząt, owadów i polnych kwiatów.

ZDJĘCIA: AMANDA RAWLING

Przez całą zimę z niecierpliwością czekam na marzec, kiedy moje parapety i tunel foliowy mogą zacząć wypełniać się zieloną energią kiełkujących siewek.

Dwa lata temu przeprowadziliśmy się z wygodnych warunków południowego ogrodu na odsłonięte, podmokłe zbocze wzgórza w Yorkshire. Zimy są tu surowe i z pewnością bardziej lodowate; skracają nasz sezon wegetacyjny, ale mniej niż oczekiwałem, głównie z powodu zmian klimatycznych.

Uwielbiam naszą działkę, ale nie jestem jej zakładnikiem. Idealne ścieżki i gleba wolna od chwastów nie są moim celem. Zamiast tego wypełniam ją organicznymi warzywami, aby zarosły niechciane rośliny, ograniczając tym samym pielenie i sprawiając, że nasze talerze są pełne jedzenia. Aby osiągnąć to pracując kilka godzin tygodniowo, po wymagającej pracy na pełny etat, skupiam się na uprawach o wysokiej wydajności i wymagających niskiego nakładu pracy. Oznacza to maksymalną ilość jedzenia przy minimalnej ilości poświęconego czasu i miejsca. Przez lata doskonaliłem sprytne rozwiązania, badając najlepsze uprawy i techniki – nie mogę się doczekać, aby się nimi z wami podzielić.

Zbiory

Marzec, z dłuższymi dniami, okresami ocieplenia i głośniejszym śpiewem ptaków w okolicach równonocy, daje odczuć zimę przechodzącą w wiosnę. Ostrożnie zaplanuj to trudne przejście, aby cieszyć się sezonowymi posiłkami. W zeszłym roku wysiałem wszystkie poniższe rośliny na początku kwietnia i miałem co zbierać przez jedenaście miesięcy.

Fioletowe brokuły gałązkowe 'Early Purple Sprouting' to jedna z moich ulubionych odmian. Dla dwóch dorosłych osób uprawiamy od sześciu do ośmiu roślin, aby uzyskać obfitość słodkich, odżywczych pędów; jedna roślina wystarcza na kilka posiłków. Ścinaj fioletowe różyczki brokuła mniej więcej na długość sekatora, 15-20 cm, zanim otworzą się pąki kwiatowe. Uprawiam raczej fioletowe odmiany niż zielone, aby cieszyć się ich kolorem, który utrzymuje się po usmażeniu, a zielenieje podczas gotowania lub gotowania różyczek na parze.

Boćwina 'Rhubarb' jest najbardziej różowym warzywem na działce i jest jedną z moich podstawowych roślin zapewniających wysoką wydajność przy niskim nakładzie pracy, tuż obok **jarmużu** 'Red Russian' i 'Nero di Toscana'. Te odmiany o gładkich liściach nie posiadają kryjówek dla mszyc, w przeciwieństwie do jarmużu kędzierzawego, co oszczędza czas podczas czyszczenia. Zbieraj dolne liście, aby pobudzić rośliny do dalszego wzrostu.

Czosnek niedźwiedzi pojawia się teraz na obszarach leśnych – zbieraj małe garści liści, aby doprawić smażone dania, zupy i domową zieleninę [dotyczy Wielkiej Brytanii; w Polsce czosnek niedźwiedzi od 2004 roku objęty jest częściową ochroną gatunkową. Nie można zbierać go bez stosownego zezwolenia – red.].

3 warzywa do małego ogródka

Wysokie pomidory
Jarmuż
Boćwina

W przypadku boćwiny najpierw oberwij zewnętrzne liście, aby pobudzić roślinę do wytwarzania nowych od środka

ZDJĘCIA: NEIL HEPWORTH

eprasa.pl 53dab403e3

Sadzenie

Sadzę większość rozsad warzyw na zewnątrz w cieplejszym kwietniu, wykorzystując marzec, aby skupić się na wzbogaceniu **grządki ziołowej** o nowe smaki. Po posadzeniu, odporny rozmaryn, tymianek, szałwia i laur utworzą silne wieloletnie krzewy. Wytwarzają więcej liści, niż kiedykolwiek będziesz potrzebować, co czyni je jednymi z najlepszych dla planety roślin jadalnych do uprawy. Gdy rosną w ziemi, nie wymagają podlewania, a posadzone w dużych doniczkach o średnicy 30-40 cm tolerują zapominalskich ogrodników. Zioła uprawiane we własnym ogrodzie pozwalają uniknąć kosztów pakowania i transportu sklepowych ziół, a do tego są atrakcyjne i pozwalają zaoszczędzić znaczne kwoty pieniędzy.

Szczypiorek to zioło o wysokiej wydajności i niskim nakładzie pracy. Jest łatwy w uprawie i urośnie w miejscach częściowo zacienionych, choć preferuje stanowisko słoneczne. Idealny do małych przestrzeni, szczypiorek z powodzeniem będzie rósł w doniczkach i skrzynkach okiennych, wytwarzając również atrakcyjne **jadalne kwiaty**. Posadź kępę teraz, aby uzyskać nieograniczony zbiór. Podziel ją w przyszłym roku, aby się rozrosła.

Koniec miesiąca to czas na sadzenie **wczesnych ziemniaków**. Uprawiam odmianę 'Swift', aby uzyskać pyszne, szybko rosnące młode ziemniaki. Posadź bulwy na głębokość 10 cm i w odległości 30 cm od siebie, w rzędach oddalonych od siebie o 60 cm, aby umożliwić pielenie i podsypywanie w kolejnych miesiącach.

Posadź kępy szczypiorku i bardziej niezwykłych ziół, takich jak pachnotka, już teraz, aby latem uzyskać plony i piękne kwiaty

REKLAMA

KONFERENCJA

GARDEN MASTERCLASS POLSKA

OGRODY
NA NOWE CZASY
Wyzwania. Możliwości. Perspektywy

23 marca 2024, Warszawa

Konferencję poprowadzą

MAJA POPIELARSKA i NOEL KINGSBURY

www.gardenmasterclasspolska.org

NIGEL DUNNETT
Future Nature. Komponowanie nowoczesnego krajobrazu miasta

BOŻKA PIOTROWSKA
Rola fotografii w pracy architekta krajobrazu

PIOTR BANASZCZAK
W poszukiwaniu nowych drzew i krzewów w czasach zmieniającego się klimatu

ŁUKASZ ŁUCZAJ
Mój dziki leśny ogród

eprasa.pl 53da040e3

NA ZEWNĄTRZ
Wysiej bób w glebie zasilonej kompostem ogrodowym – mrozoodporna odmiana 'Aquadulce Claudia' jest idealna na chłodne stanowiska

"Skupiam się na wysokowydajnych uprawach o niskim nakładzie pracy i korzystam ze sprytnych sztuczek"

Wysiewaj w domu i na zewnątrz

Marzec rozpoczyna kilkumiesięczny okres intensywnych wysiewów. Ponieważ ziemia jest nadal dość zimna, zwłaszcza w rejonach północnych, większość nasion warzyw wysiewam na parapetach lub w tunelu foliowym.

Na początku miesiąca w kuwetach w moim tunelu foliowym (inspekt lub parapet też są w porządku) wysiewam **warzywa liściowe**, w tym sałatę, pak choi, szpinak i musztardowce, by móc posadzić je w kwietniu. Aby zmniejszyć ilość wykorzystywanego plastiku, korzystam z blokera gleby (kostkarki), który kompresuje podłoże w ciasne kostki. Umieszczam je w kuwecie wielokrotnego użytku, wysiewam nasiona do każdej kostki, przykrywam podłożem, a następnie podlewam od dołu.

W tunelu wysiewam również **kapustę** 'April', **brukselkę** 'Groninger' i 'Rubine' oraz **jarmuż** do drewnianych kuwetek na głębokość 1 cm, rozmieszczając nasiona w odległości 7 cm od siebie (możesz też użyć doniczek o średnicy 7 cm). Wykiełkowane rośliny przed sadzeniem przeniosę na zewnątrz do osłoniętego, słonecznego miejsca.

W połowie marca na ciepłym, słonecznym parapecie wysiewam **pomidory** i **bakłażany** do siedmiocentymetrowych doniczek. Przykrywam pokrywką dla zapewnienia wilgotności. Zdejmuję ją po wykiełkowaniu nasion. Mata grzewcza przyspieszy kiełkowanie, chociaż nie jest konieczna.

Jeśli mamy wczesną wiosnę, a temperatury w nocy utrzymują się na poziomie 5°C, wysiewam odporne na chłód warzywa, takie jak **tradycyjne odmiany groszku** w rzędach oddalonych od siebie o 5 cm i głębokich na 4 cm oraz **bób** 'Aquadulce Claudia' w odległości 20 cm od siebie, na głębokość 5 cm.

Również w marcu, wsiewam na zewnątrz pierwszą partię **buraków ćwikłowych, boćwiny** (obie na głębokość 2,5 cm) i **rzepy** (na głębokość 1 cm), w odległości 10 cm od siebie w rzędach oddalonych o 30 cm. Siewki boćwiny należy przerzedzić co 20-30 cm.

3 szybko rosnące warzywa *do cyklicznego wysiewu*

Sałata (odmiany na cięte listki)
Rzodkiewki
Buraki ćwikłowe

WEWNĄTRZ
Jeśli pogoda jest jeszcze chłodna, wysiewając groszek w domu, możesz zapewnić mu lepszy start oraz ochronić go przed głodnymi myszami

ZDJĘCIA: NEIL HEPWORTH; AMANDA RAWLING

eprasa.pl 53dab403e3

POWYŻEJ Skróć czas spędzony na pieleniu, obsadzając każdy kawałek ziemi i starając się nie dopuścić do rozsiania się chwastów

PO PRAWEJ Zaplanuj co i kiedy wysiać, korzystając z terminów siewu na opakowaniach nasion. Stwórz z tego miesięczne listy, aby mieć kalendarz siewu

Prace

Przygotuj miejsca sadzenia, **odchwaszczając** je z pomocą widełek, a następnie rozłóż **2-3 centymetrową warstwę kompostu ogrodowego** lub przekompostowanego obornika, aby zwiększyć ilość składników odżywczych i poprawić retencję wody. Ten ostatni najlepiej pozostawić na kilka miesięcy, ale w kompoście możesz sadzić od razu.

Jeśli jeszcze tego nie zrobiłeś, poświęć około godziny na **narysowanie wstępnych planów** i **zamówienie dodatkowych nasion**. Sporządź listę roślin, które chcesz uprawiać, zgodnie z datami ich siewu, aby stworzyć kalendarz. Pomoże to uzyskać maksymalne zbiory z każdej grządki poprzez wysiewanie jednej rośliny po drugiej – rzodkiewki, szpinak i sałaty są dobrymi roślinami do uzupełnienia pustych miejsc.

Na planie zanotuj, gdzie w tym roku będą rosły różne rodzaje upraw, grupując je w następujący sposób:

- **Groch i fasola**
- **Kapustne** (jarmuż, kapusta, brokuły itp.)
- **Ziemniaki i pomidory**
- **Warzywa korzeniowe**
- **Cebula, czosnek, pory**
- **Dynie i cukinie**
- **Warzywa liściowe**

W następnym roku możesz zastosować zmianowanie, aby ograniczyć choroby gleby i szkodniki oraz zrównoważyć poziom składników odżywczych w glebie na przestrzeni lat, ponieważ każda grupa warzyw pobiera z gleby inne składniki. Jeśli, podobnie jak ja, praktykujesz metodę „bez kopania" i co roku uzupełniasz składniki odżywcze ściółkując kompostem, wówczas płodozmian nie zawsze jest konieczny; choć z powyższych powodów nadal go stosuję.

ODWIEDŹ www.GardenersWorld.com/grow-veg po więcej porad na temat łatwych w uprawie roślin z nasion

ZDJĘCIA: NEIL HEPWORTH; AMANDA RAWLING

eprasa.pl 53dab403e3

Małgorzata Kalemba-Drożdż – dr biochemii, autorka książek botaniczno-kulinarnych: *Jadalne kwiaty, Pyszne chwasty, Skarby ogrodu, Smakowite drzewa, Różane przepisy.* Laureatka AIG Prix Międzynarodowej Akademii Gastronomicznej.

Od forsycji wiosna się zaczyna

Forsycje (*Forsythia*) to ozdobne krzewy z rodziny oliwkowatych pochodzące z Chin. Do Europy zostały przywiezione przez Roberta Fortune'a, niesławnego „łowcę roślin", który znany jest przede wszystkim z wykradzenia Chińczykom tajemnicy czarnej herbaty i zaimplementowania przemysłu herbacianego do Indii. Te rozkwitające na żółto krzewy zostały nazwane na cześć szkockiego botanika Williama Forsytha, naczelnego ogrodnika króla Jerzego III, jednego z członków założycieli Królewskiego Towarzystwa Botanicznego.

Najpopularniejszym w Polsce gatunkiem forsycji jest forsycja pośrednia (*F.* x *intermedia*); to krzyżówka forsycji zwisłej (*F. suspensa*) i zielonej (*F. viridissima*). Jej liczne żółte kwiaty o czterech długich płatkach widowiskowo ożywiają wczesno wiosenne ogrody i parkany.

Chimeryczny smakołyk

Długo nie mogłam dojść do porozumienia z forsycjami jako surowcem kulinarnym – niestety miałam pecha i cały czas trafiałam na wyjątkowo gorzkie egzemplarze. Żeby zjeść z przyjemnością danie z dodatkiem forsycji warto popróbować kilku krzewów, żeby znaleźć ten najmniej gorzki, a przede wszystkim obrywać same korony bez dna kwiatowego. Napar z kwiatów forsycji ma dość zaskakująco przyjemny owocowy smak, choć kwiaty zbierane w chłodne dni rozczarowują zupełnym brakiem aromatu.

Warto włączyć kwiaty forsycji do diety jako wiosenny suplement bogaty w rutynę (cukrowa pochodna kwercetyny) i karotenoidy. Stosowanie forsycji zwisłej (głównie niedojrzałych owoców) jest ugruntowane w tradycyjnej medycynie chińskiej – od 4000 lat uznawana jest za jedno z pięćdziesięciu podstawowych ziół leczniczych. Forsycje zawierają pinorezynol, fillirynę (w liściach), forsytozyd A (w owocach), forsytynę, a także syringinę (w korze), dzięki czemu wykazują działanie przeciwzapalne, neuroprotekcyjne, moczopędne, rozkurczowe, przeciwmiażdżycowe, hepatoprotekcyjne i przeciwcukrzycowe.

ZDJĘCIA: MAŁGORZATA KALEMBA DROŻDŻ, COCO / ADOBESTOCK

eprasa.pl 53dab403e3

Koktajl z pokrzywy i forsycji

SKŁADNIKI

- garść młodych liści pokrzywy (*Urtica dioica*)
- garść kwiatów forsycji (*Forsythia* × *intermedia*)
- nieduży dojrzały banan
- sok z połowy cytryny
- sok tłoczony z jabłek do 400 ml

PRZEPIS

Pokrzywę zbieraj w rękawiczkach, bo niezależnie od tego, jak jest młoda, zawsze parzy. Dokładnie opłucz w zimnej wodzie. Kwiaty forsycji oberwij z gałązek, starając się usunąć zielone części. Zmiksuj wszystkie składniki na gładki koktajl i od razu wypij.

Forsycjowe masło na słodko i na ostro

SKŁADNIKI

- 1 szklanka kwiatów forsycji
- kostka masła
- 1 łyżeczka startego chrzanu
- szczypta soli
- 50-80 g cukru pudru
- sok z połowy cytryny

PRZEPIS

Kwiaty forsycji oberwij z gałązek, dokładnie usuwając zielone części. Masło wyjmij z lodówki, żeby zmiękło. Kwiaty forsycji utrzyj w makutrze lub blenderze z opcją mielenia. Moim zdaniem użycie makutry pozwala na szybsze i dokładniejsze utarcie większych ilości kwiatów. Dokładnie utrzyj forscyję z masłem.

Do porcji pikantnej dodaj szczyptę soli i świeżo starty chrzan. Dokładnie wymieszaj.

Do porcji słodkiej dodaj cukier i sok z cytryny. Utrzyj na puszysty krem, którego możesz użyć jako bazy do przygotowania słodkich babeczek lub kremu do ciastek.

eprasa.pl 53dab403e3

CZAS NA PRZYCINANIE

Wiosnę czuć już w powietrzu, więc **Frances Tophill** wyjaśnia, co można teraz przyciąć

Coraz cieplejsze dni budzą do życia motyle – latają już cytrynki, ceiki i pawiki – oraz pszczoły i muchy, które także są zapylaczami. Wszystkie szukają nektaru w pierwszych kwiatach. Pod drzewami liściastymi zaczynają wyrastać zawilce gajowe, rozwijają się pierwsze kwiaty wiśni, a tarnina jest już w pełni kwitnienia. W regionach z łagodniejszą pogodą witamy ponownie dzikie kwiaty, takie jak gwiazdnica, miodunka i lepnica. Szykuj się do zbiorów ostatnich zimowych warzyw, takich jak cykoria, jarmuż i por na rozpoczęcie sezonu regularnego koszenia trawnika (chyba, że chcesz mieć wysoką trawę) i wysiewy nasion kwiatów i warzyw na nadchodzący sezon. Ptaki, takie jak gawrony i pierwiosnki, będą teraz wyjątkowo hałaśliwe. Nadeszła wiosna!

W miarę upływu miesiąca zbliża się czas rozpoczęcia cięcia roślin wrażliwych na zimno. Trawy ozdobne i wrażliwe na mróz krzewy można bezpiecznie przycinać zanim wypuszczą pąki i zaczną aktywnie rosnąć, ale gdy minie ryzyko silnych mrozów. To ostatnia szansa na cięcie w okresie spoczynku, bo w niektórych miejscach rośliny mogły się już w pełni wybudzić.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM

Przytnij trawy zasychające na zimę, aby zrobić miejsce dla nowych przyrostów

Cięcie traw ozdobnych

Trawy ozdobne zasychające na zimę każdej wiosny wypuszczają nowe pędy. Najpierw wyrastają smukłe liście, a później pojawiają się pędy kwiatostanowe. W miarę upływu roku zieleń zmienia się w brąz, który towarzyszy nam przez zimę. Stare źdźbła należy wiosną wyciąć przy ziemi, aby cykl mógł zacząć się od początku.

Przytnij teraz te rośliny

Teraz należy przyciąć gatunki ozdobne zimą, aby zrobić miejsce dla rozwijających się nowych pędów i tym samym dać roślinom pełny sezon wegetacyjny na rozwój wszystkich swoich zalet na następną zimę.

JEŻYNA (OZDOBNA) Przytnij do samej ziemi gatunki, takie jak jeżyna białopędowa (*Rubus cockburnianus*). Wkrótce zacznie wypuszczać nowe przyrosty.

FORSYCJA Należy ją przyciąć, gdy tylko przekwitną jej wspaniałe żółte kwiaty. Jeśli się z tym spóźnisz, to przyszłym roku będzie miała mniej kwiatów.

MELIANTHUS MAJOR Wytnij wszystkie miękkie, brązowe lub uszkodzone pędy. Ten gatunek odrasta każdego roku.

PIWONIA DRZEWIASTA Jest wrażliwa na zimne wiatry, dlatego teraz jest dobry moment na zmniejszenie jej rozmiarów, usunięcie martwych pędów lub prześwietlenie.

Tych roślin nie przycinaj

Cięcie różaneczników odłóż do czasu, gdy kwiaty zaczną przekwitać

✗ **BRZOZA** Wiosną ze świeżych ran kapie mnóstwo soku (klony zachowują się podobnie).

✗ **LILAK** Przytnij go po kwitnieniu, ponieważ, jeśli zrobisz to teraz, prawdopodobnie w tym sezonie nie wyda pąków kwiatowych lub będzie ich niewiele.

✗ **RÓŻANECZNIK** Również pozbawisz go pąków kwiatowych, jeśli teraz wykonasz cięcie. Zamiast tego poczekaj do zakończenia kwitnienia.

✗ **PRUSZNIK** Nie należy teraz ciąć zimozielonych pruszników, choć jest to doskonały czas na cięcie gatunków zrzucających liście.

✗ **ŚLIWY** Teraz jest zbyt zimno i mokro, aby je przycinać – zaczekaj do początku lata

eprasa.pl 53dab403e3

Ścinanie traw ozdobnych

Wiosną przytnij krótko suche źdźbła rozplenicy, aby pobudzić ją do wzrostu

Trawy ozdobne o tej porze roku tworzą dziwaczny, sflaczały i bezbarwny bałagan. Jednak wśród tych martwych liści znajdują się schludne małe kopczyki, które lada chwila eksplodują nowymi, wiosennymi przyrostami.

Właściwa pora ma tutaj kluczowe znaczenie. Trzeba wyciąć stare przyrosty, gdy minie ryzyko silnych mrozów i wybudzą się zimujące zwierzęta, ale zanim zaczną się rozwijać nowe pędy. Trawy zasychające na zimę, w tym różne odmiany wydmuchrzycy, miłki, trzcinnika, hakonechloi, miskanta i sporobolusa, właśnie teraz należy potraktować sekatorem.

Krok po kroku

1 **OCEŃ** rośliny, aby upewnić się, że są w odpowiedniej fazie wzrostu – mają brązowe liście i nie widać jeszcze zielonych pędów. Załóż rękawice, aby ochronić skórę przed ząbkowanymi krawędziami liści.

2 **WYTNIJ** zeszłoroczne suche, brązowe łodygi i liście, starając się uzyskać kształt kopczyka. Lepiej przyciąć trawy trochę za wysoko, niż zbyt nisko.

3 **WYRWIJ** resztę pojedynczych suchych liści z kępy, ale rób to w rękawicach. Wyciętą trawę przeznacz na kompost lub ściółkę, albo zostaw ją dla ptaków budujących gniazda.

Dobra rada

Brązowe liście mają wysoką zawartość węgla. Zazwyczaj zielone ścinki, np. świeżo skoszona trawa, zawierają dużo azotu, który wspomaga wzrost roślin. Tworzą też świetny kompost, ale nie nadają mu struktury, którą zapewnia bogaty w węgiel brązowy materiał. Bez niego kompost może być mulisty. Ścinki traw ozdobnych dobrze się sprawdzą, jeśli będą ułożone warstwami na pryzmie kompostu pomiędzy zielonym materiałem. Są także ważną częścią upraw zakładanych na kompoście, np. hugelkultury.

Resztki traw ozdobnych dodaj do kompostu

W ten sposób przytnij także

Trawy ozdobne zasychające na zimę są podobne do bylin zielnych, takich jak:

- Liliowiec
- Trytoma
- Kocimiętka
- Mak wschodni (jego ścinamy późnym latem po kwitnieniu)
- Kosaćca syberyjskiego traktuje się dokładnie w ten sam sposób, szczególnie te okazy, którym na zimę zostały ozdobne nasienniki i suche liście chroniące je przed mrozem.

Trawy ozdobne zasychające na zimę

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Kwitnienie							■	■	■	■	■	■
Cięcie			■	■								

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; GETTY/TEVARAK

eprasa.pl 53dab403e3

Posadź teraz w donicach przechowywane przez zimę karpy dalii, ale nadal trzymaj je w pomieszczeniu do czasu, aż miną ostatnie przymrozki

Marzec u Monty'ego

Wraz z nastaniem marca i wydłużającymi się dniami, dociera do nas coraz więcej światła słonecznego i pomimo że nadal często bywa zimno, żeby nie powiedzieć mokro, wietrznie i nieprzewidywalnie, wszystkie rośliny z chęcią zaczną rosnąć, gdy tylko nadarzy się okazja.

Wyciągam moje karpy dalii z pomieszczenia, w którym zimowały, przeglądam je, by sprawdzić, czy nie ma wśród nich zgniłych lub wyschniętych bulw, po czym sadzę je w doniczkach. Pozostawiam je w pomieszczeniu na kolejne dwa miesiące, a następnie – gdy są już wystarczająco zahartowane, a na dworze mija ryzyko wystąpienia przymrozków – wysadzam do ogrodu. W Longmeadow dzieje się to zazwyczaj w połowie maja.

Sadzę je w doniczkach z podłożem uniwersalnym bez torfu, tak by były tylko lekko nim przykryte. Jeśli bulwy są małe, umieszczam w jednej doniczce po dwie tej samej odmiany, aby po wyrośnięciu stworzyły większą roślinę.

Po porządnym podlaniu trafiają do zimnego inspektu lub szklarni. Następnie w maju będę je hartować przez dwa tygodnie, po czym przesadzę w miejsce docelowe lub do bardziej dekoracyjnych donic.

ZDJĘCIA: JASON INGRAM

ZOBACZ jak Monty obsadza donice wiosennymi kwiatami na **www.GardenersWorld.com/spring-pot**

eprasa.pl 53dab403e3

Posadź szalotki

Uważam, że szalotki są dla kucharza ważniejszym składnikiem niż cebula. Są słodsze, łatwiejsze w uprawie i bardzo dobrze się przechowują – w chłodnym, ciemnym, prawidłowo wentylowanym miejscu przetrwają nawet rok lub dłużej. W przeciwieństwie do cebulek dymek, z których każda przekształca się w dużą cebulę, szalotki tworzą gniazda, na które składać się może nawet kilkanaście cebulek potomnych.

Sadź je od razu do gruntu w odstępach co 22 cm, w rzędach oddalonych o 30 cm. Ułatwi to pielenie motyką. Nie przysypuj ich całkowicie ziemią – wierzchołki powinny wystawać ponad powierzchnię podłoża. Po posadzeniu zalecam przykryć je na kilka tygodni agrowłókniną, aż się dobrze ukorzenią, w przeciwnym razie ptaki zaczną wyciągać je z ziemi.

Jeśli jednak gleba jest nadal zbyt wilgotna lub nie masz jeszcze na nie miejsca w ogrodzie, możesz posadzić cebulki w multipaletach, umieszczając je odpowiednio głęboko w podłożu. Trzymaj w szklarni lub zimnym inspekcie, po czym wysadź na zewnątrz, gdy ziemia jest gotowa i nagrzana.

Podobnie jak w przypadku pozostałych roślin czosnkowatych, ważną rzeczą jest odchwaszczanie i regularne podlewanie. Istnieje wiele odmian szalotek, różniących się kształtem, kolorem i rozmiarem, jednak ja proponuję odmianę 'Longor' o podłużnych, zaróżowionych cebulkach oraz 'Meloine' o cebulkach okrągłych.

ODWIEDŹ
www.GardenersWorld.com/shallots po więcej informacji na temat sadzenia szalotek

Posadź cebulki szalotki w odchwaszczonej, zasilonej kompostem glebie, tak by wierzchołki wystawały ponad powierzchnię

eprasa.pl 53dab403e3

Usuń zaschnięte błoto i pozostałości skoszonej trawy, aby nie zapychały ostrzy

Sprawdź poziom oleju w kosiarce spalinowej i w razie potrzeby uzupełnij go

Wiosenna konserwacja kosiarki

Jeśli jeszcze tego nie zrobiłeś, warto przed rozpoczęciem kolejnego sezonu koszenia porządnie oczyścić i przeprowadzić konserwację kosiarki spalinowej. Przepłucz ją wodą i zeskrob zaschnięte błoto, zwłaszcza to znajdujące się na nożach i dokoła nich. Jeśli posiadasz kosiarkę spalinową, odkręć świece zapłonowe i wyczyść je za pomocą papieru ściernego lub wełny stalowej, aby usunąć osady z węgla. Jeśli po zimie zostało w niej jakieś paliwo, wylej je i wymień; uzupełnij też olej. W przypadku kosiarki akumulatorowej (przekonaliśmy się, że świetnie sobie radzą z koszeniem trawy), upewnij się, że baterie są naładowane.

Sprawdź wszystkie śrubki i bolce – powinny być dobrze dokręcone. Naoliw ostrza i wszystkie ruchome części, a jeśli to możliwe – odkręć ostrza, spiłuj wszelkie zadziory i naostrz je.

BUDLEJA

Każdego roku na początku marca radykalnie przycinam budleję. Ścinam wszystkie zeszłoroczne pędy na wysokość ok. 30 cm nad ziemią. Jeżeli twój krzew rośnie z dala od innych roślin, możesz niektóre pędy przyciąć do samej ziemi, jednak w przypadku tych znajdujących się na rabatach zauważyłem, że nowe przyrosty wyrastające po tak radykalnym cięciu przegrywają walkę o światło w konkurencji z otaczającymi je roślinami, w wyniku czego budleja nie chce kwitnąć i słabo rośnie.

Przeprowadź radykalne cięcie budlei, aby kwiaty rosły nieco niżej – łatwiej będzie ci je podziwiać, łącznie z zapylaczami, które chętnie do nich przylatują

Nie zapomnij

- Kontynuuj ściółkowanie roślin, zwłaszcza po wysadzeniu ich do gruntu, aby utrzymać je w dobrej kondycji
- Wysadź rozsadę bobu do gruntu, gdy rośliny wykształcą korzenie
- Dokarmiaj i podlewaj amarylisy po kwitnieniu
- Usuń chwasty z nawierzchni brukowanej i żwirowej

ODWIEDŹ **www.GardenersWorld.com/pruning** po więcej porad na temat przycinania krzewów

ZDJĘCIA: JASON INGRAM; TIM SANDALL

eprasa.pl 53dab403e3

KROK PO KROKU

Przytnij mrozoodporną fuksję

Przytnij teraz fuksję, aby zachować odpowiedni rozmiar rośliny oraz odmłodzić pędy; to pobudzi ją do kwitnienia latem. Jeśli chcesz, by miała bardziej wzniesiony pokrój, zamiast skracać pędy przeprowadź cięcie prześwietlające, robiąc miejsce na nowe boczne rozgałęzienia.

1 **PRZYTNIJ** stare pędy tuż przy ziemi, zostawiając tylko krótkie fragmenty, na których latem wykształcą się nowe pędy boczne.

2 **WYBIERZ** kilka pędów, zwłaszcza tych uszkodzonych – całkowicie je skróć, aż do zdrewniałego miejsca tuż przy ziemi.

3 **PRZYTNIJ** najkrótsze, zewnętrzne pędy rośliny, aby jeszcze bardziej pobudzić roślinę do wzrostu wzwyż. Usuń chwasty oraz sprzątnij ścinki znajdujące się wokół rośliny.

Usuń przekwitłe kwiatostany, skracając pędy do zdrowej pary pąków

Przytnij hortensje

Usuń zeszłoroczne kwiatostany hortensji ogrodowej. Pąki są teraz nabrzmiałe, więc skróć pędy do zdrowej pary z zawiązkami kwiatostanów. Nie ma potrzeby przycinania pędów, na których nie zawiązały się kwiaty.

Jeśli twój krzew jest zbyt zagęszczony, nożycami na długiej rączce przytnij starsze pędy tuż przy ziemi, by wpuścić do środka więcej światła, poprawić cyrkulację powietrza oraz zrobić miejsce dla nowych przyrostów.

DOBRA RADA

Przygotuj grunt na rabatach pod nasadzenia, używając wideł, aby rozbić zbitą glebę i zwiększyć jej przepuszczalność. Następnie, w celu jej użyźnienia, rozsyp na powierzchni hojną porcję dobrze przegniłego obornika lub kompostu wraz z uniwersalnym nawozem granulowanym i wszystko przemieszaj.

20 MINUT WOLNEGO

Przytnij pędy jaśminu nagokwiatowego (*Jasminum nudiflorum*) z przekwitłymi kwiatami. Kwitnienie odbywa się na pędach zeszłorocznych, dlatego jeśli przytniesz je teraz, roślina będzie miała czas na to, by wypuścić nowe pędy, które zakwitną zimą przyszłego roku.

WYPATRUJ pszczół na krokusach

Wypatruj pszczół na kwiatach krokusów. Wczesnowiosenne kwiaty są cennym źródłem nektaru dla wielu owadów, zwłaszcza robotnic pszczół miodnych oraz trzmieli, które potrzebują wzmocnienia po zimie.

Jeśli masz krokusy w doniczkach, nie zapomnij o wystawieniu ich na zewnątrz, kiedy świeci słońce, aby mogły się całkowicie otworzyć. Dzięki pokarmowi w postaci wczesnego nektaru, pszczoły nabiorą sił potrzebnych do zapylania kwiatów, które w ciągu najbliższych miesięcy pojawią się na drzewach i krzewach owocowych.

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; ADAM PASCO; TIM SANDALL

eprasa.pl 53dab403e3

KROK PO KROKU

Sadzonki zielne z pędów odziomkowych

Pobierz sadzonki bylin rabatowych z młodych pędów odziomkowych. Spróbuj wykorzystać do tego astry, dzielżany, makleje sercowate oraz floksy. Odcięte od rośliny fragmenty często posiadają już zawiązki korzeni. Umieść po kilka sadzonek w pojemniku, aby się ukorzeniły i latem wysadź je do gruntu jako nowe kępy lub rozdziel je i rozsadź do osobnych pojemników – będą gotowe do przesadzenia do gruntu w przyszłym roku.

1 **WBIJ** płytko nóż w ziemię obok bryły korzeniowej i odetnij od niej fragmenty rośliny, wybierając te z silnym pędem lub kawałkiem korzenia u podstawy.

2 **ROZMIEŚĆ** sadzonki wokół krawędzi doniczki wypełnionej ziemią doniczkową. Niektóre rośliny mogą podrażniać skórę, dlatego załóż rękawiczki.

3 **WCIŚNIJ** sadzonki w podłoże, po czym ostrożnie je podlej. Umieść doniczkę w zimnym inspekcie lub w osłoniętym zakątku ogrodu.

Aby dokarmić róże, rozsyp wokół nasady krzewu nawóz o spowolnionym uwalnianiu składników

Nawożenie krzewów ozdobnych

Rozsyp na ziemi wokół krzewów trochę nawozu o formule wspomagającej kwitnienie, aby przygotować je na nadchodzący sezon. Szczególnie głodne są teraz róże, lecz innym krzewom kwitnącym również przyda się dodatkowa porcja składników odżywczych. Aby osiągnąć jak najlepsze rezultaty, delikatnie przemieszaj granulki z podłożem grabiami, podlej, a następnie wyściółkuj to miejsce kompostem. Wiele nawozów uwalnia zawarte w nich składniki odżywcze przez kilka tygodni, dlatego w okresie suszy należy ponownie podlać roślinę.

Nie dokarmiaj wrzosów i krzewów o pochodzeniu śródziemnomorskim, takich jak rozmaryn, lawenda czy szałwia, ponieważ w naturze rosną one na dość ubogiej glebie.

SZYBKIE ROZWIĄZANIA

Pozwól ciemiernikom rozsiać nasiona. Wykiełkują szybko, jeśli umieścisz je w chłodnym, lekko zacienionym miejscu. Ciemierniki łatwo się krzyżują, dlatego gdy pozwolisz im samodzielnie się rozsiać, możesz uzyskać całkiem ekscytujące nowe rośliny.

Nie zapomnij

- **Wyznacz granice rabat, aby jeszcze lepiej wyeksponować wiosenne kwiaty**
- **Posadź rośliny z rozsady oraz byliny z gołym korzeniem, jak tylko je otrzymasz**
- **Uszczyknij wyciągnięte siewki groszku pachnącego**
- **Wysiej zimotrwałe rośliny jednoroczne na gołej ziemi w nasłonecznionym miejscu**
- **Kontynuuj wysiew letnich kwiatów**

Ostatnia szansa na przycięcie róż

Przytnij teraz róże, aby nie opóźniać ich kwitnienia. Róże krzaczaste przycinamy lekko, wystarczy je tylko prześwietlić, wycinając wybiórczo czystym sekatorem część pędów ze środka i skracając resztę mniej więcej o jedną trzecią. Tnij ponad pąkiem w kierunku, który chcesz nadać wyrastającym nowym pędom. Różne odmiany róż krzaczastych mogą mieć różne wymagania dotyczące przycinania, dlatego miej na uwadze ich wymagania, aby nie zepsuć kształtu rośliny.

Jeśli zauważysz łukowate pędy, odchyl je delikatnie, przycinając jedynie ich boczne odrosty. Przytnij róże wielkokwiatowe do 1/3 ich wysokości, wykonując cięcie ponad pąkiem skierowanym na zewnątrz korony, aby nie zagęszczać środka krzewu.

Przytnij pędy róż, wykonując cięcie nad pąkiem skierowanym za zewnątrz

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; TIM SANDALL

eprasa.pl 53dab403e3

KROK PO KROKU Sadzenie mieczyków w donicach

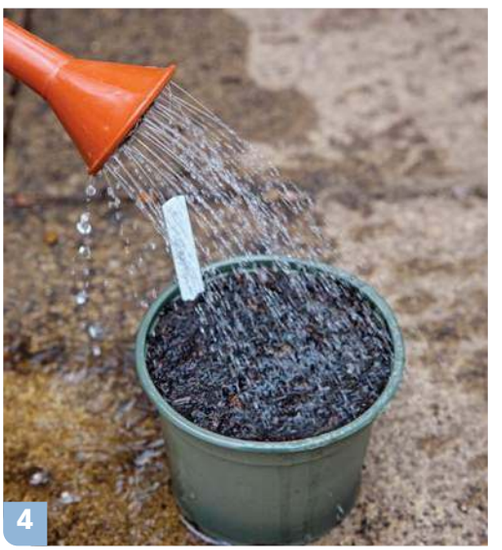

Posadź bulwy mieczyków w doniczkach już teraz i przesadź je do ogrodu, gdy minie ryzyko mrozu. Trzymaj doniczki na stole w nieogrzewanej szklarni, aby zapewnić im odrobinę ochrony na wypadek przymrozków. Więcej bulw możesz posadzić bezpośrednio na zewnątrz, ale dopiero w maju lub czerwcu – wydłuży to okres kwitnienia roślin.

1 **WYPEŁNIJ** do połowy doniczkę o średnicy 13 cm uniwersalnym podłożem bez torfu. Lekko dociśnij ziemię palcami.

2 **UMIEŚĆ** bulwę na środku podłoża i upewnij się, że jej wierzchołek znajduje się co najmniej 5 cm poniżej krawędzi doniczki.

3 **PRZYKRYJ** większą ilością ziemi i dociśnij je wokół bulwy, aby zapobiec osiadaniu podłoża.

4 **DOKŁADNIE** podlej doniczkę, a następnie umieść ją na stole – bulwa nie będzie potrzebowała więcej wody, dopóki nie zacznie rosnąć.

SZYBKIE ROZWIĄZANIA

Jeśli w multipalecie jest mało miejsca lub sadzonki , to nadmiernie się wyciągają – rozwiązaniem jest pikowanie. Wypełnij kilka doniczek podłożem doniczkowym bez torfu, dobrze je dociskając. Zrób otwory w podłożu, upewniając się, że jest między nimi dużo miejsca na wzrost roślin. Z pomocą pikownika delikatnie wyjmij siewki, chwytając je za liść prawdziwy, a następnie włóż je do otworów. Delikatnie podlej.

Przed myciem szyb wyczyść je szczotką, aby pozbyć się wszelkich zanieczyszczeń

Umyj szyby

Popraw poziom światła w szklarni, porządnie czyszcząc szyby. Będzie to szczególnie korzystne dla młodych siewek, które pojawiają się wczesną wiosną.

Zacznij od usunięcia liści i resztek roślinnych. Następnie użyj myjki ciśnieniowej lub szczotki z długim uchwytem namoczonej w wiadrze z wodą, aby przetrzeć po szybie i zetrzeć nawet największy brud oraz glony. Używając gumowej ściągaczki usuń brudną wodę pozostałą na szybie.

Nie zapomnij

- **Przechowuj podłoże w workach w pomieszczeniu, aby go ogrzać i zapobiec zawilgoceniu**
- **Zamów środki biologicznej ochrony w ramach przygotowań do zwalczania szkodników szklarniowych**
- **Rozpocznij hartowanie roślin odpornych na chłód, które zostały wysiane w domu**
- **Podlewaj rośliny częściej, zwłaszcza w okresach łagodniejszej pogody**
- **Otwieraj otwory wentylacyjne na kilka godzin po południu, gdy jest cieplej**

TEKST: ROSIE YEOMANS
ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

eprasa.pl 53dab403e3

Posadź kanny

Nabrzmiałe kłącza delikatnych paciorecznikówmożesz posadzić do donic już teraz, aby je podpędzić i przygotować do wysadzenia latem. To żarłoczne rośliny, więc wybierz dużą doniczkę i wypełnij ją podłożem na bazie gleby. Upewnij się, że oczka na kłączach są skierowane do góry i zostaw odsłonięte młode pędy. Dociśnij podłoże, a następnie podlej i trzymaj w szklarni aż do ustąpienia mrozów.

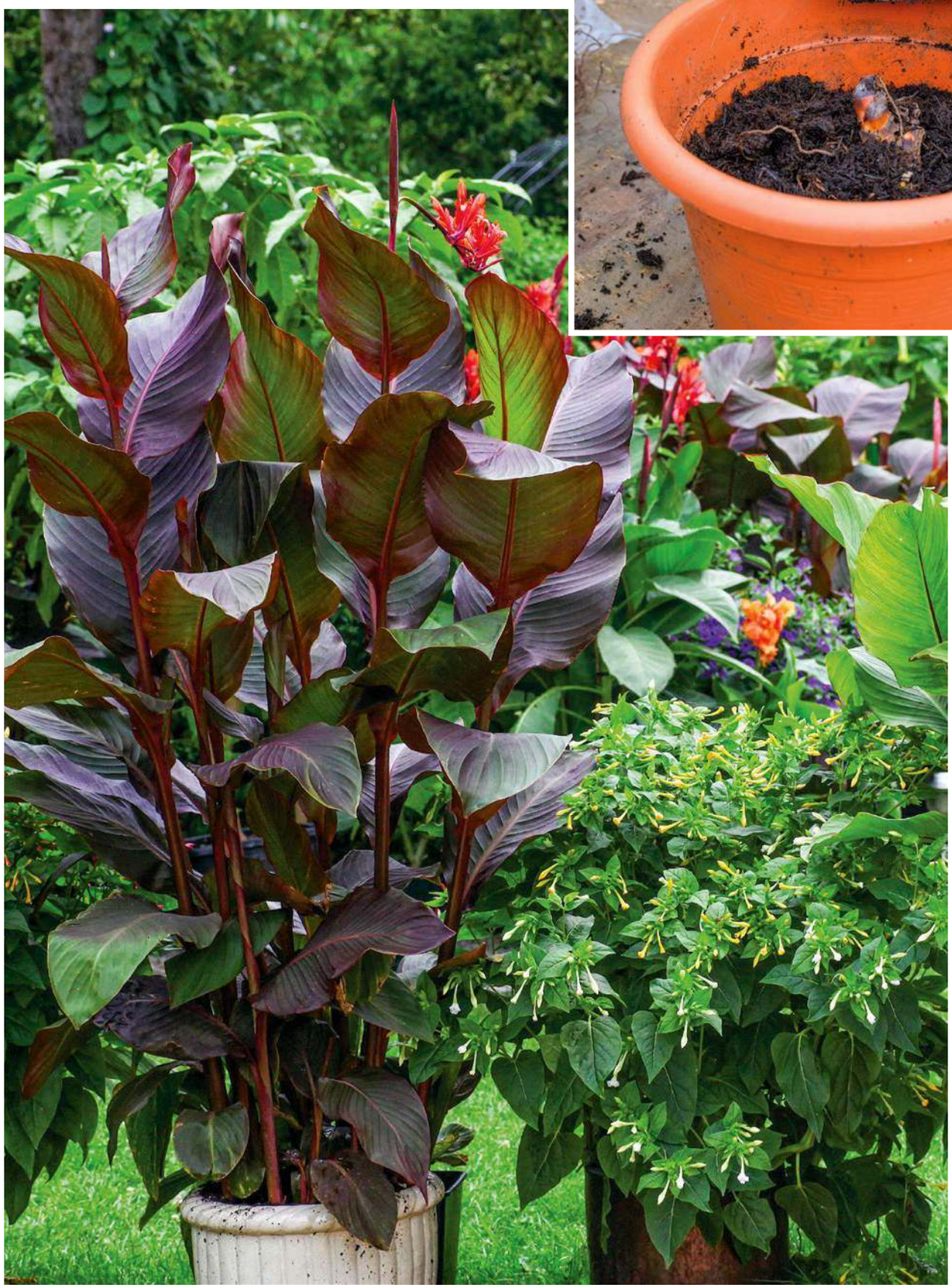

eprasa.pl 53dab403e3

Wysiej papryki

Wysiej słodką paprykę teraz, gdy dni się wydłużają, a temperatury w ciągu dnia są wystarczająco wysokie, aby siewki mogły rosnąć na stole w szklarni bez dodatkowego dogrzewania.

Wypełnij doniczkę podłożem do siewu i dobrze dociśnij, upewniając się, że jego powierzchnia jest równa. Umieść nasiona pojedynczo na powierzchni w odległości około 2 cm od siebie. Przykryj warstwą przesianego podłoża lub drobnego wermikulitu. Delikatnie dociśnij górną warstwę, aby zapewnić nasionom dobry kontakt z podłożem, a następnie delikatnie podlej donicę przed umieszczeniem jej w ogrzewanej mnożarce.

Rozmieść nasiona w odległości około 2 cm od siebie, aby zapewnić im przestrzeń do wzrostu

Obserwuj rozsady pod kątem oznak osłabienia lub choroby

Obserwuj rozsady

Regularnie sprawdzaj młode siewki w poszukiwaniu oznak zgorzeli siewek. Rośliny wysiane wiosną są szczególnie narażone, zwłaszcza jeśli w doniczce lub kuwecie znajduje się wiele stłoczonych razem roślin.

Pamiętaj, aby sprawdzić miejsce, w którym łodyga styka się z powierzchnią podłoża. Jeśli jakiekolwiek łodygi wyglądają na słabe lub cieńsze od reszty, wyrwij je, ponieważ istnieje prawdopodobieństwo, że ulegną zgorzeli i zainfekują silniejsze sadzonki.

Dobrym pomysłem jest ich przerzedzenie, aby poprawić dopływ światła oraz powietrza, a także zmniejszyć ryzyko infekcji.

Wysiej ogórki

Wysiej nasiona ogórków do doniczek z uniwersalnym podłożem bez torfu. Wciśnij nasiona w podłoże zamiast kłaść je na płasko, ponieważ w drugim przypadku jest bardziej prawdopodobne, że zgniją. Nasiona lepiej wysiewać pionowo, tępym końcem w dół. Pojedyncze nasiono można umieścić w doniczce 8 cm, ale na wszelki wypadek umieść dwa. Usuń najsłabszą siewkę, zanim w doniczce zrobi się ciasno.

Przykryj nasiona 1 cm warstwą podłoża. Podlej wysiewy letnią wodą, a następnie umieść doniczkę w ogrzewanej mnożarce lub w ciepłym miejscu, aby nasiona mogły wykiełkować.

Umieść nasiona pionowo, aby zmniejszyć ryzyko gnicia

ODWIEDŹ
www.GardenersWorld.com/seeds-bulbs po więcej wskazówek i porad dotyczących siewu

Uszczyknij pędy fuksji

Pobudź swoje fuksje do bujnego wzrostu poprzez uszczknięcie końcówek nowych pędów. Paznokciami lub małymi nożyczkami przytnij końcówki pędów do pary liści. Usunięcie wierzchołka pędu stymuluje pąki w dolnej części łodygi do wypuszczania większej liczby pędów, co sprawi, że roślina będzie bardziej rozkrzewiona.

Przycinaj wszystkie pędy do podobnej wysokości, aby odrosty były równe i dobrze wykształcone. Wszystkie nowe pędy zakwitną później tego lata.

Uszczykiwanie końcówek pędów pomaga kontrolować wzrost rośliny

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; JASON INGRAM; TIM SANDALL

eprasa.pl 53dab403e3

Wybierz silny i zdrowy niekwitnący pęd w pobliżu dolnej części rośliny

Rozmnażanie krzewów przez odkłady

Niektóre krzewy można rozmnażać wiosną lub jesienią, stosując prostą technikę odkładania i ukorzeniania pędów w ziemi wokół rośliny. Jest to proces występujący naturalnie u niektórych krzewów, kiedy ich gałęzie pokładają się na ziemi. Dobrym pomysłem jest wykorzystanie tej techniki do rozmnażania krzewów, które są trudne do pozyskania z sadzonek.

Wybierz krzewy o poziomo ułożonych gałęziach, które można łatwo dogiąć do poziomu gruntu bez ryzyka ich złamania. Przykłady roślin obejmują zarówno rośliny zimozielone, jak i liściaste: wawrzynek, irga, oczar wirginijski i kalina.

Po utworzeniu odkładu i bezpiecznym przymocowaniu odciętej części łodygi, będzie ona wymagała niewiele uwagi, ponieważ będzie dobrze osłonięta przez roślinę macierzystą. To, co musisz zrobić, to sprawdzać ją przez całe lato i podlewać, jeśli ziemia jest sucha.

Odkłady wykonane wiosną powinny ukorzenić się do jesieni, ale najlepiej pozostawić je na rok. Po tym czasie będą miały wystarczająco silny system korzeniowy, aby utrzymać roślinę po odcięciu jej od rośliny matecznej oraz po podważeniu jej w celu posadzenia osobno lub przesadzenia w inne miejsce.

KROK PO KROKU Rozmnażanie krzewów przez odkłady

1 **WYCIĄGNIJ** pęd do miejsca, w którym najświeższy przyrost łatwo dosięga ziemi. Wykonaj dołek o głębokości 5 cm i wsyp do niego przepuszczalne podłoże.

2 **WYKONAJ** płytkie nacięcie młodego przyrostu, tuż poniżej pąka, tak aby podważyć fragment łodygi, ale pozostawić go przy niej. Odsłoni to najlepszą tkankę do wytworzenia korzeni.

3 **UMIEŚĆ** czysty odłamek drewna pod naciętym fragmentem, aby odsłonić wewnętrzną tkankę. Jeśli nacięcie zamknie się przed pojawieniem się korzeni, tkanka kalusa naprawi nacięcie.

4 **PRZYTWIERDŹ** pęd do ziemi tuż pod powierzchnią gleby za pomocą długich haczyków z drutu w kształcie litery „U" po obu stronach cięcia. Upewnij się, że podłoże jest wilgotne. Podlewaj je w razie potrzeby.

TEKST: ROSIE YEOMANS
ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE

eprasa.pl 53dab403e3

Odpowiadamy na pytania ogrodników

Nasi eksperci odpowiadają na pytania dotyczące przesadzania wawrzynka, roślin do obsadzenia zielonego dachu oraz o staw, którego dzikie zwierzęta wydają się unikać.

Bob Flowerdew
Bob jest ekologicznym ogrodnikiem, który zaprojektował swój ogród z myślą o uprawie jak największej ilości warzyw, owoców oraz roślin ogrodowych na kwiaty cięte.

Kirsty Wilson
Kirsty opiekuje się ogrodami Królewskiego Ogrodu Botanicznego w Edynburgu i jest prezenterką w programie *Beechgrove Garden*.

Matt Biggs
Matt zdobywał doświadczenie w Kew i od ponad 30 lat profesjonalnie zajmuje się ogrodnictwem.

P Cierpię na zapalenie stawów. W jaki sposób mogę ułatwić sobie pracę w ogrodzie?

Kate, email

O KIRSTY ODPOWIADA Kluczowe znaczenie ma tu dostosowanie projektu ogrodu tak, aby nadal można było się nim cieszyć i w nim pracować. Zacznij od stworzenia tablicy inspiracji, korzystając ze zdjęć z czasopism. Pomoże ci to w stworzeniu stylu i wyglądu ogrodu, którego pragniesz.

Rozważ wykorzystanie podniesionych grządek, aby uniknąć konieczności schylania się podczas wykonywania prac. Jeśli podczas pracy w ogrodzie chcesz usiąść, umieść w nim podwyższony kwietnik w kształcie korytka lub kwietnik na nóżkach, przypominający stół tak, aby móc wsunąć kolana pod kwietnik. Upewnij się, że donice znajdują się na wygodnej wysokości, aby uniknąć skręcania lub obracania się. Możesz również umieścić donice na podstawce na kółkach, aby ułatwić ich przemieszczanie.

Zastanów się, jak w przyszłości chcesz pielęgnować swój ogród i upewnij się, że ścieżki w nim są łatwo dostępne oraz zamontuj poręcze tam, gdzie potrzeba. Rozważ zamontowanie systemu nawadniającego lub wykorzystanie samonawadniających się donic – latem pozwoli to zaoszczędzić czas spędzony na podlewaniu.

PiO ODPOWIEDŹ EKSPERTÓW
Ogród dla chorych na zapalenie stawów

Podwyższone grządki ograniczają potrzebę schylania się

Łąka z polnych kwiatów jest łatwiejsza w utrzymaniu niż trawnik

O MATT ODPOWIADA Zacznij od zanotowania, które części ogrodu są dla ciebie najważniejsze, które najbardziej wymagają konserwacji oraz tego, jak można je dostosować. Jeśli, na przykład, ważna dla ciebie jest uprawa świeżych warzyw, zastąp istniejący warzywnik mniejszą grządką położoną bliżej domu.

Długi żywopłot, który wymaga regularnego przycinania, można zastąpić ogrodzeniem porośniętym pnączami. Zamień swój zadbany trawnik i większe rabaty kwiatowe na łąkę kwietną, sadząc tam polne kwiaty. Koś ją raz w roku. Wykoś w niej ścieżki prowadzące do innych części ogrodu. Aby ograniczyć pielenie, tam, gdzie to konieczne posadź rośliny okrywowe.

Twój ogród nie powinien być dla ciebie zmartwieniem – nie bój się poprosić o pomoc. Więcej porad na ten temat znajdziesz na stronie **www.versusarthritis.org**

P Szukam sprawdzonej odmiany śliwy. Czy potrzebuję dwóch odmian, aby uzyskać owoce?

Rosemary Paxman, Kornwalia

O BOB ODPOWIADA Wiele odmian śliw jest samopylnych, choć większość śliw radzi sobie lepiej z zapylaczem odmiany kwitnącej w tym samym czasie, więc sugerowałbym co najmniej dwie odmiany. Wybieraj je jednak ostrożnie.

Śliwy nie są najłatwiejszymi roślinami do uprawy w ogrodach zlokalizowanych na południowym zachodzie kraju, zwłaszcza w Kornwalii, gdzie jest blisko do morza. Tamtejszy klimat jest po prostu dla tych roślin zbyt łagodny zimą, nie dość gorący latem i odrobinę zbyt wilgotny jesienią – a właściwie dla wszystkich owocowych drzew liściastych, które wymagają długiego, zimnego okresu spoczynku. Ze względu na te czynniki, szukałbym i uprawiał lokalnych odmian, takich jak 'Kea', która pochodzi z okolic Truro.

Bogate w pektyny śliwki odmiany 'Kea' są idealne do produkcji dżemów

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; GETTY/JRGEN WAMBACH (EYEM), PRISMA BY DUKAS; NEIL HEPWORTH; JASON INGRAM

eprasa.pl 53dab403e3

Oddziel keiki (młodą szczepkę storczyka) od rośliny matecznej dopiero, kiedy wytworzy korzenie i liście

P Dlaczego mój storczyk nagle wypuścił nowe korzenie?

Margaret Ashcroft, email

O MATT ODPOWIADA

Ćmówki czasami wytwarzają keiki – całkiem nowe rośliny na węzłach swoich pędów kwiatostanowych, zwłaszcza jeśli są pod wpływem stresu – w ten sposób zapewniają sobie przetrwanie. Możesz oddzielić je i posadzić tak, aby uzyskać nowe rośliny.

Inną opcją jest użycie pasty keiki, która zawiera hormony wzrostu i może być stosowana w celu pobudzenia rośliny do tworzenia nowych sadzonek. Pozostaw przyszłe sadzonki na roślinie do momentu, aż rozwiną dobry system korzeniowy z dwoma lub trzema liśćmi, a następnie ostrożnie odetnij je ostrym nożem lub sekatorem. Jeśli chcesz, aby roślina macierzysta przetrwała, pozwól się rozwinąć tylko jednej roślinie potomnej na pędzie.

Zielony dach jest zarówno praktyczny, jak i estetyczny

P Czy mogę uprawiać rośliny na płaskim dachu?

Anne Tyler, email

O KIRSTY ODPOWIADA

Zielony dach może przybierać różne formy: ogrodów dachowych z podwyższonymi grządkami i donicami, gotowych zielonych dywanów albo dachów szop ogrodowych z komórkami do sadzenia wypełnionymi glebą lub podłożem i obsadzonymi roślinami, które chcesz uprawiać, takimi jak nisko rosnące byliny, rośliny górskie, zioła i trawy.

Zielony dach nie tylko będzie wyglądał atrakcyjnie, ale także zmniejszy odpływ wody podczas burz, zapewni siedlisko dla dzikich zwierząt i pomoże poprawić jakość powietrza w twojej okolicy. Pamiętaj jednak, że ze względu na wszystkie wymagane materiały, zielony dach może stać się bardzo ciężki, zwłaszcza po opadach deszczu. W razie jakichkolwiek wątpliwości skonsultuj się z dyplomowanym inżynierem budowlanym lub geodetą.

P Jak pozbyć się brązowych plam na porach?

Chris Eagle, email

O KIRSTY ODPOWIADA

Z opisu wnioskuję, że to ślady żerowania miniarki porówki. Jej larwy wgryzają się w liście, łodygi, a nawet cebule, a po kilku tygodniach zamieniają się w brązowe poczwarki. Po raz pierwszy szkodnik ten został zaobserwowany w Wielkiej Brytanii w 2002 roku. Może atakować pory, cebulę, szczypiorek, szalotkę i czosnek. Rozprzestrzenia się pod postacią muszek, które wychodzą z poczwarek lub z poczwarek, które trafiają do gleby, zwłaszcza tam, gdzie rośliny zaczęły gnić.

Najlepszym sposobem ochrony porów jest przykrycie ich włókniną. Polecam uprawę pod tunelami z włókniny, ale jeśli latem jest zbyt gorąco, spróbuj okryć je siatką przeciw owadom. Dobrą praktyką jest również rotacja upraw warzyw, aby zmniejszyć ryzyko zimowania szkodników w glebie. Upewnij się, że usunąłeś wszystkie stare pory, na których może znajdować się uporczywa miniarka.

Użyj siatki lub włókniny, aby chronić pory przed atakiem miniarki porówki

P Dlaczego ziemniak odmiany 'Ratte' jest różnie klasyfikowany przez różnych sprzedawców?

Ziemniaki popularnej odmiany 'Ratte' można zbierać już od połowy lipca

Jon, email

O BOB ODPOWIADA Całe zamieszanie wynika z tego, że terminy używane do opisywania rodzajów ziemniaków są luźno zdefiniowane przez sposób, w jaki one rosną oraz ich zastosowanie. Początkowo istniały tylko odmiany późne, które potrzebowały dużo czasu, aby wyprodukować duży plon do przechowywania. „Wczesne" ziemniaki odnoszą się do tych odmian, które szybko dojrzewają do zbioru, produkując niewielkie bulwy. Można zebrać i zjeść je wkrótce po posadzeniu. „Średnio wczesne" odmiany dojrzewają wolniej, ale na tyle szybko, aby zebrać plony przed atakiem zarazy ziemniaka.

Odmiana 'Ratte' została wyselekcjonowana jako szybciej rosnąca alternatywa dla odmiany 'Pink Fir Apple'. Wytwarza plon odpowiedniej wielkości później w sezonie. Można też dość wcześnie zebrać mniejsze bulwy lub pozostawić je, aby uzyskać większy, średnio późny plon.

P Które brytyjskie ogrody powinniśmy odwiedzić, aby uczcić naszą 30. rocznicę ślubu?

Cathleen Sullivan, Stany Zjednoczone

O MATT ODPOWIADA

Gratulacje! Co za wspaniały sposób na świętowanie rocznicy. Najlepiej skoncentrować się na jednym regionie, aby spędzić więcej czasu w ogrodach niż w samochodzie. Nie starajcie się odwiedzać zbyt wielu ogrodów – wystarczy jeden lub dwa dziennie, aby każdy ogród był niezapomnianym przeżyciem.

W południowo-wschodniej Anglii, w okolicach Kent lub Sussex, znajduje się wiele wspaniałych ogrodów na stosunkowo niewielkim obszarze, w tym ogrody Sissinghurst, Great Dixter, Hever Castle, Borde Hill i Gravetye Manor. Dla odmiany warto też odwiedzić mniejsze, prywatne ogrody, takie jak Prospect Cottage na plaży Dungeness.

Zaplanujcie swoją trasę, korzystając z informacji na stronach internetowych takich jak National Trust, English Heritage i National Garden Scheme.

Ogród Prospect Cottage na klimatycznej plaży Dungeness

eprasa.pl 53dab403e3

P Jak mogę sprawić, by moje drzewko szczęścia było mniejsze?

Angus MacDougall, Perth and Kinross

O BOB ODPOWIADA Możesz zredukować rozmiar grubosza jajowatego (*Crassula ovata*) poprzez usunięcie większości pędów, zachowując roślinę tylko z grubymi pędami. Spowoduje to wytworzenie niezliczonych nowych pędów, dzięki czemu będziesz mieć mniejszą roślinę, a także stos sadzonek, które możesz ukorzenić, aby uzyskać nowe rośliny.

Przytnij drzewko szczęścia wiosną lub wczesnym latem

P Czy mogę odciąć górne gałęzie mojej araukarii chilijskiej?

Jan, Somerset

O MATT ODPOWIADA Jedną z cech charakterystycznych araukarii chilijskiej (*Araucaria araucana*) jest zaokrąglony, a następnie parasolowaty kształt, który powstaje w miarę dojrzewania drzewa. Jeśli odetniesz wierzchołek, nigdy nie odrośnie prawidłowo i prawdopodobnie narazisz się sąsiadom przez to, że ośmieliłeś się oszpecić drzewo. Jeśli araukaria nikomu nie przeszkadza, najlepiej zostawić ją w spokoju.

Araukaria chilijska wyróżnia się efektownym kształtem

P Czy mogę zostawić wiosenne cebulki w doniczkach na przyszły rok?

Julie, email

O MATT ODPOWIADA Utrzymuj wilgotne podłoże w doniczkach i zasilaj cebule co dwa tygodnie nawozem do pomidorów. Ogranicz nawożenie i podlewanie, gdy rośliny przejdą w stan spoczynku. Latem umieść je w suchym miejscu i przykryj drobną siatką drucianą, aby zabezpieczyć przed gryzoniami.

P Które krzewy poradzą sobie na cienistym, porośniętym mchem stanowisku?

Fiona Smith, Środkowa Szkocja

O KIRSTY ODPOWIADA Posadź kilka rododendronów. W szczególności *R.* 'Praecox' będzie cieszył się z osłoniętego i wilgotnego stanowiska. Liliowe kwiaty pojawiają się od lutego do marca każdego roku. Przez resztę czasu ogród zdobią jego ciemnozielone, błyszczące liście oraz wyprostowany pokrój.

Różaneczniki lubią kwaśne podłoże, więc co roku należy zapewnić im dużo ściółki w postaci ziemi liściowej i kwaśnego podłoża, która będzie je zasilać.

Różanecznik odmiany 'Praecox' najlepiej odnajduje się w półcieniu i wilgotnym podłożu

P Mój wawrzynek wonny (*Daphne odora*) jest za duży. Co mogę z nim zrobić?

Sue Jolly, Północne Somerset

O KIRSTY ODPOWIADA Wawrzynki mają tendencję do powolnego wzrostu oraz mogą zamierać po przycięciu, więc generalnie najlepiej jest unikać przycinania. Latem możesz wykonać niewielkie, delikatne cięcie, aby poprawić ogólny kształt rośliny i uzyskać więcej miejsca na rabacie. Możesz nawet wnieść kilka pędów wawrzynka do domu, aby tam cieszyć się jego zapachem.

Wawrzynki nie lubią zmian, ale jeśli naprawdę chcesz je przesadzić, zrób to jesienią, przenosząc je z solidną bryłą korzeniową. Pozwoli to roślinie ukorzenić się w miesiącach zimowych.

Jeśli twój wawrzynek jest bardzo duży, zawsze możesz zastąpić go mniejszą odmianą, która nie zajmuje tak dużo miejsca, jak 'Eternal Fragrance'. Te kompaktowe odmiany idealnie nadają się do wąskich kwietników lub pojemników. Pamiętaj, że w przypadku uprawy w pojemniku należy zapewnić roślinie dobry drenaż oraz upewnić się, że pojemnik jest wystarczająco głęboki, aby zapewnić prawidłowy, zdrowy rozwój i wzrost korzeni.

PiO GORĄCY TEMAT
Pielęgnacja roślin zimozielonych

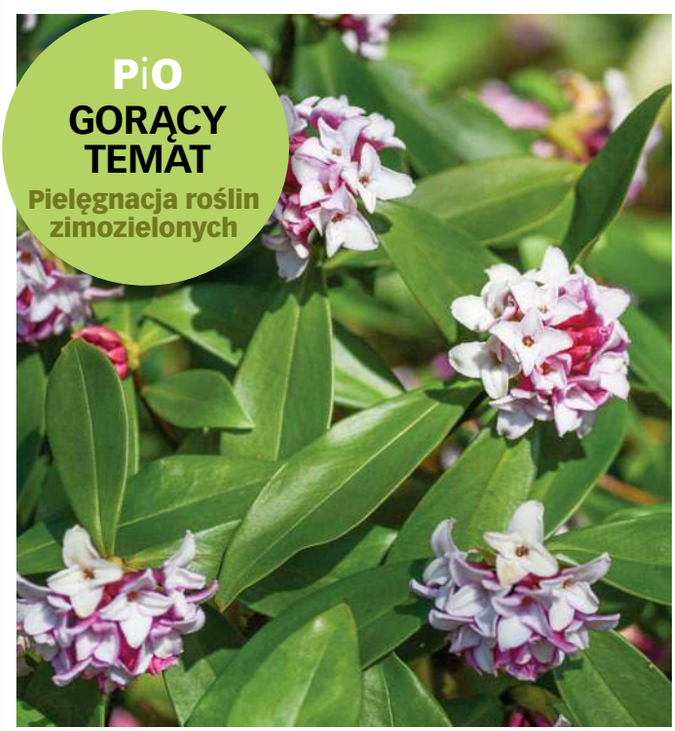

Ponieważ wawrzynek wonny nie lubi naruszania korzeni, przesadzaj go z dużą bryłą korzeniową

Stawy stanowią raj dla dzikich zwierząt, oferujący im pożywienie i schronienie

P Dlaczego dzikie zwierzęta – nawet kaczki – nie odwiedzają naszego stawu?

Judi Gee, Francja

O BOB ODPOWIADA Staw wygląda idealnie pod wieloma względami. Znajdź w pobliżu kogoś, kto ma zdrowy staw, aby kilkoma wiadrami wody i jednym wiadrem błota ze swojego stawu zasilił twój, najlepiej co około trzy miesiące. Uwierz mi, naprawdę nie chcesz, żeby te kaczki cię odwiedzały!

ZDJĘCIA: SARAH CUTTLE; PAUL DEBOIS; GETTY/JACKY PARKER PHOTOGRAPHY

eprasa.pl 53dab403e3

Opóźnione lub nadmierne nawożenie może wpływać na kwitnienie kamelii

P Pomocy! Jedna z moich dwóch kamelii słabo kwitnie.

Catherine Lee, email

O MATT ODPOWIADA

Kamelie są najszczęśliwsze, gdy są uprawiane w osłoniętym miejscu, na glebie o kwaśnym odczynie i dużej wilgotności, z dala od porannego słońca, które może uszkodzić kwiaty po nocnych przymrozkach. Wiosną zasilaj je nawozem do roślin kwasolubnych, ale nie dłużej niż do lipca. Nie należy też przesadzać z nawożeniem, ponieważ może to spowodować opadanie pąków. Kamelie nie wymagają regularnego cięcia, ale jeśli wymagają uwagi, należy przyciąć je natychmiast po kwitnieniu, nie później. W przeciwnym razie ryzykujesz usunięciem niektórych rozwijających się przyszłorocznych pąków kwiatowych.

Pąki kwiatowe zaczynają formować się późnym latem poprzedniego roku, więc kwitnienie może zostać zaburzone, jeśli lato i jesień tamtego roku były suche. Upewnij się, że od lipca do października roślina ma pod dostatkiem wody oraz wyściółkuj glebę wokół jej podstawy przekompostowaną materią organiczną, gdy gleba jest wilgotna. Jeśli roślina nadal słabo rośnie, mimo że jest prawidłowego nawożenia, wykop ją i pozwól lepiej rosnącej roślinie zająć jej miejsce.

P Kiedy powinnam zdjąć osłony z bananowca?

Ann McLees, Zachodnie Sussex

O BOB ODPOWIADA

Bezpieczniej będzie zrobić to później niż wcześniej. Trzymaj go pod osłonami, dopóki nie minie ryzyko przymrozków. Następnie przez kolejne dwa tygodnie osłaniaj go przed chłodnymi wiatrami i zimnem stosując lekką włókninę. Chroń także system korzeniowy grubą ściółką, aby w przypadku utraty części nadziemnej mógł wytworzyć nową.

Wiosną chroń bananowce przed zimnem

ODWIEDŹ www.GardenersWorld.com/how
w poszukiwaniu porad na temat zwalczania szkodników i chorób, a także pomysłów na kreatywne rozwiązywanie problemów

P Dlaczego moje małe siewki kosmosów już kwitną?

Sam Colbourn-Chandler, Suffolk

O BOB ODPOWIADA Zakładając, że wszystkie trzy odmiany są pochodnymi kosmosa podwójnie pierzastego (*Cosmos bipinnatus*), będą mieć kwiaty w różnych kolorach i powinny urosnąć do pewnych rozmiarów – nawet kompaktowe odmiany mogą osiągnąć 60-70 cm.

Pewna zmiana warunków spowodowała, że rośliny zakwitły, gdy były zbyt małe. Dzieje się tak, gdy rośliny są zestresowane i zachowują się tak, jakby ich najlepszą szansą na zawiązanie nasion było natychmiastowe kwitnienie na wypadek, gdyby miały wkrótce obumrzeć. Szok, taki jak nagła zmiana temperatury, długości światła dziennego, susza, podlewanie lub zbytnie zagęszczenie roślin, może zainicjować przedwczesne zawiązywanie pąków kwiatowych.

Problem polega na tym, że już rozpoczęty proces jest zazwyczaj trudny do odwrócenia. Proponuję wysiewać kosmosy nieco później i w kilku małych partiach co około dwa tygodnie.

Wysiewaj nasiona partiami, aby zabezpieczyć się przed możliwymi problemami uprawowymi

P W jaki sposób mogę zmienić ciemny kąt w przyjemne miejsce do relaksu dla mnie i mojego malucha?

Rosie Howell, Manchester

O KIRSTY ODPOWIADA Jeśli możesz, zbuduj siedzisko z piaskownicą dla swojego malucha. W ten sposób oboje będziecie mogli odpocząć lub cieszyć się zabawą w piasku.

Z pewnością możesz odmienić ciemną przestrzeń, wybierając odpowiednie rośliny. Spróbuj obsadzić doniczki roślinami, które tolerują głęboki cień, takimi jak bodziszek korzeniasty (*Geranium macrorrhizum*), narecznica, funkia, epimedium i tiarella.

Piaskownica to świetny sposób, aby dzieci mogły cieszyć się ogrodem

P Czy mieszanka płynu do mycia naczyń, soli i octu jest dobrym środkiem na chwasty?

Barbara Humphrys, email

O KIRSTY ODPOWIADA Podczas gdy ocet pomógłby wypalić chwasty, sól zawarta w tej mieszance może negatywnie wpłynąć na inne rośliny w ogrodzie. Zamiast męczyć się z przygotowaniem własnej mikstury, wypróbuj jeden z nowych biodegradowalnych środków chwastobójczych, które nie zawierają glifosatu.

Celuj bezpośrednio w chwast, aby uniknąć uszkodzenia innych roślin

ZDJĘCIA: PAUL DEBOIS; GETTY/NOSYREVY

eprasa.pl 53dab403e3

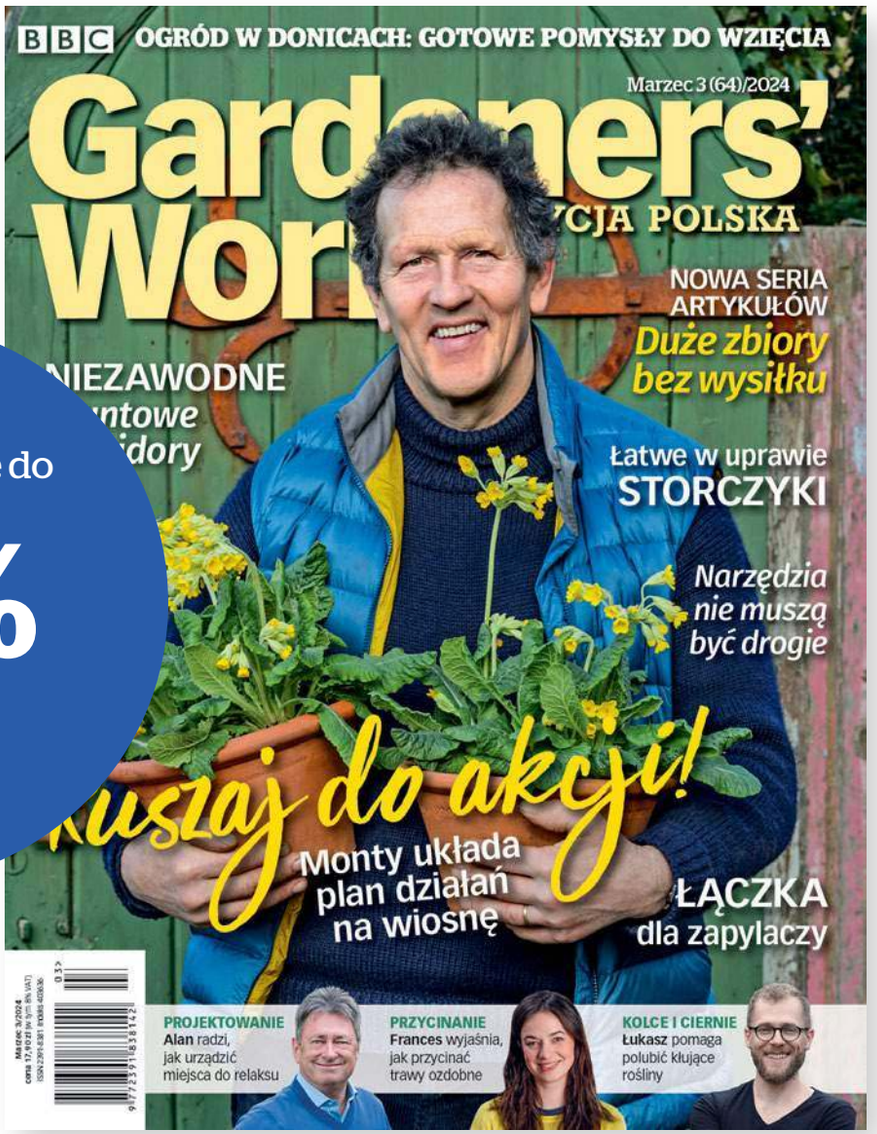

w prenumeracie do

25%

taniej

Prenumerata

Prenumeratorzy dostają rabat na Gardeners' World i otrzymują czasopismo wprost do swojej skrzynki pocztowej! Zaprenumeruj magazyn z rabatem:

- 5% – na kwartał (3 wydania) w cenie 51,00 zł
- 10% – na rok (10 wydań) w cenie 161,10 zł
- 25% – na dwa lata (20 wydań) w cenie 268,50 zł

Prenumeratę zamówisz na **www.UlubionyKiosk.pl**

Przesyłka gratis

prenumerata@avt.pl | 22 257 84 22 (godz. 10:00-14:00)

AVT-Korporacja sp. z o.o., ul. Leszczynowa 11, 03-197 Warszawa,

ING Bank Śląski 18 1050 1012 1000 0024 3173 1013

eprasa.pl 53dab403e3

Felieton

Opowieści Titchmarsha

Tak, czerpiemy korzyści z nowych trendów i technologii, ale nie ma to jak spędzić czas na tworzeniu idealnego trawnika – twierdzi **Alan**

W ogrodnictwie istnieją mroczne rewiry objęte czarną magią – jednym z nich jest trawnikologia. Dla ciebie i dla mnie murawa to po prostu kawałek trawnika, który trzeba pielić, zasilać i kosić, ale dla innych to wylęgarnia intryg i miejsce skomplikowanej uprawy roślin, będące tłem dla wszystkiego, od mistrzostw świata w piłce nożnej po niewinne wiejskie zawody w kule na trawie.

Ale dzieją się tu mroczne sprawy. Czy istnieje inny powód dla którego stosunkowo nieszkodliwy Instytut Badań ds. Murawy Sportowej (Sports Turf Research Institute) pod Bingley w hrabstwie Yorkshire nalegałby, aby nazywać go STRI? Czy to nawiązanie do MI5 lub MI6 [brytyjskiej służby bezpieczeństwa – red.]?

STRI działa od 1929 r. i odważnie wkroczył teraz w świat syntetycznych nawierzchni sportowych. Czy jego bonzowie nie mają dla siebie szacunku?

– Dobry Boże! – skomentowałby czule swoim mocnym szkockim akcentem pan McTavish, który był członkiem personelu Instytutu podczas wykładów organizowanych przez fundację City and Guilds w pobliskim Shipley Art and Technical Institute w połowie lat 60. XX w.

To dzięki niemu poznałem nie tylko botaniczne różnice pomiędzy mietlicami i kostrzewami, tymotką łąkową a stokłosą polną, kłosówką wełnistą a grzebienicą pospolitą oraz zachwyciłem się cudowną botaniczną nazwą tej ostatniej: *Cynosurus cristatus*, która brzmi jak nazwa reliktu z ery dinozaurów. Zapoznał mnie też z „Kalendarzem uprawy murawy" z odniesieniami do fuzariozy i czerwonej nitkowatości, a także zwalczania dżdżownic za pomocą zmielonych nasion drzewa o łacińskiej nazwie *Madhuca longifolia*, z czego zrezygnowałem w imię ogrodnictwa organicznego. Obecnie nawet profesjonalni producenci dysponują bardziej ekologicznymi preparatami, ale cieszę się, że nie jestem jednym z nich i podejrzewam, że cieszą się też dziobiące w moim trawniku kosy.

> Uwielbiam moją łąkę kwietną, ale w tłoczeniu pasów na trawniku walcem umieszczonym z tyłu kosiarki jest jakieś psychiczne ukojenie

Być może STRI robi to wszystko w naszym interesie, ale naprawdę nie mogę się już doczekać, kiedy zetrę kurz z kosiarki i znów zacznę wykaszać pasy na trawniku.

Brakuje mi moich cotygodniowych przejazdów przez murawę między listopadem a marcem. Z pewnością podczas umiarkowanej pogody będę ustawiał wysoko ostrza kosiarki, aby skosić tylko końcówki źdźbeł i zapewnić darni schludny wygląd. Kosiarka również bardzo skutecznie zasysa liście, dzięki czemu piekę dwie pieczenie na jednym ogniu.

Sam sobie zadaję pytanie, czy nie jestem zbyt przeczulony na punkcie własnego trawnika. Usuwanie chwastów odbywa się z wykorzystaniem maty do klęczenia i starego kuchennego noża, a zasilanie dwa razy do roku – w kwietniu i czerwcu – porcją mączki z krwi, ryb i kości. Chodzi jednak o to, że z radością biorę się za coś, co dla wielu osób jest żmudnym obowiązkiem. Mój mózg jest najbardziej zrelaksowany, gdy drepczę za kosiarką. Kocham moją łąkę kwietną, nie zrozumcie mnie źle, ale w tłoczeniu pasów na dwóch trawnikach tuż przy domu, dzięki zastosowaniu walca z tyłu kosiarki, jest jakieś psychiczne ukojenie.

W ubiegłym roku przyszła do mnie rozpromieniona znajoma.

– Znalazłam coś cudownego do ogrodu – wyznała. Odczekałem chwilę, zastanawiając się, czy w końcu zlokalizowała „uroczego człowieczka", którego poszukiwała. Gdy wyznawała, że ma robota do koszenia trawy, oczy jej błyszczały.

Zrobiło mi się smutno. Szczerze mówiąc nie z powodu jej wyboru, bo woli zasiadać ze szklanką w dłoni i przyglądać się zielonej scenie, która się przed nią rozpościera, niż na czworaka usuwać chwasty ręcznym chwastownikiem czy pchać kosiarkę to w tę, to w tamtą stronę. Każdy lubi coś innego. Po prostu wiem, że choć tego rodzaju urządzenie może być skuteczne, posłałbym je prosto do ładowarki, żeby nie przeszkadzało mi w produkcji pasów.

Widziałem takiego robota w akcji i wiem, że doprowadziłby mnie do szału. Jak decyduje o tym, którędy jechać? Dlaczego nie zauważa źdźbła, które pominął, gdy było od niego oddalone o zaledwie 20 cm? Wiem, że w końcu tam dotrze, ale do tego momentu byłbym maksymalnie sfrustrowany. Elektryczna kosiarka to świetny, cudownie cichy wynalazek, ale jeśli nie mogę stanąć za nią w czasie pracy, będę nadal wierzył, że w dziedzinie trawnikologii działają ciemne moce.

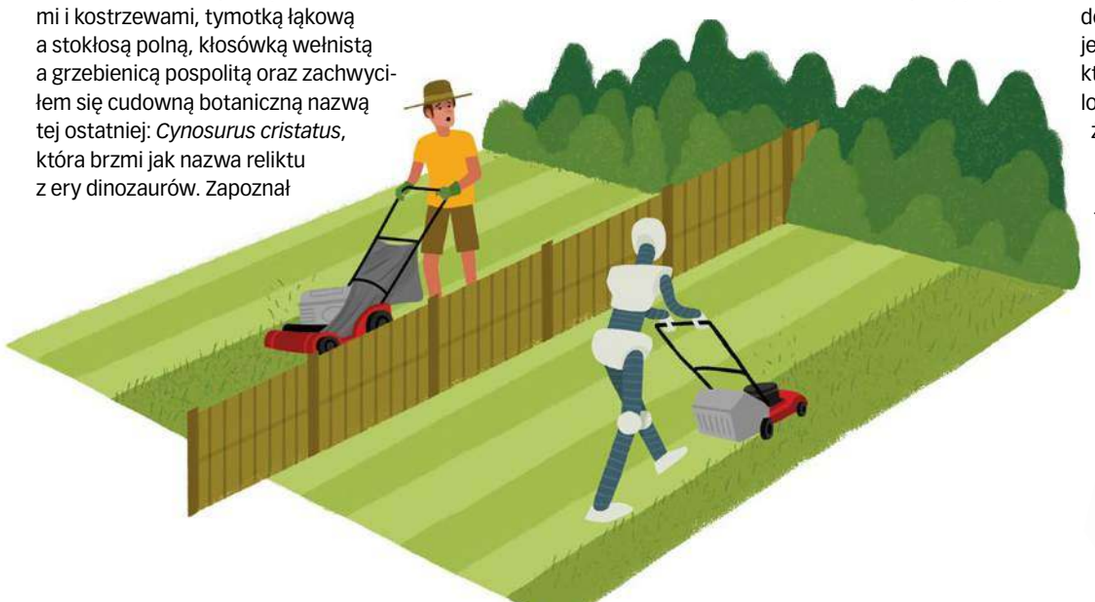

ZDJĘCIA: JASON INGRAM. ILUSTRACJA: CHRIS MADDEN ILLUSTRATION

eprasa.pl 53dab403e3

Gardeners' World
EDYCJA POLSKA

Polska

Redaktor naczelna
Małgorzata Wójcik
malgorzata.wojcik@avt.pl

Redaktor merytoryczny
Łukasz Skop
lukasz.skop@avt.pl

Asystent wydawcy
Anna Cember
anna.cember@avt.pl

Współpracownicy
Anna Moroz-Darska,
Bożka Piotrowska,
Klaudia Kossowska,
Katarzyna Kaczan-Borowska,
Marta Karcz,
Grzegorz Falkowski,
Katarzyna Bellingham,
Małgorzata Kalemba-Drożdż

Marketing i reklama
Marta Zaczek
marta.zaczek@avt.pl
tel. 22 257 84 76

Anna Brzywczy
anna.brzywczy@avt.pl
tel. 883 125 997

DTP
Studio Adekwatna

Prenumerata
prenumerata@avt.pl
tel. 22 257 84 22 (godz. 10:00–14:00)

Kolportaż
Paweł Gago
pawel.gago@avt.pl
tel. 22 257 84 24

United Kingdom

GARDENERS` WORLD
MANAGING DIRECTOR
Catriona Bolger

EDITOR-IN-CHIEF
Lucy Hall

ASSOCIATE EDITOR
David Hurrion

BBC STUDIOS, UK PUBLISHING
CHAIR, EDITORIAL REVIEW BOARDS
Nicholas Brett

MANAGING DIRECTOR, CONSUMER PRODUCTS AND LICENSING
Stephen Davies

COMPLIANCE MANAGER
Cameron McEwan

DIRECTOR, MAGAZINES AND CONSUMER PRODUCTS
Mandy Thwaites

UK.publishing@bbc.com
www.bbcstudios.com

IMMEDIATE MEDIA CO LTD
CHAIRMAN
Martin Weiss

CEO
Tom Bureau

DIRECTOR OF INTERNATIONAL LICENSING AND SYNDICATION
Tim Hudson

INTERNATIONAL PARTNERS MANAGER
Molly Hope-Seton

Adres redakcji
„Gardeners' World. Edycja Polska"
ul. Leszczynowa 11
03-197 Warszawa
tel. 22 257 84 99
www.magazyngardenersworld.pl

Źródłowe materiały publikacyjne pochodzą z miesięcznika brytyjskiego „Gardeners' World".

© Copyright 2024 AVT

Mimo wszelkich starań przy opracowaniu materiału do tego czasopisma, wydawca nie ponosi odpowiedzialności za jakiekolwiek błędy w tym czasopiśmie.

Redakcja nie ponosi odpowiedzialności za zamieszczone na łamach pisma „Gardeners' World. Edycja Polska" treści reklamowe oraz artykuły promocyjne.

Wydawca
AVT-Korporacja Sp. z o.o.
ul. Leszczynowa 11
03-197 Warszawa tel. 22 257 84 99

Wydawnictwo AVT należy do Izby Wydawców Prasy

Miesięcznik, nr 3/2024

Magazyn jest wydawany na licencji brytyjskiego wydawnictwa Immediate Media Co Ltd

oraz BBC Studios

BBC Gardeners World magazine is published by AVT-Korporacja Sp. z o.o. under licence from BBC Studios, Television Centre, Wood Lane, London W12 7TQ. The Gardeners World logo and the BBC Blocks are the trade marks of the British Broadcasting Corpo-ration. Used under licence. © Immediate Media Company Limited. All rights reserved. Reproduction in whole or part prohibited without permission.

W następnym numerze...

kwietniowe wydanie
w sprzedaży pod koniec marca

Polecane sklepy ogrodnicze

The Garden Bellingham – sklep internetowy
501 420 622 • kontakt@kasiabellinghamsklep.pl • www.kasiabellinghamsklep.pl

TopSzklarnie.pl – sklep internetowy
516 809 133 • szklarnie@agrocentrum.com.pl • www.topszklarnie.pl

Kielce

ACM Agrocentrum
25-330 Kielce, Sandomierska 207
41 342 55 83
sandomierska@agrocentrum.com.pl
www.agrocentrum.com.pl

ACM Agrocentrum Centrum Kwiatowe Holandia
25-502 Kielce, Paderewskiego 38
41 368 40 39
paderewski@agrocentrum.com.pl
www.agrocentrum.com.pl

Kozłów

ACM Agrocentrum Sklep Rolny
32-241 Kozłów, Kozłów 256
41 384 10 29
www.agrocentrum.com.pl

Miechów

ACM Agrocentrum
32-200 Miechów, Topolowa 3
41 383 15 34
www.agrocentrum.com.pl

Płońsk

Centrum Ogrodnicze Eljan
09-100 Płońsk, Skarżyn, Wyszogrodzka 14
603 984 504 • nuzynski.eljan@wp.pl
www.eljan.eu

Puławy

Centrum Ogrodnicze Ogród Marzeń Aldona Sójka
24-100 Puławy, Lubelska 100
697 084 823 • szkolkisojka@gmail.com
www.szkolkisojka.pl

Nowodworce

Davis & Kryjan-Gardens s.c. Centrum Ogrodnicze
16-010 Nowodworce, Kwiatowa 7
85 744 15 95 • ogrody@dkgardens.pl
www.dkgardens.pl

Tuczempy

Centrum Ogrodnicze Piotrów Alicja Piotrów
37-514 Tuczempy, Kwiatowa 7
16 623 19 84 • kwiaty.piotrow@wp.pl
www.ogrodnictwo-piotrow.pl

W tych sklepach zawsze znajdziesz magazyn „Gardeners' Word. Edycja Polska" oraz wydania specjalne. Serdecznie zapraszamy wszystkie sklepy ogrodnicze do współpracy B2B: **22 257 84 99 (godz. 09:00–15:00) • prenumerata@avt.pl**

prasa.pl/53dab403e3

GREEN GARDEN®

Naturalne Podłoża Ogrodnicze

TWÓJ OGRÓD NABIERZE KOLORU

www.ggarden.eu

eprasa.pl 53dab403e3

W.LEGUTKO

Balkony i tarasy

Nasiona stworzone na Twój balkon.

Jedz zdrowo! Żyj długo!

Dzięki serii „Balkony i tarasy" stworzysz warzywnik i zielnik nawet na najmniejszym balkonie.

www.esklep.legutko.com.pl

eprasa.pl 53dab403e3